

Конституційні акти Автономної Республіки Крим у складі України.

1. Закон УРСР “Про відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки” (12 лютого 1991 р.).....	1
2. Закон України “Про розмежування повноважень між органами державної влади України і Республіки Крим” (29 квітня 1992 р.).....	1
3. Конституція Республіки Крим (Принята сьомою сесією Верховного Совета Крима 6 мая 1992 г.).....	4
4. Закон Республіки Крим «О внесении изменений и дополнений в Конституцию Республіки Крим» (25 сентября 1992 г.).....	27
5. Закон України “Про скасування Конституції і деяких законів Автономної Республіки Крим” (17 березня 1995 р.)	31
6. Закон України “Про Автономну Республіку Крим” (17 березня 1995 р.).....	32
7. Закон України “Про Конституцію Автономної Республіки Крим” (4 квітня 1996 р.)	34
8. Конституція Автономной Республіки Крим (принята Верховным Советом Крима 1 ноября 1995 г.)	35
9. Конституція Автономної Республіки Крим (Прийнята на другій сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим 21 жовтня 1998 р.).....	57
10. Закон України “Про затвердження Конституції АР Крим” (23 грудня 1998 р.)	78

ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ Про відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки

Стаття 1. Відновити Кримську Автономну Радянську Соціалістичну Республіку в межах території Кримської області в складі Української РСР.

Стаття 2. Кримську обласну Раду народних депутатів тимчасово, до прийняття Конституції Кримської АРСР і створення на її основі конституційних органів державної влади, визнати найвищим органом державної влади на території Кримської АРСР і надати їй статус Верховної Ради Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки.

Голова Верховної Ради Української РСР
м. Київ

Л. КРАВЧУК
12 лютого 1991 року

Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. - N 9. - С. 84.

ЗАКОН УКРАЇНИ Про розмежування повноважень між органами державної влади України і Республіки Крим

(назву Закону змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

від 29 квітня 1992 року № 2299-ХІІ, ВВР 1992 р., № 30, ст.419

Втратив чинність. (згідно із постановою ВР № 96/95-ВР від 17.03.95 р.)

Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 30 червня 1992 року № 2523-ХІІ, Голос України від 3.10.92 р., Постановою ВР 17 березня 1995 року № 96/95-ВР, ВВР 1995 р., № 11, ст. 70,

Стаття 1. Республіка Крим є автономною складовою частиною України. Республіка Крим самостійно вирішує питання, віднесені до її відання Конституцією України, Конституцією Республіки Крим та цим Законом.

Конституція Республіки Крим не може суперечити Конституції України, її основним принципам демократичного, правового, політичного устрою, забезпеченню прав і свобод людини.

Кожний громадянин Республіки Крим є громадянином України.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 2. Територія Республіки Крим не може бути змінена чи передана до складу іншої держави без згоди Верховної Ради України і Верховної Ради Республіки Крим.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 3. Віданню Республіки Крим в особі її вищих органів влади підлягають:

1) прийняття, зміни, тлумачення Конституції (Основного Закону) Республіки Крим та її законів, контроль за їх дотриманням;

2) участь у формуванні та здійсненні внутріполітичної і зовнішньополітичної діяльності України з питань, які стосуються інтересів Республіки Крим;

3) вирішення питань територіального устрою Республіки Крим, встановлення і зміна меж районів, населених пунктів, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування міст, районів, районів у містах, селищ міського типу, сіл;

4) визначення порядку організації і діяльності республіканських (Республіки Крим) та місцевих органів влади, місцевого самоврядування та об'єднань громадян;

5) призначення виборів народних депутатів Республіки Крим і затвердження складу Центральної виборчої комісії по виборах народних депутатів Республіки Крим, призначення виборів депутатів місцевих Рад народних депутатів Республіки Крим;

6) проведення референдумів Республіки Крим з питань, що підлягають її віданню;

7) здійснення невід'ємного права власності на землю, надра, водні та інші природні ресурси, що знаходяться на території Республіки Крим. Це право може бути обмежено Україною при здійсненні нею виключних повноважень, передбачених статтею 11 цього Закону за погодженням з Республікою Крим;

8) утворення і формування органів судової влади відповідно до системи судової влади України;

9) здійснення законодавчого регулювання відносин власності в межах своїх повноважень, забезпечення рівноправності різних форм власності;

10) визначення структури і пріоритетних напрямів розвитку економіки Республіки Крим, забезпечення науково-технічного прогресу; створення і функціонування вільних економічних зон; ліцензування і квотування вивозу продукції на експорт;

11) розробка і затвердження програм з питань економічного, соціального і національно-культурного розвитку, охорони навколишнього середовища Республіки Крим та їх реалізація;

12) встановлення доходів, що надходять на утворення бюджету Республіки Крим;

13) самостійне складання і затвердження бюджету Республіки Крим на основі єдиної податкової політики України; формування бюджетних взаємовідносин між урядами України і республіки Крим на договірних засадах;

14) визначення статусу місцевостей як курортів, встановлення зон санітарної охорони курортів та їх правового режиму;

15) вирішення питань екологічної безпеки, раціонального використання, охорони, відтворення природних ресурсів, оголошення карантину і зон стихійного лиха;

16) визначення і здійснення політики в галузі освіти, культури, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, соціального забезпечення, а також охорони і використання пам'яток історії та культури;

17) забезпечення прав і свобод громадян, громадянської національної злагоди, охорони законності, правопорядку та громадської безпеки;

18) ініціатива та введення надзвичайного стану на території Республіки Крим за погодженням з Президентом України;

19) регулювання внутрішніх міграційних процесів у Республіці Крим, розробка та проведення науково обґрунтованої демографічної політики, програми урбаністики і житлового господарства;

20) забезпечення функціонування і розвитку національних мов та культур на території Республіки Крим;

21) участь в розробці і реалізації державних програм повернення депортованих з Криму народів;

22) встановлення почесних звань Республіки Крим та заснування інших нагород.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 4. В межах своїх повноважень Республіка Крим самостійно вступає у відносини з іншими державами та міжнародними організаціями в галузях економіки, охорони навколишнього середовища, соціально-культурної сфери.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 5. Розташування воєнних баз і інших воєнних об'єктів, формування нових військових частин, частин Національної гвардії України на території Криму узгоджується з Верховною Радою Республіки Крим.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 6. Дислокація та передислокація військових частин, частин Національної гвардії України та їх підрозділів, проведення військових навчань на території Криму узгоджуються з Головою Верховної Ради Республіки Крим.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 7. Частини і підрозділи Національної гвардії України, які дислокуються на території Криму, формуються переважно з громадян, що проживають в Криму; командир частини Національної гвардії України в Криму призначається командуючим Національною гвардією України за погодженням з Верховною Радою Криму, а звільняється за погодженням з Головою Верховної Ради Республіки Крим.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 8. Голова Служби безпеки в Криму призначається Головою Служби безпеки України за погодженням з Верховною Радою Республіки Крим, а звільняється за погодженням з Головою Верховної Ради Республіки Крим.

Республіка Крим здійснює парламентський контроль за діяльністю Служби безпеки в Криму.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 9. Прокурор Республіки Крим призначається і звільняється Генеральним прокурором України за погодженням з Верховною Радою Криму; заступники Прокурора Республіки Крим, прокурори міст і районів Республіки Крим призначаються

Генеральним прокурором України за поданням Прокурора Республіки Крим.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 10. Закони України є обов'язковими до виконання на території Республіки Крим. Верховна Рада України може зупинити дію нормативних актів Верховної Ради Республіки Крим у разі невідповідності їх Конституції і законам України до прийняття остаточного рішення Конституційним Судом України.

В разі невиконання рішень Конституційного Суду України Президент України має право застосувати необхідні засоби для забезпечення їх виконання.

Уряд Республіки Крим має постійне представництво в столиці України - місті Києві.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 11. Вищими органами державної влади Республіки Крим не можуть вирішуватися питання, що належать до виключного відання державних органів України, а саме: оборони, Збройних Сил; зовнішньої політики; режиму і охорони державного кордону, митної справи та безпеки; єдиної загальнодержавної виборчої системи, всеукраїнського референдуму; єдиної грошової одиниці і грошової емісії; загальнодержавного оподаткування та системи мір і ваги, стандартизації; громадянства; надзвичайного стану; цивільного, цивільно-процесуального, кримінального, кримінально-процесуального, кримінально-виконавчого, трудового законодавства та законодавства в сфері соціального забезпечення; підготовки і реалізації загальнодержавних програм у сфері економіки, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони здоров'я людей та навколишнього середовища; організації і управління єдиною системою зв'язку та інформатики, транспортом, паливно-енергетичної системи, космічної діяльності.

(Закон доповнено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 12. Закони України, прийняті з питань, передбачених статтею 11 Закону, а також з інших питань, не врегульованих цим Законом, мають верховенство на території Республіки Крим. Закони України, прийняті з питань, віднесених статтею 3 цього Закону до відання Республіки Крим, діють на території Республіки Крим до прийняття відповідних актів законодавства Республіки Крим.

(Закон доповнено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 13. Верховна Рада Республіки Крим може зупинити дію нормативних актів органів виконавчої влади України на території Криму в разі порушення ними повноважень Республіки Крим до прийняття остаточного рішення Конституційним Судом України.

Верховна Рада Республіки Крим може звернутися до Конституційного Суду України з питанням визнання нечинними законів та інших рішень Верховної Ради України в разі порушення ними повноважень Республіки Крим.

В разі визнання Конституційним Судом України нечинними нормативних актів України на території Республіки Крим Верховна Рада України або відповідно Президент України врегульовують правові відносини, що виникли внаслідок дії цих актів.

(номер статті змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 14. Україна виступає гарантом правового статусу Республіки Крим.

(змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Стаття 15. Обсяг повноважень Республіки Крим, встановлений цим Законом, не може бути змінений без згоди на те вищих законодавчих органів України та Республіки Крим.

(номер статті змінено згідно із Законом № 2523-ХІІ від 30.06.92 р.)

Президент України
м. Київ, 29 квітня 1992 року

Л. КРАВЧУК

Відомості Верховної Ради УРСР. – 1992. - N 30. - С. 419.

КОНСТИТУЦИЯ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ (Принята седьмой сессией Верховного Совета Крыма 6 мая 1992 года)

МЫ,
СВОБОДНЫЕ И РАВНЫЕ
В СВОИХ ПРАВАХ И ДОСТОИНСТВЕ
ГРАЖДАНЕ,
СОСТАВЛЯЮЩИЕ
МНОГОНАЦИОНАЛЬНЫЙ НАРОД КРЫМА,
соединенные многовековыми узами общей исторической судьбы, безоговорочно осуждая как преступные и антигуманные все акты, совершенные тоталитарным режимом

против народа Крыма, признавая Всеобщую Декларацию прав человека, исходя из стремления обеспечения социальных, экономических, гражданских прав личности и достойного уровня жизни всех,

УТВЕРЖДАЕМ
КОНСТИТУЦИЮ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ
И ПРОВОЗГЛАШАЕМ ЕЕ
ОСНОВНЫМ ЗАКОНОМ ПРАВОВОГО,
ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО,
СОВЕТСКОГО ГОСУДАРСТВА КРЫМ.

Раздел I. ОСНОВЫ КОНСТИТУЦИОННОГО СТРОЯ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

Глава 1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 1

1. Республика Крым является правовым, демократическим государством. На своей территории Республика обладает верховным правом в отношении природных богатств, материальных, культурных и духовных ценностей, осуществляет свои суверенные права и всю полноту власти на данной территории.

2. Республика в лице ее государственных органов и должностных лиц осуществляет на своей территории все полномочия за исключением тех, которые она добровольно делегирует Украине.

3. Компетенция Республики Крым устанавливается Конституционным Законом Республики.

Статья 2

1. Носителем суверенитета и единственным источником государственной власти является народ, который составляют граждане Республики Крым всех национальностей.

2. Народ осуществляет государственную власть в пределах и формах, установленных законами, путем выборов и референдумов, а также через все учреждения и органы законодательной, исполнительной и судебной власти.

3. Никем из общества, будь то политическая партия или иное общественное объединение, либо отдельное лицо, государственная власть не может быть монополизирована и осуществлена против прав граждан, их свободы и блага. Всякая узурпация власти антиконституционна и является посягательством на демократию и суверенитет народа.

Статья 3

1. Настоящая Конституция и Законы Республики Крым признают приоритет естественных и неотъемлемых прав и свобод человека, гарантируют их неприкосновенность и защиту.

2. Все государственные органы, учреждения и должностные лица Республики служат человеку и обществу, ответственны перед ними и им подконтрольны.

3. Граждане ответственны перед государством за соблюдение Конституции и Законов Республики.

Статья 4

1. Конституция Республики Крым является Основным Законом гражданского общества и государства, обладает верховенством и высшей юридической силой. Прямое действие ее норм и предписаний обеспечивается государством.

2. Законы, иные государственные акты, противоречащие Конституции Республики, не имеют юридической силы.

3. Законы, иные нормативные правовые акты, не обнародованные в установленном порядке для всеобщего ознакомления, не обязывают граждан Республики Крым к их исполнению. В отношении прав и законных интересов граждан такие акты не должны применяться.

4. Общепризнанные принципы и нормы международного права являются составной частью правовой системы Республики, имеют приоритет перед ее Законами, порождают права и обязанности для лиц, проживающих либо временно находящихся на территории Республики Крым.

Статья 5

1. Организация и деятельность государственных органов Республики Крым основаны на разделении властей: законодательной, исполнительной и судебной; на разграничении полномочий между органами государственной власти, территориального и местного самоуправления.

2. Законодательная, исполнительная и судебная власти связаны Конституцией и Законами Республики, в пределах своих полномочий действуют самостоятельно, взаимодействуя между собой и уравнивая друг друга.

3. Действия, нарушающие условия разделения властей, недопустимы и признаются антиконституционными.

Статья 6

1. Официальным языком и языком делопроизводства является русский язык. Государственными языками в Республике Крым являются крымскотатарский, русский и украинский языки.

2. Гражданам, проживающим в Республике Крым, гарантируется право пользоваться родным или любым иным языком, свободно выбирать язык обучения и воспитания.

Глава 2. ТЕРРИТОРИАЛЬНОЕ УСТРОЙСТВО

Статья 7

1. Территория Республики Крым является неприкосновенной и не может быть изменена без ее согласия.

2. Территориальными единицами в Республике являются: село, поселок городского типа, город, район. Порядок их образования и виды определяются Законом Республики.

3. Особый правовой статус городов, иных территориальных единиц устанавливается специальным законодательством Республики Крым. Особый статус города Севастополя как неотъемлемой части Крыма определяется соответствующими законодательными актами и не может быть изменен без согласия его граждан. Отношения между Верховным Советом и Правительством Крыма с Севастопольским городским Советом и администрацией строятся на основе договора.

Статья 8

В целях удовлетворения национально-культурных, языковых и духовных потребностей граждан в местах компактного проживания национальных и этнических групп по волеизъявлению большинства граждан данной местности могут быть образованы соответствующие национальные территориальные единицы. Порядок их образования и статус определяется Законом Республики Крым.

Глава 3. ОТНОШЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ С УКРАИНОЙ

Статья 9

Республика Крым входит в государство Украина и определяет с ней свои отношения на основе договора и соглашений.

Глава 4. ОТНОШЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ С ДРУГИМИ ГОСУДАРСТВАМИ

Статья 10

Республика Крым самостоятельно вступает в отношения с другими государствами и организациями, осуществляет с ними на основе договоров и соглашений взаимовыгодное сотрудничество в экономике, культуре, здравоохранении, образовании, науке и других сферах; строит свои взаимоотношения с ними на началах равенства, уважения суверенитета, территориальной целостности, невмешательства во внутренние дела, разрешения споров

исключительно мирными средствами, добросовестного выполнения взаимных обязательств.

Раздел II. ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ И СТОЛИЦА РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

Статья 11

1. Республика Крым имеет свой Государственный герб, Государственный флаг и Государственный гимн. Их описание, а также порядок использования устанавливаются Конституционным Законом Республики.

2. Государственные органы, общественные объединения, должностные лица и граждане должны уважать государственные символы Республики Крым.

Статья 12

Столицей Республики Крым является город Симферополь. Его правовой статус определяется специальным Законом Республики.

Раздел III. ПРАВА И СВОБОДЫ ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА

Глава 5. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 13

1. Каждый человек независимо от национальной, религиозной или какой-либо иной принадлежности свободен и равен в своих правах и достоинстве со всеми людьми.

2. Каждому человеку принадлежат естественные и неотчуждаемые права и свободы от рождения. Эти права и свободы ненарушимы и составляют основу всех других прав и свобод человека и гражданина, основу всякого человеческого сообщества, мира и справедливости.

Статья 14

1. Права, свободы и обязанности человека и гражданина устанавливаются и изменяются Конституцией и Законами Республики.

2. Перечисление в настоящей Конституции определенных прав и свобод не может быть использовано для умаления других прав и свобод человека и гражданина.

Статья 15

Гражданам Республики Крым гарантируется равенство в осуществлении конституционных прав и свобод независимо от происхождения, расы, социального и имущественного положения, языка, национальности, образования, отношения к религии, убеждений, партийной принадлежности, понесенного ранее уголовного наказания и других обстоятельств.

Статья 16

Осуществление прав и свобод не должно нарушать права, свободы и законные интересы других лиц, наций и социальных групп, а также не должно быть направлено на причинение вреда окружающей природной среде, насильственное изменение конституционного строя Республики.

Глава 6. ГРАЖДАНСТВО РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

Статья 17

1. Гражданство Республики Крым приобретается, сохраняется и утрачивается в соответствии с Законом Республики Крым.

2. В соответствии с законодательством и по взаимному соглашению Республики Крым с другими государствами ее граждане могут иметь право на двойное гражданство.

Статья 18

1. Гражданин Республики Крым не может быть лишен гражданства и права на выход из него, а также выслан за пределы Республики.

2. Гражданам Республики Крым, находящимся за ее пределами, обеспечивается защита их прав и законных интересов.

Статья 19

1. Иностранным гражданам и лицам без гражданства, находящимся на территории

Республики, гарантируются права и свободы в соответствии с общепризнанными принципами и нормами международного права, договорами и соглашениями, заключенными Республикой Крым с другими государствами, а также в соответствии с ее Конституцией и законами.

2. В установленном Законом порядке иностранцам и лицам без гражданства может быть предоставлено убежище.

3. Иностранцы и лица без гражданства, находящиеся на территории Республики Крым, обязаны уважать и соблюдать ее Конституцию и законы.

Глава 7. ГРАЖДАНСКИЕ ПРАВА И СВОБОДЫ

Статья 20

1. Каждый человек имеет неотъемлемое право на жизнь. Никто не может быть произвольно лишен жизни.

2. Государство охраняет и защищает жизнь человека от каких бы то ни было противоправных посягательств.

Статья 21

1. Каждый человек имеет право на свободу и личную неприкосновенность.

2. Никто не может быть арестован и содержаться под стражей не иначе как только в соответствии с Законом и на основании судебного решения или с санкции прокурора.

3. Санкция прокурора на арест может быть обжалована в суд арестованным, законным представителем несовершеннолетнего или защитником.

4. Никто не должен подвергаться пыткам или жестокому и унижающему человеческое достоинство обращению и наказанию, а также не должен без его согласия подвергаться медицинским или научным опытам и экспериментам.

Статья 22

Каждому человеку гарантируется неприкосновенность жилища. Запрещается без законных оснований входить в жилище, производить в нем обыск и осмотр против воли проживающих в жилище лиц или каким-либо другим способом нарушать его неприкосновенность.

Статья 23

Каждому гарантируется тайна переписки, телефонных разговоров, телеграфной и иной личной корреспонденции.

Статья 24

Гражданам Республики Крым в пределах ее территории гарантируется свобода передвижения и выбора места жительства, а также право добровольно выезжать из Республики в другие государства и возвращаться в нее.

Статья 25

1. Никто не может подвергаться произвольному вмешательству в его частную жизнь.

2. Не допускается сбор, хранение, использование и распространение информации частного характера без согласия лица и при условии, если такие действия могут причинить вред нравственному состоянию общества.

Статья 26

Гражданам Республики гарантируется свобода слова, беспрепятственное распространение в устной, письменной или иной форме своих взглядов и убеждений. Никто не может преследоваться за свои убеждения.

Статья 27

Государственные органы, общественные объединения и должностные лица обязаны обеспечить каждому гражданину возможность ознакомления с документацией, решениями, а также иными материалами, затрагивающими его права и законные интересы.

Статья 28

Государство признает и гарантирует свободу совести, вероисповедания и религиозной деятельности как неотъемлемые права человека и гражданина.

Статья 29

Каждому гарантируется свобода добровольно и без какого-либо принуждения определять и указывать свою национальную принадлежность, право сообщать о своей национальности или воздерживаться от такого сообщения.

Глава 8. ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРАВА И СВОБОДЫ

Статья 30

Граждане Республики Крым имеют право на участие в управлении делами общества и государства как непосредственно, так и через избранных ими представителей. Такое право обеспечивается выборностью органов государственной власти, территориального и местного самоуправления, референдумами, иными институтами и формами демократии.

Статья 31

1. Государство признает и гарантирует право граждан на общественные объединения.
2. Никто не может быть принужден к вступлению в какое-либо объединение, равно как ограничен в правах за принадлежность либо непринадлежность к политической партии или иному общественному объединению.

Статья 32

1. Государством признается и обеспечивается право граждан собираться мирно и без оружия, проводить собрания, митинги, уличные шествия и демонстрации.
2. Запрет на осуществление этого права допускается только в случаях, установленных Законом. Такой запрет может быть оспорен в судебном порядке.

Статья 33

Граждане имеют право направлять личные или коллективные обращения в государственные органы и должностным лицам и в установленный Законом срок получать на них мотивированные ответы.

Статья 34

1. Признается и гарантируется право граждан на получение от государственных органов, общественных объединений и должностных лиц, а также на свободное распространение достоверной информации по вопросам, затрагивающим права, законные интересы и обязанности граждан, других лиц.
2. Гражданам гарантируется судебная защита права на опровержение обнародованной неправдивой информации, которая причиняет вред их интересам и достоинству, а также на восстановление или компенсацию морального и материального ущерба, нанесенного такой информацией.

Статья 35

Каждый гражданин имеет право равного доступа к занятию любой должности в государственных органах, общественных объединениях, а также на предприятиях, в учреждениях и организациях.

Глава 9. ЭКОНОМИЧЕСКИЕ, СОЦИАЛЬНЫЕ И КУЛЬТУРНЫЕ ПРАВА

Статья 36

1. Каждому гарантируется экономическая свобода, осуществляемая посредством права быть собственником, права свободного предпринимательства и права на свободный труд.
2. Признается и гарантируется право частной собственности, включая возможность по своему усмотрению владеть, пользоваться и распоряжаться своим имуществом, а также иными объектами собственности как единолично, так и совместно с другими лицами.
3. Неприкосновенность собственности, приобретенной на законных основаниях, и право наследования гарантируются Законом.

Статья 37

1. Каждый имеет право на труд, то есть на свободное распоряжение своими способностями к труду, свободный выбор профессии, рода занятий и места работы в соответствии со своим призванием, способностями и профессиональной подготовкой.

2. В случаях временной занятости по независимым от гражданина причинам ему обеспечивается право на материальную поддержку, пособие по безработице.

3. Каждый человек без какой-либо дискриминации имеет право на равную оплату за равный труд.

Статья 38

Каждый, кто работает, имеет право на вознаграждение, которое не может быть ниже официально установленного минимального уровня заработной платы.

Статья 39

Граждане имеют право на условия труда, отвечающие требованиям безопасности и гигиены. Обеспечивается охрана труда женщин в период беременности и после родов, труда несовершеннолетних, лиц с ограниченной трудоспособностью, а также лиц, занятых на особо тяжелых работах или работающих на производствах, вредных для здоровья либо опасных для их жизни.

Статья 40 Принудительный труд запрещается. Не признается в качестве принудительного труда: работа или служба, выполняемая военнослужащими исключительно в военных целях; работа или служба, требуемая от какого-либо лица в соответствии с Законом о чрезвычайном положении.

Статья 41

1. Признается право на забастовку, то есть на полное или частичное приостановление работы предприятия, учреждения или организации как средство разрешения коллективного трудового спора, защиты экономических и социальных интересов трудящихся.

2. Забастовка не допускается, если она может создать угрозу жизни и здоровью людей или дестабилизировать функционирование служб, обеспечивающих нормальную жизнедеятельность общества.

Статья 42

Каждому гарантируется отдых в свободное от работы время. Максимальная продолжительность рабочего времени, минимальный еженедельный отдых, минимальный оплачиваемый периодический отпуск, а также иные социально значимые условия осуществления права на отдых и гарантии труда по найму определяются Законом.

Статья 43

В Республике Крым каждый гражданин имеет право на охрану здоровья, обеспечиваемого квалифицированным медицинским обслуживанием, экономическими и социальными гарантиями общества и государства.

Статья 44

1. Граждане Республики Крым имеют право на экологически безопасную для их жизни и здоровья окружающую природную среду, продукты питания и предметы повседневного спроса.

2. Это право обеспечивается экологическим контролем в соответствии с установленными требованиями и стандартами.

3. Граждане имеют право на возмещение убытков и вреда, причиненных их здоровью или имуществу экологическими и другими нарушениями законодательства и стандартов.

Статья 45

1. Граждане имеют право на жилище. Они могут приобретать в собственность или постоянно пользоваться благоустроенным жилищем в домах государственного, общественного либо индивидуального жилищного фонда.

2. Государство гарантирует бесплатное или на льготных условиях предоставление благоустроенного жилья лицам, нуждающимся в особой социальной и правовой защите общества.

3. Никто не может быть лишен жилья без законных оснований.

Статья 46

Граждане Республики имеют право на образование. Обязательное образование обеспечивается государством и является бесплатным. Среднее, техническое,

профессиональное, высшее образование является общедоступным для всех в соответствии со способностями каждого гражданина.

Статья 47

Граждане имеют право свободно участвовать в культурной жизни общества. Свобода литературного, художественного, научного и технического творчества, право на интеллектуальную собственность, а также авторские права, моральные и материальные интересы граждан охраняются законами.

Статья 48

В Республике гарантируется свободное развитие и взаимообогащение культур всех национальностей, обеспечиваются равные возможности и благоприятные условия для сохранения и развития духовности, языков, традиций и обычаев всех народов и национальных меньшинств. Государство оказывает поддержку деятельности национальных обществ, включая национально-культурные центры и другие, не противоречащие настоящей Конституции и законам, национальные объединения граждан.

Статья 49

1. Граждане Республики Крым имеют право на материальное обеспечение в старости, в связи с болезнью, полной или частичной потерей трудоспособности, потерей кормильца, а также в случаях отсутствия, потери или уменьшения средств к существованию по независимым от гражданина причинам. Пенсии и иные виды социальной помощи государства и общества должны обеспечивать достойный человека уровень жизни.

2. Государство обязано защищать престарелых граждан и инвалидов, оказывать им материальную, финансовую и иную помощь в преодолении социальной изоляции, предоставлять возможности для активного участия их в общественно полезной деятельности.

Глава 10. ГАРАНТИИ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА

Статья 50

1. Права и свободы граждан, установленные настоящей Конституцией, не могут быть отменены. Государство, его органы и должностные лица обязаны обеспечивать всем гражданам равные возможности для реализации этих прав, а также равную охрану и защиту их законами.

2. Осуществление прав и свобод граждан может быть ограничено исключительно только в интересах обеспечения общественной безопасности, конституционной законности, жизни и здоровья населения, а также прав и свобод других лиц.

3. Временное ограничение прав и свобод граждан допускается только в случаях введения карантина, военного или чрезвычайного положения в порядке и пределах, предусмотренных Законом. При этом не могут быть нарушены достоинство, право на жизнь и личную неприкосновенность граждан.

Статья 51

1. Все права и свободы граждан подлежат судебной защите.

2. Признается право граждан на обжалование в суд решений и действий государственных органов и общественных объединений, органов самоуправления и должностных лиц. Жалобы должны быть рассмотрены в порядке и в сроки, установленные Законом.

3. Гражданам гарантируется право на возмещение морального вреда и материального ущерба, причиненных незаконными действиями государственных органов, общественных объединений, органов самоуправления и должностными лицами при исполнении ими служебных обязанностей.

Статья 52

1. Действие принципа презумпции невиновности при рассмотрении в суде каких бы то ни было обвинений граждан в соответствии с общепризнанными нормами международного права гарантируется законами государства.

2. Обвинение является незаконным, если оно основано на доказательствах, полученных противоправным путем или средствами.

3. Никто не должен отвечать за одно и то же правонарушение дважды.

4. Осужденный обладает всеми упомянутыми в настоящей Конституции правами человека, кроме тех, которые ограничены Законом или обвинительным приговором суда.

Статья 53

Закон, ухудшающий правовое положение гражданина, обратной силы не имеет. Никто не может нести ответственность за действия или бездействия, которые на время их совершения не признавались правонарушениями. Если после совершения правонарушения ответственность за него устранена или смягчена, применяется новый Закон.

Статья 54

1. Гражданам гарантируется право на получение и пользование квалифицированной юридической помощью.

2. Признается право граждан самостоятельно, законными средствами, защищать свою жизнь, права и свободы от каких бы то ни было противоправных посягательств других лиц.

Статья 55

Никто не обязан свидетельствовать против самого себя, супруга (суп- руги), других членов семьи, а также близких родственников. Духовные руководители религиозных общин не обязаны свидетельствовать против единоверцев, оказывающих им доверие.

Статья 56

Никто не обязан выполнять заведомо или явно преступный приказ либо распоряжение. Их выполнение на территории Республики Крым не освобождает от юридической ответственности за наступившие последствия.

Статья 57

Граждане Республики не могут быть привлечены к ответственности за неисполнение законов, иных правовых актов, если они не опубликованы в установленном порядке либо не обнародованы иными предусмотренными способами для ознакомления с ними.

Статья 58

На территории Республики Крым государственный контроль за соблюдением условий реализации прав и свобод человека и гражданина настоящей Конституцией возлагается на Уполномоченного Верховного Совета Крыма по правам человека - Народного Правозащитника.

Статус и порядок деятельности Народного Правозащитника определяется Конституционным Законом.

Глава 11. ОБЯЗАННОСТИ ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА

Статья 59

Граждане обязаны соблюдать Конституцию и Законы Республики Крым, уважать права, свободы и достоинство других лиц и народов.

Статья 60

1. Каждый обязан заботиться о своем здоровье, о здоровье своих близких и народов.

2. Граждане обязаны беречь природу, охранять ее богатства, заботиться о сохранении духовного, исторического и культурного достояния всех народов и национальных меньшинств.

Статья 61

Граждане Республики обязаны платить государственные налоги в порядке и размерах, установленных Законом.

Статья 62

Защита государственного суверенитета, единства и территориальной целостности Республики Крым является обязанностью каждого ее гражданина.

Статья 63

Обязанности, предусмотренные статьями 59, 60, 61 настоящей Конституции, в

установленных законами пределах распространяются на всех лиц, находящихся на территории Республики Крым.

Раздел IV. ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО

Глава 12. СЕМЬЯ

Статья 64

1. Семья является естественной и основной ячейкой общества, охраняется Конституцией и Законами Республики.

2. Государство и общество обязаны оказывать всемерное содействие, материальную и финансовую поддержку семье, материнству и детству.

Статья 65

1. Женщины и мужчины независимо от расы, национальности, религиозной принадлежности, социального и имущественного положения имеют равное право вступать в брак и создавать семью.

2. Брак может быть заключен только при свободном, равноправном и полном согласии вступающих в него женщины и мужчины.

Статья 66

1. Все дети имеют одинаковые права и равны перед Законом вне зависимости от происхождения и гражданского состояния их родителей.

2. Никто не может использовать детей в политических целях, для решения социальных, национальных и иных конфликтов либо манипулировать жизнью, здоровьем, сознанием детей для достижения корыстных и иных целей.

3. Дети представляют собой общечеловеческую ценность, будущее всего народа.

Статья 67

1. Родители обязаны содержать детей, рожденных как в браке, так и вне брака, до их совершеннолетия. В соответствии с Законом они несут ответственность перед обществом и государством за здоровье, воспитание и материальное обеспечение своих несовершеннолетних детей.

2. Все заботы по содержанию, образованию и воспитанию детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки, берет на себя государство и общество. Государство поощряет благотворительную деятельность организаций и частных лиц по отношению к этим детям.

Статья 68

Признается право родителей несовершеннолетних детей или их законных опекунов избирать в соответствии со своими убеждениями формы и характер воспитания, а также образования при условии, что осуществление такого права не противоречит нравственности и требованиям Закона.

Статья 69

Совершеннолетние дети обязаны заботиться о своих родителях. Условия и порядок выполнения этой обязанности определяются Законом.

Глава 13. СОБСТВЕННОСТЬ

Статья 70

1. Собственность есть принадлежащее лицам на основе права и закона имущество, а также результаты интеллектуального труда граждан и их объединений.

2. Социальная ориентация собственности обязывает каждого, кто ее имеет, использовать ее для экономического и культурного прогресса общества. Использование собственности не должно ухудшать жизненный уровень народа, ущемлять права, свободы и достоинство человека, законные интересы граждан Республики.

Статья 71

1. Настоящей Конституцией и Законами Республики Крым признаются и гарантируются

частная, коллективная, муниципальная, государственная и иные формы собственности.

2. Все собственники юридически равноправны и пользуются равной защитой Закона. Каждый из них вправе по своему усмотрению владеть, пользоваться и распоряжаться принадлежащей ему собственностью.

3. Право собственности приобретается всеми, кто может его иметь, на равных основаниях. Содержание, пределы осуществления и наследования права собственности определяются Законом.

Статья 72

1. Неприкосновенность собственности гарантируется и охраняется настоящей Конституцией и Законами Республики.

2. Принудительное отчуждение имущества по мотивам общественной пользы или необходимости допускается в исключительных случаях и лишь при соблюдении установленных Законом условий и порядка, с вознаграждением собственника за понимание такой меры и причиненные ею неудобства, а также полной компенсацией неполученной выгоды от использования принадлежащего ему имущества.

Статья 73

Формы собственности на землю, включая частную, коллективную и государственную, их правовой режим, основания приобретения и способы осуществления определяются Конституционным Законом.

Статья 74 1. Недра, воды, леса, растительный и животный мир, воздушное пространство, рекреационные и другие природные ресурсы, находящиеся в пределах территории и континентального шельфа Республики, являются достоянием народа Крыма и посредством права государственной собственности на эти объекты используются исключительно в его интересах.

2. В соответствии с законами граждане Республики для удовлетворения своих потребностей имеют право пользоваться природными объектами.

Статья 75

Объектами права собственности граждан Республики и их объединений может быть любое имущество производственного и потребительского назначения, за исключением предусмотренных Законом, а также объекты интеллектуальной собственности.

Статья 76

На территории Республики признается и гарантируется собственность других государств, юридических лиц, иностранных граждан, международных организаций, лиц без гражданства.

Глава 14. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО

Статья 77

1. Государство признает и гарантирует свободу предпринимательства и поддерживает его социально полезную ориентацию.

2. Право на предпринимательство имеют отдельные граждане и их объединения, государственные предприятия и предприятия органов местного самоуправления, другие лица, кроме тех, кому занятие предпринимательской деятельностью запрещено Законом.

3. На территории Республики признается и гарантируется предпринимательская деятельность иностранных организаций и граждан на условиях, определяемых Законом и договорами.

Статья 78

Запрещается монопольная деятельность, направленная на недопущение, ограничение или устранение свободной и добросовестной конкуренции, что является злоупотреблением доминирующим положением на рынке.

Статья 79

Лица, занимающиеся предпринимательской деятельностью на территории Республики, в установленном Законом порядке вносят плату за использование земли, природных и

трудовых ресурсов, отчисления по социальному страхованию, уплачивают налоги в государственный и местный бюджеты.

Статья 80

Какое-либо вмешательство государственных органов и должностных лиц в хозяйственную деятельность предпринимателей, за исключением случаев, прямо предусмотренных Законом, не допускается.

Статья 81

Общество и государство гарантируют права и защищают законные интересы потребителей.

Глава 15. ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ

Статья 82

Государство, его органы, учреждения и должностные лица обязаны обеспечивать и постоянно заботиться об экологической безопасности граждан, осуществлять при этом экологическую политику, направленную на сохранение и оздоровление окружающей природной среды, охрану и рациональное использование природных ресурсов, восстановление и сохранение генетического фонда всей живой природы на территории Республики.

Статья 83

1. В Республике Крым осуществляется государственная, общественная и другие виды экологической экспертизы.

2. Проведение экологической экспертизы является обязательным в процессе законодательной, инвестиционной, хозяйственной и другой деятельности, влияющей на состояние окружающей природной среды.

3. Порядок проведения экологической экспертизы определяется Законом.

Статья 84

В Республике особой правовой защите подлежат уникальные природные комплексы, включая природно-заповедный фонд, курортные, рекреационные, лечебно-оздоровительные, водозащитные и иные типы территорий и объектов, статус которых определяется Законом.

Статья 85

Отдельные территории Республики в предусмотренных Законом случаях могут быть объявлены зонами экологического бедствия, повышенной экологической опасности либо отнесены к иным категориям зон, где сложилась чрезвычайная экологическая ситуация.

Глава 16. ОХРАНА ЗДОРОВЬЯ

Статья 86

1. Охрана здоровья народа является обязанностью государства. С этой целью им обеспечиваются все необходимые условия для эффективного и равно доступного медицинского обслуживания граждан,

справедливого сочетания платного и бесплатного видов оказания медицинской помощи населению, профессиональной и народной медицины.

2. Охране здоровья матери и детей государство, все его органы и должностные лица оказывают особое внимание и всемерное содействие. **Статья 87**

1. В Республике охрана здоровья обеспечивается системой законодательных, социально-экономических и медико-санитарных мер, включая проведение оздоровительных и профилактических мероприятий, развитие государственных и частных учреждений, организаций и предприятий медицинской науки и промышленности; подготовки высококвалифицированных специалистов в сфере охраны здоровья.

2. Охрана здоровья граждан является обязанностью государственных органов и органов местного самоуправления, предприятий, учреждений и организаций независимо от форм собственности, профсоюзов и других общественных объединений граждан.

Глава 17. КУЛЬТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА

Статья 88

Государство обеспечивает условия культурного и духовного развития граждан, гарантирует всем национальностям и народам, проживающим

на территории Республики Крым, право свободного национально-культурного развития,

Статья 89 1. В Республике Крым образование признается приоритетной сферой жизнедеятельности общества и его развития.

2. Каждому гарантируется равенство условий и возможностей для полной реализации им своих способностей и таланта, доступность всех форм образования и связанных с ним услуг.

Статья 90

Государственная система образования независима от политических партий, иных общественных объединений и религиозных организаций, носит светский характер.

Статья 91

1. Признается право на учреждение частных (негосударственных) учебных и воспитательных заведений. Цели, организация и деятельность таких заведений не должны противоречить нравственности и требованиям Закона.

2. Государство обязано создавать благоприятные условия и возможности, обеспечивающие нормальное существование и прогресс в развитии всех форм и видов образования, а также своевременно оказывать им необходимую материальную, техническую и финансовую помощь.

Статья 92

Утверждение отношений взаимоуважения, сотрудничества и взаимопонимания между гражданами разных национальностей, социальных групп и религиозных общин является обязанностью всех учреждений, организаций и лиц, осуществляющих воспитательную деятельность в Республике Крым.

Глава 18. ОБЩЕСТВЕННЫЕ ОБЪЕДИНЕНИЯ

Статья 93

Общественные объединения, т. е. политические партии, массовые движения, профессиональные союзы, добровольные общества, фонды и другие объединения граждан, не ставящие целью извлечение прибыли, создаются для совместной реализации прав, свобод и законных интересов.

Статья 94

1. Общественные объединения содействуют формированию политической воли народа, участвуют в выборах Президента Республики, Верховного Совета Крыма и органов местного самоуправления, оказывают влияние на проводимую государством политику.

2. Условия образования, правила финансирования и отчетности, а также порядок ограничения, прекращения и запрета деятельности общественных объединений определяются Законом.

Статья 95

1. Государство создает равные возможности для деятельности общественных организаций и гарантирует условия для выполнения ими своих уставных задач.

2. Государство не вмешивается в деятельность общественных объединений.

3. Государство предоставляет материальную и финансовую помощь молодежным и детским организациям, организациям инвалидов и ветеранов, а также обеспечивает проведение в отношении их льготной налоговой политики.

Статья 96

1. Профессиональные союзы в предусмотренном Законом и их уставами порядке представляют и защищают социально-экономические права и интересы трудящихся во взаимоотношениях с государством, его хозяйственными и иными органами управления, а также с собственниками предприятий и их объединений.

2. Профессиональный союз не может обладать монополией на представительство всех

работников.

3. Запрещается какое-либо вмешательство в правомерную деятельность профсоюзов. Должностные лица, препятствующие законной деятельности профессиональных союзов, несут ответственность в соответствии с Законом.

Глава 19. РЕЛИГИЯ И РЕЛИГИОЗНЫЕ ОБЪЕДИНЕНИЯ

Статья 97

1. Религия и религиозные объединения отделены от государства.
2. Все религии, вероисповедания и религиозные объединения равны перед Законом. Установление каких-либо преимуществ либо ограничений одной религии, вероисповедания или религиозного объединения в отношении других не допускается.
3. Деятельность и статус религиозных объединений определяется Законом.

Статья 98

Религиозные объединения для осуществления религиозного образования детей и взрослых граждан создают соответствующие учебные заведения, используя в этих целях свои помещения или те, которые предоставляются им в пользование другими лицами.

Глава 20. СРЕДСТВА МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ

Статья 99

1. В Республике свобода печати, иных средств массовой информации гарантируется.
2. Цензура средств массовой информации не допускается.

Статья 100

1. Право на учреждение средств массовой информации принадлежит государственным органам, общественным объединениям, национально-культурным обществам, профсоюзам, гражданам Республики Крым, достигшим восемнадцати лет.

2. Порядок учреждения и правовой статус средств массовой информации определяется Законом.

3. Какая-либо монополизация средств массовой информации не допускается.

Статья 101

Запрещается использование средств массовой информации для разглашения сведений, составляющих государственную или иную тайну, которая специально охраняется Законом, ослабления нравственного здоровья общества, а также призывов к насильственному свержению или изменению существующего конституционного строя, пропаганде войны, насилия и жестокости, разжиганию межнациональной розни, религиозной нетерпимости, социальной и классовой вражде, к нарушению территориальной целостности Крыма.

Раздел V. ГОСУДАРСТВЕННАЯ ВЛАСТЬ

Глава 21. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 102

1. В Республике Крым государственная власть осуществляется органами законодательной, исполнительной и судебной власти.

2. Делегирование полномочий или функций от одной государственной власти к другой, равно как и принятие ими совместных решений, не допускается.

Статья 103

Высшими органами государственной власти в Республике Крым являются Верховный Совет Крыма (Парламент), Президент Республики Крым, Правительство, Конституционный Суд Крыма, Верховный Суд Крыма.

Глава 22. ЗАКОНОДАТЕЛЬНАЯ ВЛАСТЬ

Статья 104

1. Законодательная власть в Республике Крым принадлежит Верховному Совету Крыма,

на который народом и настоящей Конституцией возлагается принятие Законов и осуществление парламентского контроля за деятельностью государственной исполнительной власти.

2. В случаях, предусмотренных данной Конституцией и Законами Республики, законодательная власть может быть осуществлена в порядке общекрымского референдума.

Статья 105

1. Верховный Совет Крыма является однопалатным и состоит из депутатов, избираемых гражданами Республики Крым на четыре года на основе всеобщего, прямого и равного избирательного права при тайном голосовании, определяемом Законом о выборах депутатов.

2. Депутатом может быть гражданин Республики Крым, не моложе двадцати одного года на день выборов.

3. Порядок выборов в Верховный Совет Крыма определяется Законом. Статья 106

1. Верховный Совет является постоянно действующим органом и собирается на свое первое заседание на тридцатый день после выборов.

2. Полномочия Верховного Совета и его депутатов прекращаются с первым заседанием вновь избранного Верховного Совета.

Статья 107

1. Депутаты Верховного Совета представляют народ Крыма и ответственны перед своими избирателями.

2. Свои функции в Верховном Совете часть депутатов осуществляет на профессиональных началах. На время осуществления своих полномочий они освобождаются от выполнения каких-либо служебных или производственных обязанностей, связанных с предыдущим местом их работы. Депутаты Верховного Совета не могут заниматься предпринимательской деятельностью.

Статья 108

Депутаты Верховного Совета имеют право законодательной инициативы, право запроса к подконтрольным и подотчетным Верховному Совету организациям и должностным лицам, требовать от соответствующих государственных органов и должностных лиц официальную информацию, необходимую для выполнения депутатских полномочий, а также иные права, предусмотренные Конституционным Законом о статусе депутата Верховного Совета Крыма.

Статья 109

1. Депутаты Верховного Совета пользуются парламентской неприкосновенностью. Они не могут быть привлечены к уголовной ответственности либо подвергнуты каким-либо иным мерам, ограничивающим их свободу и права, а также мерам административного взыскания, налагаемым в судебном порядке, без предварительного согласия Верховного Совета.

2. Депутаты Верховного Совета не несут юридической ответственности за результаты голосования или выступление в Верховном Совете и его органах, если в таком выступлении не содержится клеветы или оскорбления других лиц. Они имеют право не свидетельствовать против лиц, давших им сведения о каких-либо фактах как депутатам Верховного Совета, а также сообщать об этих фактах.

3. Полномочия депутатов Верховного Совета, их права и свободы как граждан Республики не могут быть ограничены при введении военного или чрезвычайного положения.

4. Представление о лишении депутата Верховного Совета парламентской неприкосновенности вносит в Верховный Совет Председатель Верховного Суда Крыма. Уголовное дело в отношении депутата Верховного Совета может быть возбуждено только Прокурором Крыма.

Статья 110

1. Полномочия депутата Верховного Совета прекращаются досрочно по решению Верховного Совета в случаях:

(1) избрания или назначения его на должность, занятие которой по Закону несовместимо с выполнением полномочий депутата Верховного Совета;

- (2) личного заявления о сложении им полномочий;
- (3) вступления в законную силу обвинительного приговора суда в отношении депутата Верховного Совета;
- (4) признания депутата Верховного Совета судом недееспособным или без вести отсутствующим;
- (5) потери гражданства Республики Крым.

2. Решение Верховного Совета о досрочном лишении мандата депутата Верховного Совета может быть обжаловано в Конституционном Суде Крыма.

1. ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ КРЫМА

Статья 111

1. Верховный Совет рассматривает и решает все вопросы, за исключением тех, по которым решения могут быть приняты только общекрымским референдумом, судебной и государственной исполнительной властью.

2. К полномочиям, составляющим исключительную компетенцию Верховного Совета, относятся:

- 1) принятие Конституции, Конституционных и иных Законов Республики, внесение в них изменений и дополнений;
- 2) определение административного и территориального устройства, местное самоуправление;
- 3) определение внешнеэкономической политики;
- 4) бюджетная, финансово-кредитная, налоговая и инвестиционная политика;
- 5) организация и порядок проведения выборов и референдумов;
- 6) организация и деятельность Верховного Совета, определение правового статуса депутатов Верховного Совета;
- 7) определение порядка организации и деятельности органов государственной исполнительной власти;
- 8) определение порядка использования и защиты Государственного флага, Государственного герба и Государственного гимна; правовой режим столицы Республики Крым;
- 9) избрание Председателя Верховного Совета и его заместителей;
- 10) образование Президиума Верховного Совета, постоянных комиссий, других рабочих органов Верховного Совета;
- 11) назначение по представлению Президента Республики Вице-Премьера Правительства; образование и ликвидация по предложению Президента министерств и центральных ведомств Республики;
- 12) дача согласия на назначение Президентом Республики высших должностных лиц органов государственной исполнительной власти;
- 13) избрание по представлению Президента Республики Председателя и членов Конституционного Суда Крыма, Председателя и членов Верховного Суда Крыма, Председателя и членов Арбитражного Суда Крыма;
дача согласия Президенту на назначение Прокурора Республики;
- 14) освобождение от должности по основаниям и в порядке, предусмотренном Конституцией и Законами, Президента Республики, членов Конституционного Суда, членов Верховного Суда, членов Арбитражного Суда.

3. Иные полномочия, составляющие исключительную компетенцию Верховного Совета Крыма, определяются настоящей Конституцией и Конституционными Законами Республики.

Статья 112

1. Верховный Совет Крыма осуществляет свою деятельность сессионно.

2. Сессии состоят из пленарных заседаний Верховного Совета, а также из заседаний его постоянных и других комиссий.

3. Верховный Совет по представлению избранной им Мандатной комиссии принимает решения о признании полномочий избранных депутатов Верховного Совета, а в случаях

нарушения законодательства о выборах - о признании выборов депутатов недействительными.

2. ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА КРЫМА

Статья 113

1. Для осуществления своих полномочий Верховный Совет избирает Председателя и его заместителей.

2. Председатель Верховного Совета и его заместители избираются из числа депутатов Верховного Совета тайным голосованием сроком на четыре года и не более как на два срока подряд.

3. В случае ненадлежащего выполнения ими своих обязанностей или нарушения Конституции и Законов Республики они могут быть досрочно освобождены от занимаемых должностей Верховным Советом.

Статья 114

1. Председатель Верховного Совета Крыма:

(1) осуществляет общее руководство подготовкой вопросов, подлежащих рассмотрению Верховным Советом;

(2) подписывает постановления, принятые Верховным Советом и его Президиумом;

(3) представляет Верховному Совету кандидатуры для избрания на должность своих заместителей, председателей постоянных комиссий Верховного Совета и другие государственные должности, предусмотренные Конституцией Республики.

2. Председатель Верховного Совета и его заместители имеют право беспрепятственного доступа на любые объекты, расположенные на территории Республики.

3. Председатель Верховного Совета издает распоряжения.

4. Заместители Председателя Верховного Совета выполняют по его уполномочию отдельные функции и поручения Председателя, замещают его в случае отсутствия или невозможности осуществления им своих обязанностей.

3. ПРЕЗИДИУМ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА КРЫМА

Статья 115

1. Президиум Верховного Совета обеспечивает организацию работы Верховного Совета, его постоянных и других комиссий.

2. В состав Президиума входят: Председатель Верховного Совета, его заместители, председатели постоянных комиссий Верховного Совета

Возглавляет Президиум Председатель Верховного Совета. Статья 116 1. Президиум Верховного Совета Крыма:

(1) созывает сессии Верховного Совета и организует их подготовку;

(2) координирует деятельность постоянных комиссий Верховного Совета;

(3) оказывает содействие депутатам Верховного Совета в осуществлении ими своих полномочий;

(4) организует проведение общекрымского референдума, народных обсуждений проектов законов и других важных вопросов государственной и общественной жизни Республики;

(5) обеспечивает обнародование Законов Республики, иных актов, принятых ее Верховным Советом.

2. По рассматриваемым вопросам Президиум Верховного Совета принимает постановления.

Статья 117

1. Для осуществления законопроектной работы, подготовки и предварительного рассмотрения решений по вопросам, отнесенным Конституцией Республики к ведению Верховного Совета, из числа его депутатов образуются постоянные комиссии Верховного Совета.

2. Верховный Совет образует, когда сочтет необходимым, следственные, ревизионные и

другие комиссии.

4. НАРОДНЫЙ ПРАВОЗАЩИТНИК

Статья 118

1. Верховный Совет назначает сроком на четыре года Уполномоченного по правам человека - Народного Правозащитника, который осуществляет предоставленные ему полномочия от имени Верховного Совета Крыма на основе специального Закона.

2. При установлении нарушений прав человека в Республике Народный Правозащитник требует от соответствующих государственных органов и должностных лиц безотлагательного их устранения. Он может ставить перед Верховным Советом, Президентом либо Правительством Республики вопрос об отмене неправомерных юридических актов или принятии новых законов или иных государственных решений для защиты прав человека.

3. Не менее двух раз в год Народный Правозащитник представляет Верховному Совету доклад о соблюдении прав человека в Республике Крым.

5. ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС

Статья 119

1. Право законодательной инициативы в Верховном Совете Крыма принадлежит депутатам Верховного Совета, Президенту и Правительству Республики.

2. Право законодательной инициативы принадлежит также Конституционному Суду, Верховному Суду, Арбитражному Суду, Прокурору Крыма, Народному Правозащитнику и только по вопросам, отнесенным Конституцией и Законами Республики Крым к их ведению.

3. Народ реализует право законодательной инициативы в порядке, установленном Законом Республики Крым о референдуме. Статья 120

1. Проекты законов и другие, вопросы, включенные в повестку дня Верховного Совета, рассматриваются в его постоянных комиссиях и обсуждаются на пленарных заседаниях Верховного Совета.

2. Закон Республики Крым и постановление Верховного Совета считаются принятыми, если за них проголосовало большинство депутатов Верховного Совета.

3. Принятие Конституционных Законов Республики осуществляется квалифицированным большинством не менее двух третей голосов депутатов Верховного Совета.

4. По решению Верховного Совета проекты законов могут быть вынесены на всенародное обсуждение или общекрымский референдум.

5. Подготовка проектов и процедура принятия законов определяются Регламентом и специальным Актом Верховного Совета.

Глава 23. ИСПОЛНИТЕЛЬНАЯ ВЛАСТЬ РЕСПУБЛИКИ

1. ПРЕЗИДЕНТ РЕСПУБЛИКИ

Статья 121 Президент Республики Крым является высшим должностным лицом и главой государственной исполнительной власти в Республике.

Статья 122

1. Президентом Республики может быть избран гражданин Республики Крым не моложе тридцати пяти лет на день выборов и обладающий избирательным правом.

2. Президент Республики избирается сроком на четыре года. Одно и то же лицо не может быть избрано Президентом Республики более двух сроков подряд.

3. Выборы Президента осуществляются гражданами Республики Крым на основе всеобщего, равного и прямого избирательного права при тайном голосовании.

4. Порядок проведения выборов Президента Республики Крым определяется Конституционным Законом.

Статья 123

1. Президент Республики не может быть депутатом Верховного Совета Крыма, занимать

какую-либо другую должность в государственных органах и общественных объединениях, а также в иных организациях и заниматься предпринимательской деятельностью.

2. На время осуществления своих полномочий Президент Республики приостанавливает членство в политических партиях.

Статья 124

При вступлении в должность Президент Республики на заседании Верховного Совета приносит присягу. Текст присяги утверждается Верховным Советом Крыма.

Статья 125

Президент Республики Крым:

1) выступает гарантом обеспечения прав и свобод граждан, территориальной целостности и государственного суверенитета Крыма, соблюдения Конституции и Законов Республики;

2) представляет Республику Крым в межгосударственных и международных отношениях;

3) возглавляет Правительство Республики, координирует деятельность органов государственной исполнительной власти и обеспечивает ее взаимодействие с Верховным Советом;

4) обращается с посланиями к народу Республики, представляет Верховному Совету ежегодные доклады о выполнении социально-экономических и других общереспубликанских программ, о программе деятельности Правительства. Верховный Совет большинством голосов состава депутатов вправе потребовать от Президента внеочередного доклада по наиболее актуальным и важным вопросам государственной жизни Республики;

5) представляет Верховному Совету кандидатуру для назначения на должность Вице-Премьера Правительства Республики и вносит предложения о его освобождении с этой должности; кандидатуры для избрания Председателя и членов Конституционного Суда, Председателя и членов Верховного Суда, Председателя и членов Арбитражного Суда, судей районных (городских) судов;

6) по согласованию с Верховным Советом назначает Председателя Службы безопасности Республики Крым;

7) по согласованию с Верховным Советом назначает и освобождает от должности членов Правительства, руководителей министерств и центральных ведомств Республики;

8) ведет переговоры и подписывает договоры и соглашения с другими государствами, которые вступают в действие после их ратификации Верховным Советом; назначает и отзывает полномочных представителей Республики Крым в других государствах, а также при межгосударственных и международных организациях;

9) награждает государственными наградами и присваивает почетные звания Республики;

10) принимает меры по обеспечению государственной и общественной безопасности Республики;

11) в соответствии с Законом объявляет чрезвычайное положение в отдельных местностях Республики;

12) решает вопросы гражданства Республики Крым, предоставления убежища.

Статья 126

1. Президент Республики подписывает и обнародует Законы Республики в течение четырнадцати дней со дня их принятия Верховным Советом.

2. Законы, принятые Верховным Советом, до истечения указанного срока Президентом Республики вместе с его замечаниями могут быть возвращены в Верховный Совет для повторного рассмотрения. Если Верховный Совет большинством не менее двух третей присутствующих на заседании депутатов подтвердит принятое им решение, Закон считается принятым окончательно и Президент Республики обязан его подписать и обнародовать в течение трех дней.

Статья 127

1. Президент Республики вправе отменять правовые акты подведомственных ему органов государственной исполнительной власти в случае, если они приняты в нарушение Конституции и Законов Республики.

2. Президент Республики в пределах своей компетенции издает указы и распоряжения, обязательные к исполнению на всей территории Республики.

Статья 128

1. Президент Республики Крым пользуется правом неприкосновенности, а также беспрепятственного доступа на любые объекты, расположенные на ее территории.

2. В случае нарушения Президентом Конституции и Законов Республики, он на основании заключения Конституционного Суда Крыма может быть отрешен от должности Верховным Советом большинством не менее двух третей от состава его депутатов.

3. По инициативе граждан Республики Крым Верховный Совет может назначить общекрымский референдум по вопросу о досрочном прекращении полномочий Президента Республики.

4. При досрочном прекращении полномочий Президента Республики Крым выборы нового Президента проводятся в соответствии с Конституционным Законом о выборах Президента Республики Крым. Временно, до вступления в должность вновь избранного Президента Республики, его полномочия возлагаются на Первого Вице-Премьера Правительства Республики.

2. ПРАВИТЕЛЬСТВО КРЫМА

Статья 129

1. Правительство Крыма является высшим органом государственной исполнительной власти в Республике, возглавляется Президентом Республики и ответственно перед Верховным Советом.

2. Вице-Премьер Правительства является первым заместителем Президента Республики; в случаях, предусмотренных настоящей Конституцией, временно исполняет обязанности Президента Республики.

3. Правительство Республики не реже одного раза в год или по требованию не менее одной трети депутатов Верховного Совета представляет отчет о своей деятельности.

4. Верховный Совет может выразить вотум недоверия Правительству и потребовать от Президента Республики его отставки. Решение об отставке Правительства принимается Президентом Республики и утверждается Верховным Советом Крыма.

Статья 130

1. Правительство Крыма правомочно решать все вопросы, связанные с исполнением Законов Республики и Указов Президента, а также проведением в жизнь иных государственных решений, поскольку это не входит в компетенцию Верховного Совета.

2. Правительство Крыма в пределах своей компетенции вправе отменять акты центральных ведомств Республики, других подведомственных ему органов, а также юридические акты местных органов исполнительной власти, если они приняты с нарушением Конституции и Законов Республики.

3. Правительство Крыма в пределах своей компетенции издает постановления и распоряжения, обязательные к исполнению на всей территории Республики.

4. Полномочия, структура и порядок деятельности Правительства Крыма определяется Конституционным Законом Республики.

Глава 24. МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ

Статья 131

1. Систему местного самоуправления на территории Республики образуют сельские, поселковые, районные, городские Советы, референдумы, общие собрания (сходы), а также иные формы прямой демократии и территориальной самоорганизации граждан.

2. Органы местного самоуправления наделяются собственными полномочиями, которые не могут быть изменены иначе как Законом или договором. В пределах этих полномочий

органы местного самоуправления осуществляют свои права и несут ответственность.

Статья 132

1. Органы местного самоуправления в соответствии с Конституцией и законодательством Республики решают все вопросы местного значения, исходя из интересов граждан, с учетом экономических, социальных, экологических и национально-культурных особенностей территории, а также общегосударственных интересов.

2. Полномочия органов местного самоуправления определяются Конституционным Законом Республики Крым.

Глава 25. СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ

Статья 133

1. Правосудие в Республике Крым настоящей Конституцией вверяется только судам и осуществляется в порядке и формах конституционного, гражданского, административного, арбитражного и уголовного судопроизводства.

2. Судебная власть обеспечивает защиту достоинства, прав, свобод и законных интересов граждан, иных лиц и участников правоотношений, является гарантом демократии, гражданского мира и справедливости в Республике.

Статья 134

Граждане Республики участвуют в отправлении правосудия, осуществляя в нем права и обязанности присяжных (народных) заседателей.

Статья 135

1. Судебная система Республики состоит из Конституционного Суда, Верховного Суда, районных (городских) судов, Арбитражного Суда.

2. Создание в какой бы то ни было форме чрезвычайных судов не допускается.

3. Никто из граждан, равно как никто из иных лиц и участников правоотношений, не может быть лишен либо ограничен в праве на рассмотрение дела в том суде, который для этого определен Законом. Статья 136

1. Судьи независимы и подчиняются только Закону. Неприкосновенность судей и присяжных (народных) заседателей гарантируется Законом. Им обеспечиваются все необходимые условия для беспрепятственного и справедливого исполнения своего долга.

2. Какое бы то ни было вмешательство в осуществление правосудия, равно как воздействие в какой бы то ни было форме на судей или присяжных (народных) заседателей с целью воспрепятствовать всестороннему, полному и объективному рассмотрению дела либо добиться вынесения заведомо незаконного и несправедливого судебного решения запрещается.

Статья 137

1. Судьи избираются сроком на десять лет и по достижении установленного Законом предельного возраста увольняются в отставку.

2. Судьи могут быть уволены против их желания, окончательно или временно освобождены от должности, переведены на другое место или уволены в отставку до истечения предельного установленного срока лишь в силу судебного решения и только по основаниям, предусмотренным в Законе.

3. Судьи не могут занимать какую-либо другую оплачиваемую должность, кроме научно-педагогической, а также состоять членами политических партий. Они не могут быть депутатами Верховного Совета, органов местного самоуправления.

Статья 138

1. Все судьи избираются Верховным Советом Крыма по представлению Президента Республики.

2. Присяжные (народные) заседатели районных (городских) судов избираются на собраниях граждан по месту их жительства или работы открытым голосованием сроком на пять лет. Присяжные (народные) заседатели Верховного Суда избираются Верховным Советом Республики сроком на пять лет.

Статья 139

1. Конституционный Суд Крыма в целях обеспечения конституционной законности:

(1) рассматривает дела о соответствии Конституции Республики Законов и других правовых актов, принятых Верховным Советом, Указов Президента Республики, актов Правительства и местных органов государственной власти;

(2) разрешает конституционно-правовые споры между республиканскими государственными органами и районами (городами республиканского статуса), между районами (городами республиканского статуса), между высшими государственными органами Республики, а также между государственными органами и общественными объединениями;

(3) принимает решения о конституционности договоров, заключенных Республикой с другими государствами;

(4) дает толкование Конституции и Законов Республики;

(5) по запросу Верховного Совета Крыма дает заключения по делам по обвинению Президента в нарушении им Конституции и Законов Республики Крым;

(6) дает заключение о невозможности или неспособности Президента Республики выполнять в дальнейшем полномочия главы государственной исполнительной власти и государства.

2. Законы, иные правовые акты либо их части, признанные Конституционным Судом не соответствующими Конституции Республики, теряют свою силу со дня опубликования решения Конституционного Суда.

3. Решения Конституционного Суда Республики Крым по вопросам, отнесенным к его компетенции, являются окончательными.

4. Порядок рассмотрения дел в Конституционном Суде Республики определяется Конституционным Законом.

Статья 140

Арбитражный Суд Крыма осуществляет разрешение хозяйственных и иных споров между предприятиями, организациями, учреждениями, другими лицами, участвующими в экономической деятельности по вопросам, отнесенным к его ведению Законом.

Статья 141

1. Рассмотрение дел во всех судах осуществляется коллегиально.

2. Разбирательство дел судьей единолично допускается лишь в случаях, предусмотренных Законом.

Статья 142

1. Судопроизводство в Республике осуществляется на основе принципов равенства всех граждан перед Законом и судом, состязательности и равноправия сторон.

2. Рассмотрение дел во всех судах открытое, кроме случаев, когда суд признает, что гласное разбирательство может привести к разглашению государственной, профессиональной или коммерческой тайны, либо существует необходимость защитить от огласки частную жизнь граждан.

3. Лицам, участвующим в судопроизводстве, на любой его стадии обеспечивается защита достоинства, прав и законных интересов, в том числе посредством оказания профессиональной юридической помощи.

Статья 143

1. Защита прав и законных интересов граждан и юридических лиц в суде осуществляется профессиональными юристами, включая коллегии адвокатов, иными добровольными объединениями, а также отдельными лицами.

2. Подозреваемому, обвиняемому, подсудимому и осужденному обеспечивается право на защиту и рассмотрение дела с его участием.

3. Граждане свободны в выборе защитника или представителя их интересов.

Статья 144

При рассмотрении уголовных дел суд исходит из презумпции невиновности. Никто не

может быть признан виновным в совершении преступления, а также подвергнут уголовному наказанию иначе как только по приговору суда и в соответствии с Законом.

Статья 145

1. Судопроизводство на территории Республики ведется на государственных языках либо на языке большинства граждан данной местности или на языке, принятом гражданами соответствующей местности.

2. Участвующим в деле лицам, не владеющим языком, на котором ведется судопроизводство, обеспечивается право знакомиться с материалами дела, принимать участие в судебном разбирательстве через переводчика и выступать в суде на родном языке.

Статья 146

Все суды осуществляют свою деятельность и принимают решения от имени государства.

Решения судов (судей) обязательны для исполнения всеми государственными органами, должностными лицами, общественными объединениями и гражданами.

Глава 26. ПРОКУРАТУРА

Статья 147

1. Высший надзор за соблюдением законности на территории Республики осуществляется Прокурором Республики и подчиненными ему прокурорами.

2. На прокуратуру возлагается обязанность осуществлять уголовное преследование в случаях посягательства на права и законные интересы граждан, общества и государства; поддерживать государственное обвинение в суде.

Статья 148

Прокурор Республики назначается Верховным Советом Крыма по представлению Президента и ответственен перед Верховным Советом Крыма.

Статья 149

1. Прокуроры осуществляют свои полномочия независимо и подчиняются только Конституции и законам. Неприкосновенность прокуроров гарантируется Законом. Им обеспечиваются все необходимые условия для беспрепятственного и эффективного исполнения своего долга перед народом и государством.

2. Прокуроры не могут занимать какую-либо другую оплачиваемую должность, кроме научно-педагогической, а также состоять членами политических партий. Они не могут быть народными депутатами.

3. Организация и деятельность прокуратуры в Республике Крым определяется Законом.

Раздел VI. ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СТРОЯ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

Статья 150

1. Установленный народом конституционный строй Республики обеспечивается демократическими институтами общества, организацией и осуществлением государственной власти на основе разделения ее на законодательную, исполнительную и судебную, неукоснительным соблюдением их самостоятельности и взаимодействия; обязанностью государства, его органов, учреждений и должностных лиц всемерно охранять жизнь, права, свободы и достоинство граждан, национальных меньшинств и этнических групп.

2. Защита Конституции Республики Крым возлагается на Конституционный суд, а также на другие государственные органы и должностные лица, которые в соответствии с настоящей Конституцией и Законами призваны обеспечивать конституционный строй Республики.

Раздел VII. ПРИНЯТИЕ И ВВЕДЕНИЕ В ДЕЙСТВИЕ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ

Статья 151

Конституция Республики Крым после обсуждения ее народом принимается Верховным

Советом большинством не менее двух третей избранного состава депутатов Верховного Совета и вступает в действие со дня ее принятия.

Раздел VIII. ПОРЯДОК ИЗМЕНЕНИЯ И ДОПОЛНЕНИЯ КОНСТИТУЦИИ И КОНСТИТУЦИОННЫХ ЗАКОНОВ РЕСПУБЛИКИ

Статья 152

1. Инициатива о внесении изменений и дополнений в Конституцию может быть проявлена решением об этом не менее одной трети состава депутатов Верховного Совета либо в порядке народной инициативы - требованием, поддержанным подписями не менее одной десятой граждан Республики Крым, имеющих избирательные права.

2. Закон о внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики в порядке осуществления народной инициативы принимается большинством не менее двух третей состава депутатов Верховного Совета.

Статья 153

1. Изменения и дополнения в Конституцию Республики вносятся в форме поправок, которые включаются в ее текст.

2. Не могут быть внесены изменения и дополнения в Конституцию Республики, если они направлены на ограничение неотъемлемых прав и свобод человека, против национального равенства и государственного единства Республики.

3. Изменения и дополнения Конституции не подлежат промульгации Президентом Республики.

Статья 154

1. Законы, которым настоящая Конституция придает статус Конституционных, принимаются большинством не менее двух третей состава депутатов Верховного Совета. В таком же порядке в них могут быть внесены изменения и дополнения.

2. Конституционные Законы могут быть приняты, изменены или дополнены при наличии заключения Конституционного Суда об их соответствии настоящей Конституции.

3. Конституционные Законы, изменения и дополнения к ним не подлежат промульгации Президентом Республики Крым.

г. Симферополь, 6 мая 1992 г.

Копиленко О.Л. Конституція Автономної Республіки Крим: Проблеми прийняття затвердження, реалізації. – К.: Таксон, 2001. – С. 235-275.

ЗАКОН РЕСПУБЛИКИ КРЫМ О внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Крым

На основании статьи 152 Конституции Республики Крым Верховный Совет Крыма постановляет:

Статья 1. Внести в Конституцию Республики Крым следующие изменения и дополнения:

1. В преамбуле слова "граждане, составляющие многонациональный народ Крыма" заменить соответственно словами "граждане Республики Крым всех национальностей, составляющие народ Крыма".

2. Статью 1 изложить в следующей редакции:

"Статья 1.

1. Республика Крым является правовым, демократическим, светским государством в составе Украины.

2. Республика Крым в лице ее государственных органов и должностных лиц осуществляет на своей территории все полномочия, кроме тех, которые составляют исключительную компетенцию органов государственной власти Украины.

3. Компетенция Республики Крым устанавливается Конституцией Республики Крым и Законом Украины "О разграничении полномочий между органами государственной власти Украины и Республики Крым".

3. В статье 3 пункт 3 изложить в следующей редакции:

"3. Граждане Республики Крым всех национальностей, составляющие народ Крыма как часть народа Украины, ответственны перед государством за соблюдение Конституции и Законов Республики Крым".

4. В статье 4 пункт 1 дополнить словами: "Она не должна противоречить основным принципам демократического, правового и политического строя, обеспечению прав и свобод человека, закрепленных в Конституции Украины".

5. Статью 9 изложить в следующей редакции:

"Статья 9.

1. Республика Крым входит в состав Украины и определяет с ней свои отношения на основе взаимосогласованных законодательных актов и соглашений.

2. Ведению Республики Крым в лице ее законодательной и исполнительной власти подлежат:

1) принятие, изменение, толкование Конституции Республики Крым и ее Законов, контроль за их соблюдением;

2) участие в формировании и осуществлении внутривнутриполитической и внешнеполитической деятельности Украины по вопросам, затрагивающим интересы Республики Крым;

3) решение вопросов территориального устройства Республики Крым, установление и изменение границ районов, населенных пунктов, отнесение населенных пунктов к категории городов, наименование и переименование городов, районов, районов в городах, поселков городского типа, сел;

4) определение порядка организации и деятельности республиканских (Республики Крым) и местных органов государственной власти, местного самоуправления и объединений граждан;

5) назначение выборов депутатов Республики Крым (Верховного Совета Крыма) и утверждение состава Центральной избирательной комиссии по выборам депутатов Республики Крым (Верховного Совета Крыма), назначение выборов депутатов в органы местного самоуправления Республики Крым;

6) проведение референдумов Республики Крым по вопросам, подлежащим ее ведению;

7) образование и формирование органов судебной власти в соответствии с системой судебной власти Украины;

8) осуществление неотъемлемого права собственности на землю, недра, водные и другие природные ресурсы, находящиеся на территории Республики Крым;

9) осуществление законодательного регулирования отношений собственности в пределах своих полномочий, обеспечение равноправия различных форм собственности;

10) определение структуры и приоритетных направлений развития экономики Республики, обеспечение научно-технического прогресса; создание и функционирование свободных экономических зон; лицензирование и квотирование вывоза продукции на экспорт;

11) разработка и утверждение программ экономического, социального и национально-культурного развития, охраны окружающей природной среды Республики Крым и их реализация;

12) установление доходов, поступающих на образование государственного бюджета Республики Крым;

13) самостоятельное составление и утверждение государственного бюджета Республики Крым на основе единой налоговой политики Украины; формирование на договорных началах бюджетных взаимоотношений между правительствами Украины и Республики Крым;

14) определение статуса местностей в качестве курортов, установление зон санитарной охраны курортов и их правового режима;

15) решение вопросов экологической безопасности, рационального использования, охраны, воспроизводства природных ресурсов; объявление карантина и зон стихийного бедствия;

16) определение и осуществление политики в сфере образования, культуры, здравоохранения, физической культуры и спорта, социального обеспечения, а также охраны и использования памятников истории и культуры;

17) обеспечение прав и свобод граждан, национального и гражданского согласия, охраны законности, правопорядка и общественной безопасности;

18) инициатива и введение чрезвычайного положения на территории Республики Крым;

19) регулирование внутренних миграционных процессов в Республике Крым, разработка и проведение научно обоснованной демографической политики, урбанистики и жилищного хозяйства;

20) обеспечение функционирования и развития национальных языков и культур на территории Республики Крым;

21) участие в разработке и реализации государственных программ возвращения депортированных из Крыма народов;

22) установление почетных званий Республики Крым и учреждение других наград".

6. Главу 3 дополнить статьями 10,11, 12 и 13 следующего содержания:

"Статья 10.

1. Расположение военных баз и других военных объектов, формирование новых воинских частей, частей Национальной гвардии Украины на территории Крыма согласовывается с Верховным Советом Крыма.

2. Дислокация и передислокация воинских частей, частей Национальной гвардии Украины и их подразделений, проведение военных учений на территории Крыма согласовывается с Председателем Верховного Совета Крыма".

"Статья 11.

Части и подразделения Национальной гвардии Украины, дислоцируемые на территории Крыма, формируются преимущественно из граждан, проживающих в Крыму".

"Статья 12.

1. Республика Крым принимает участие в решении вопросов, отнесенных к ведению Украины, в Верховном Совете Украины, Кабинете Министров Украины и других государственных органах Украины.

2. Республика Крым в лице ее Верховного Совета осуществляет законодательную инициативу путем внесения законопроектов в Верховный Совет Украины.

3. Правительство Крыма имеет постоянное представительство в столице Украины - городе Киеве".

"Статья 13.

Объем полномочий Республики Крым не может быть изменен без согласия на то высших законодательных органов Украины и Республики Крым".

7. В главе 4 статью 10 считать статьей 14.

8. Статью 14 изложить в следующей редакции:

"Статья 14.

Республика Крым в пределах своих полномочий самостоятельно вступает в отношения с другими государствами и международными организациями, осуществляет с ними на основе договоров и соглашений взаимовыгодное сотрудничество в области экономики, культуры, здравоохранения, образования, охраны окружающей природной среды, науки и . других сферах".

9. В Разделе II статьи 11 и 12 считать соответственно статьями 15 и 16.

10. В Разделе III статьи 13,14,15,16,17,18,19,20,21, 22,23,24,25, 26,27,28,29,30,31,32,33,34, 35,36,37,38,39,40,41,42,43, 44, 45, 46, 47,48,49,50,51,52,53, 54, 55, 56,57, 58, 59,60, 61, 62 и 63

считать соответственно статьями 17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27, 28,29,30,31,32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46,47,48,49,50,51,52,53,54,55,56,57,58,59, 60, 61, 62, 63, 64,65, 66 и 67.

11. В статье 18 пункт 1 изложить в следующей редакции:

"Права, свободы и обязанности человека и гражданина закрепляются Конституцией Республики Крым и Законами Украины".

12. Статью 21 изложить в следующей редакции:

"Статья 21. 1. Каждый гражданин Республики Крым является гражданином Украины.

2. Право граждан Республики Крым иметь двойное гражданство определяется и реализуется законодательством Украины, Конституцией Республики Крым в соответствии с нормами международного права, договорами с другими государствами"

13. Статью 23 изложить в следующей редакции: "Статья 23.

1. Иностранным гражданам и лицам без гражданства, находящимся на территории Республики Крым, в соответствии с общепризнанными принципами международного права, законодательством Украины, заключенными ею с другими государствами договорами и соглашениями, а также в соответствии с настоящей Конституцией и Законами Республики Крым гарантируются права и свободы, их осуществление и защита.

2. Иностранцы граждане и лица без гражданства, находящиеся на территории Республики Крым, должны соблюдать ее Конституцию и Законы Украины".

14. В статье 65 слово "Законом" заменить словом "Законами".

15. В статье 66 после слов "Республики Крым" дополнить словами "и ' Украины".

16. В Разделе IV статьи 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77,78,79,80,81,82,83,84,85,86,87,88,89,90,91,92,93,94,95,96,97, 98, 99, 100 и 101 считать соответственно статьями 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75,76,77, 78,79,80,81,82, 83,84,85,86, 87, 88, 89, 90,91,92,93,94, 95,96,97,98,99,100, 101, 102, 103, 104 и 105.

17. В статье 76 пункт 1 изложить в следующей редакции:

"1. Неприкосновенность собственности гарантируется и охраняется законодательством Республики Крым и Украины".

18. В статье 77 слова "Конституционным Законом" заменить словами "законодательством Республики Крым и Украины".

19. В статье 78 пункт 1 исключить.

20. Статью 97 дополнить словами: "Запрещается создание объединений граждан, ставящих своей целью насильственный захват конституционной власти".

21. В Разделе V статьи 102, 103,104,105,106,107,108,109,110,111, 112,113, 114,115,116,117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127,128,129,130,131,132, 133, 134, 135, 136,137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148 и 149 считать соответственно статьями 106,107,108,109,110,111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129,130,131,132,133,134,135, 136,137,138,139,140, 141, 142, 143,144,145,146,147,148,149,150, 151, 152 и 153.

22. В статье 115:

в подпункте 13 слова "дает согласие Президенту на назначение Прокурора Республики" заменить соответственно словами "дача согласия на назначение и освобождение от должности по представлению Генерального прокурора Украины Прокурора Республики Крым";

подпункт 13 дополнить словами "дача согласия на назначение по представлению Председателя Службы безопасности Украины

Председателя Службы безопасности Крыма; дача согласия на назначение по представлению командующего Национальной гвардией Украины командира части Национальной гвардии Украины в Крыму".

23. Статью 118 дополнить подпунктом 4 следующего содержания:

"4) дает согласие на дислокацию и передислокацию воинских частей, частей Национальной гвардии Украины и их подразделений, проведение военных учений на

территории Крыма, освобождение от должности командира части Национальной гвардии Украины в Крыму, Председателя Службы безопасности Республики Крым".

24. В статье 121 после слов "Для осуществления" дополнить словами "парламентского контроля и".

25. В статье 123 после слов "принадлежит депутатам" дополнить словами "комиссиям".

26. В статье 129:

в подпункте 2 после слов "представляет Республику Крым в" дополнить словами "органах государственной власти Украины";

подпункт 6 изложить в следующей редакции:

"6) вносит в Верховный Совет предложения по кандидатуре Председателя Службы безопасности Республики Крым";

подпункт 10 дополнить словами "по согласованию с Президентом Украины и Верховного Совета Крыма инициирует объявление чрезвычайного положения в отдельных местностях Республики Крым";

подпункт 11 исключить;

подпункт 12 исключить.

27. Статью 152 изложить в следующей редакции:

"Статья 152.

1. Прокурор Республики Крым назначается и освобождается от должности Генеральным прокурором Украины по согласованию с Верховным Советом Крыма.

2. Заместители Прокурора Республики Крым, прокуроры городов и районов Республики назначаются и освобождаются от должности Генеральным прокурором Украины по представлению Прокурора Республики Крым".

28. Статьи 150, 151, 152, 153 и 154 считать соответственно статьями 154, 155, 156, 157 и 158.

Статья 2. Настоящий Закон ввести в действие со дня его опубликования.

Председатель Верховного Совета Крыма
г. Симферополь, 25 сентября 1992 г.

Н.БАГРОВ

Копиленко О.Л. Конституція Автономної Республіки Крим: Проблеми прийняття затвердження, реалізації. – К.: Таксон, 2001. – С. 275-282..

ЗАКОН УКРАЇНИ Про скасування Конституції і деяких законів Автономної Республіки Крим

(Вводиться в дію Постановою ВР № 93/94-ВР від 17.03.95)

У зв'язку з невиконанням Верховною Радою Автономної Республіки Крим постанов Верховної Ради України від 22 вересня (180/94-ВР) і 17 листопада 1994 року (250/94-ВР) щодо приведення Конституції і законів Автономної Республіки Крим у відповідність з Конституцією і законами України і з метою забезпечення верховенства Конституції і законів України на всій її території та захисту державного суверенітету України, відповідно до пункту 31 статті 97 Конституції (Основного Закону) України (888-09) Верховна Рада України постановляє:

Скасувати Конституцію Автономної Республіки Крим, прийняту Верховною Радою Автономної Республіки Крим 6 травня 1992 року із наступними змінами і доповненнями, а також закони Автономної Республіки Крим "Про вибори Президента Республіки Крим" від 17 вересня 1993 року, "Про Президента Республіки Крим" від 14 жовтня 1993 року, "Про відновлення конституційних основ державності Республіки Крим" від 20 травня 1994 року, конституційний закон Автономної Республіки Крим "Про Конституційний Суд Республіки Крим" від 8 вересня 1994 року і Закон Автономної Республіки Крим "Про вибори депутатів і

голів сільських, селищних, районних, міських, районних у містах Рад" від 18 січня 1995 року із змінами і доповненнями від 10 березня 1995 року як такі, що суперечать статтям 31, 70, 71, 75-1, 77, 112, 149, 150 Конституції (Основного Закону) України.

Президент України
м. Київ, 17 березня 1995 року

Л.КУЧМА

Відомості Верховної Ради України. – 1995. - N 11. - С. 67.

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО АВТОНОМНУ РЕСПУБЛІКУ КРИМ

(Вводиться в дію Постановою ВР № 96/95-ВР від 17.03.95)

Стаття 1. Автономна Республіка Крим є адміністративно-територіальною автономією у складі України.

Стаття 2. Автономна Республіка Крим самостійно вирішує питання, віднесені до її відання Конституцією України, цим Законом, іншими законами України та Конституцією Автономної Республіки Крим.

Стаття 3. Конституція Автономної Республіки Крим, зміни і доповнення до неї приймаються Верховною Радою Автономної Республіки Крим і набирають чинності після затвердження їх Верховною Радою України.

Конституція Автономної Республіки Крим є органічною частиною законодавства України і не може суперечити Конституції України.

Стаття 4. Автономна Республіка Крим з питань, віднесених до її відання, має право приймати законодавчі акти, які не повинні суперечити Конституції України, цьому Закону та іншим законам України, а також Конституції Автономної Республіки Крим.

Закони України, прийняті з питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим, діють на території Автономної Республіки Крим до прийняття відповідних законодавчих актів Автономної Республіки Крим.

Стаття 5. Автономна Республіка Крим діє в межах території колишньої Кримської області в складі України.

Місто Севастополь є адміністративно-територіальною одиницею загальнодержавного підпорядкування і не входить до складу Автономної Республіки Крим. Статус міста Севастополя визначається законами України.

Стаття 6. Органом законодавчої влади Автономної Республіки Крим є Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

Органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим є Уряд Автономної Республіки Крим.

Органами місцевої влади в Автономній Республіці Крим є сільські, селищні, районні, міські, районні в містах Ради та їх виконавчі органи.

Суди, органи прокуратури, підрозділи Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим утворюються і діють відповідно до Конституції і законів України.

Стаття 7. Державними символами в Автономній Республіці Крим є державні символи України.

Автономна Республіка Крим може мати власні символи: герб, прапор, гімн. Їх опис, а також порядок використання встановлюються законом Автономної Республіки Крим. Використання власних символів Автономної Республіки Крим можливе лише разом з державними символами України.

Стаття 8. Віданню Автономної Республіки Крим в особі її органів влади підлягають:

1) тлумачення законів Автономної Республіки Крим та контроль за їх додержанням;

2) вирішення питань адміністративно-територіального устрою Автономної Республіки Крим, встановлення і зміна меж районів, населених пунктів, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування міст, районів, районів у містах, селищ міського типу, сіл;

3) визначення повноважень і порядку діяльності республіканських (Автономної Республіки Крим) органів і органів місцевої влади (місцевого самоврядування) та об'єднань громадян;

4) призначення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим і затвердження складу Центральної виборчої комісії;

5) проведення референдумів Автономної Республіки Крим з питань, що підлягають її віданню;

6) реалізація права власності на об'єкти, що належать Автономній Республіці Крим;

7) визначення структури і пріоритетних напрямів розвитку економіки Автономної Республіки Крим, забезпечення науково-технічного прогресу; створення і функціонування вільних економічних зон відповідно до законодавства України; ліцензування і квотування вивозу продукції власного виробництва на експорт;

8) розробка і затвердження програм з питань економічного, соціального і національно-культурного розвитку, охорони навколишнього середовища Автономної Республіки Крим та їх реалізація;

9) встановлення доходів, що надходять на утворення бюджету Автономної Республіки Крим;

10) складання і затвердження бюджету Автономної Республіки Крим на основі єдиної податкової політики України;

11) визначення статусу місцевостей як курортів, встановлення зон санітарної охорони курортів та їх правового режиму;

12) вирішення питань екологічної безпеки, раціонального використання, охорони, відтворення природних ресурсів, оголошення карантину і зон стихійного лиха;

13) здійснення політики в галузі освіти, культури, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, соціального забезпечення, а також охорони і використання пам'яток історії та культури;

14) участь у забезпеченні прав і свобод громадян, національної злагоди, сприяння охороні правопорядку та громадської безпеки;

15) розробка та проведення науково обґрунтованої демографічної політики, програми урбаністики і житлового господарства;

16) забезпечення функціонування і розвитку державної і національних мов та культур на території Автономної Республіки Крим;

17) участь в розробці і реалізації державних програм повернення депортованих з Криму народів;

18) встановлення почесних звань Автономної Республіки Крим.

Законами України Автономній Республіці Крим можуть бути делеговані й інші повноваження.

Стаття 9. Автономна Республіка Крим бере участь у формуванні та здійсненні внутрішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України з питань, що стосуються інтересів Автономної Республіки Крим.

Автономна Республіка Крим вступає у відносини з органами інших держав та міжнародними організаціями лише в галузях економіки, охорони навколишнього середовища і культурного співробітництва в межах повноважень, передбачених цим Законом та іншими законами України.

Стаття 10. Автономна Республіка Крим в особі Верховної Ради Автономної Республіки Крим має право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України.

Стаття 11. Автономна Республіка Крим в особі її органів законодавчої, виконавчої влади та органів місцевої влади забезпечує додержання на своїй території Конституції і

законів України, актів Президента і Уряду України, загальнодержавних програм соціально-економічного і культурного розвитку.

Стаття 12. Верховна Рада Автономної Республіки Крим може звернутися до Конституційного Суду України з питання визнання нечинними на території Автономної Республіки Крим законодавчих актів України, указів Президента України, актів органів державної виконавчої влади України в разі порушення ними повноважень Автономної Республіки Крим.

В разі визнання Конституційним Судом України нечинними правових актів України на території Автономної Республіки Крим Верховна Рада України або відповідно Президент України зобов'язані врегулювати правові відносини, що виникли внаслідок дії цих актів.

Стаття 13. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим можуть бути достроково припинені у разі, якщо вона:

1) порушила Конституцію України і закони України та не приводить свої рішення у відповідність з ними;

2) прийняла рішення, спрямоване на порушення територіальної цілісності України, самочинну зміну її державно-територіального устрою;

3) не може протягом двох місяців з дня обрання не менш як двох третин депутатів від кількісного складу Верховної Ради Автономної Республіки Крим, визначеного виборчим законодавством, сформувавати Уряд Автономної Республіки Крим.

Рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим і призначення нових виборів цієї Ради приймає Верховна Рада України.

У разі припинення повноважень Верховної Ради Уряд Автономної Республіки Крим продовжує виконувати свої обов'язки до сформування його нового складу Верховною Радою Автономної Республіки Крим наступного скликання.

Стаття 14. Україна виступає гарантом правового статусу Автономної Республіки Крим, передбаченого Конституцією України і цим Законом.

Президент України
м. Київ, 17 березня 1995 року

Л. КУЧМА

Відомості Верховної Ради України. – 1995. - N 11. - С. 69.

ЗАКОН УКРАЇНИ Про Конституцію Автономної Республіки Крим

(Вводиться в дію Постановою ВР № 118/96-ВР від 04.04.96)

Зміни: Втратив чинність. Див. Закон України № 350-XIV від 23.12.98 р.

Стаття 1. Затвердити Конституцію Автономної Республіки Крим, прийняту Верховною Радою Автономної Республіки Крим, за винятком преамбули, частини другої статті 1, статей 6, 7, 9, 15, 40, 43, 46, 55, 71, частини першої статті 98, пунктів 8, 13, 22 частини другої статті 98, частини третьої статті 98, статей 99, 102, 105, частини третьої статті 107, статті 111, пунктів 11-18, 20 частини другої статті 113, пунктів 4, 5, 7, 8, частини другої статті 116, пунктів 7, 8 частини першої статті 118, статті 120, глави 22, статей 128, 133.

Стаття 2. Конституція Автономної Республіки Крим є органічною складовою частиною законодавства України і діє на всій її території. Зміни та доповнення до Конституції Автономної Республіки Крим приймаються Верховною Радою Автономної Республіки Крим і набирають чинності після затвердження їх Верховною Радою України.

Стаття 3. Закон України "Про Автономну Республіку Крим" (95/95-ВР) є чинним в тій частині, що не суперечить затвердженим статтям цієї Конституції, та діє нарівні з Конституцією Автономної Республіки Крим.

Президент України
м. Київ, 4 квітня 1996 року

Л.КУЧМА

Відомості Верховної Ради України. – 1996. - N 24. - С. 90.

КОНСТИТУЦИЯ АВТОНОМНОЙ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ (принята Верховным Советом Крыма 1 ноября 1995 года)

Верховный Совет Крыма, руководствуясь волеизъявлением народа, выраженным на общекрымском референдуме 20 января 1991 года, и Законом Украины "О восстановлении Крымской автономной Советской Социалистической Республики" (712-12) от 12 февраля 1991 года, принимает настоящую КОНСТИТУЦИЮ и провозглашает ее ОСНОВНЫМ ЗАКОНОМ автономной РЕСПУБЛИКИ КРЫМ.

РАЗДЕЛ I. ОСНОВЫ КОНСТИТУЦИОННОГО СТРОЯ

ГЛАВА 1. Общие положения

Статья 1

1. Республика Крым является автономной составной частью Украины. Республика Крым самостоятельно решает вопросы, отнесенные к ее ведению Конституцией Украины, настоящей Конституцией.

2. Официальным названием автономии является "Республика Крым".

3. Конституция Республики Крым не может противоречить Конституции Украины, ее основным принципам демократического, правового, политического устройства, обеспечения прав и свобод человека.

Статья 2

1. Вся власть в Республике Крым осуществляется на основе принципов демократии и народовластия.

2. Граждане участвуют в осуществлении власти в пределах и формах, установленных Конституцией Украины, Конституцией и законами Республики Крым, как непосредственно путем выборов и референдумов, так и через органы власти и местного самоуправления.

3. Никто в обществе не вправе обретать власть или использовать ее в нарушение требований Конституции Украины, Конституции Республики Крым и действующего законодательства.

Статья 3

1. Настоящая Конституция и законы Республики Крым признают приоритет естественных и неотъемлемых прав и свобод человека, гарантируют их неприкосновенность и защиту.

2. Все государственные органы, учреждения и должностные лица республики служат человеку и обществу, ответственны перед ними и им подконтрольны.

3. Граждане ответственны перед государством за соблюдение Конституции и законов Украины и Конституции и законов Республики Крым.

Статья 4

1. Конституция Республики Крым является Основным Законом автономии. Прямое действие ее норм и предписаний обеспечивается государством.

2. Законы, иные государственные акты Республики Крым, противоречащие Конституции республики, не имеют юридической силы.

3. Законы, иные нормативные правовые акты, не обнародованные в установленном порядке для всеобщего ознакомления, не обязывают граждан Республики Крым к их исполнению. В отношении прав и законных интересов граждан такие акты не должны применяться.

4. Общепризнанные принципы и нормы международного права имеют приоритет перед

законами республики, порождают права и обязанности лиц, проживающих либо временно находящихся на территории Республики Крым.

Статья 5

1. Организация и деятельность республиканских органов основаны на принципе разделения власти на законодательную, исполнительную и судебную; на разграничении полномочий между органами республиканской власти и местного самоуправления.

2. Законодательные, исполнительные и судебные органы связаны Конституцией и законами Украины, Конституцией и законами Республики Крым, осуществляют свои полномочия самостоятельно, взаимодействуя между собой и уравнивая друг друга.

3. Действия, нарушающие условия разделения власти, недопустимы и признаются антиконституционными.

Статья 6

1. Официальным языком и языком делопроизводства в Республике Крым является русский язык. Государственными языками в Республике Крым являются крымскотатарский, русский и украинский языки.

2. Гражданам, проживающим в Республике Крым, гарантируется право пользоваться родным или любым иным языком, свободно выбирать язык обучения и воспитания.

ГЛАВА 2. Территориальное устройство

Статья 7

1. Территорией Республики Крым является территория Крымского полуострова в границах, определяемых с севера административными границами Херсонской области.

2. Территория Республики Крым является неприкосновенной и не может быть изменена без согласия Верховного Совета Украины и Верховного Совета Крыма.

3. Территориальными единицами в республике являются село, поселок, город, район, район в городе. Порядок их образования и виды определяются законами республики.

4. Особенности статуса города Севастополя как неотъемлемой части Крыма регулируются соответствующим законодательством.

Статья 8

В целях удовлетворения национально-культурных, языковых и духовных потребностей граждан в местах компактного проживания национальных и этнических групп по волеизъявлению большинства граждан данной местности могут быть образованы соответствующие национальные территориальные единицы. Порядок их образования и статус определяются законами Республики Крым.

РАЗДЕЛ II. ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ И СТОЛИЦА РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

Статья 9

1. Республика Крым имеет свой герб, флаг и гимн. Их описание, а также порядок использования устанавливаются законами Республики Крым.

2. Республиканские органы, объединения граждан, должностные лица и граждане должны уважать государственные символы Украины и Республики Крым.

Статья 10

Столицей Республики Крым является город Симферополь. Его правовой статус определяется специальным законом республики.

РАЗДЕЛ III. ПРАВА И СВОБОДЫ ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА

ГЛАВА 3. Общие положения

Статья 11

1. Каждый человек независимо от национальной, религиозной или какой-либо иной принадлежности свободен и равен в своих правах и достоинстве со всеми людьми.

2. Каждому человеку принадлежат естественные и неотчуждаемые права и свободы от

рождения. Эти права и свободы нерушимы и составляют основу всех других прав и свобод человека и гражданина, основу всякого человеческого сообщества, мира и справедливости.

Статья 12

1. Права, свободы и обязанности человека и гражданина устанавливаются и изменяются Конституцией Украины, настоящей Конституцией, законами Украины и Республики Крым.

2. Перечисление в настоящей Конституции определенных прав и свобод не может быть использовано для умаления других прав и свобод человека и гражданина.

Статья 13

Гражданам Республики Крым гарантируется равенство в осуществлении конституционных прав и свобод независимо от происхождения, расы, социального и имущественного положения, языка, национальности, образования, отношения к религии, убеждений, партийной принадлежности, понесенного ранее уголовного наказания и других обстоятельств.

Статья 14

Осуществление прав и свобод не должно нарушать права, свободы и законные интересы других лиц, наций и социальных групп, а также не должно быть направлено на причинение вреда окружающей природной среде, насильственное изменение конституционного строя республики.

ГЛАВА 4. Гражданство Республики Крым

Статья 15

1. Республика Крым имеет свое внутреннее гражданство. Каждый гражданин Республики Крым является гражданином Украины.

2. Гражданство Республики Крым сохраняется и утрачивается в соответствии с законодательством Украины и Республики Крым.

3. Граждане Республики Крым вправе иметь двойное гражданство, которое приобретается в соответствии с законодательством Украины и межгосударственными договорами Украины.

Статья 16

1. Иностранным гражданам и лицам без гражданства, находящимся на территории республики, в соответствии с общепризнанными принципами международного права, законодательством Украины, заключенными ею с другими государствами договорами и соглашениями, а также в соответствии с настоящей Конституцией и законами Республики Крым гарантируются права и свободы, их осуществление и защита.

2. Иностранцы граждане и лица без гражданства, находящиеся на территории Республики Крым, должны соблюдать Конституцию и законы Украины, Конституцию и законы Республики Крым.

ГЛАВА 5. Гражданские права и свободы

Статья 17 1. Каждый человек имеет неотъемлемое право на жизнь. Никто не может быть произвольно лишен жизни.

2. Республика охраняет и защищает жизнь человека от каких бы то ни было противоправных посягательств.

Статья 18

1. Каждый человек имеет право на свободу и личную неприкосновенность.

2. Никто не может быть арестован и содержаться под стражей не иначе как только в соответствии с законом и на основании судебного решения или с санкции прокурора.

3. Санкция прокурора на арест может быть обжалована в суд арестованным, законным представителем несовершеннолетнего или защитником.

4. Никто не должен подвергаться пыткам или жестокому и унижающему человеческое достоинство обращению и наказаниям, а также не должен без его согласия подвергаться медицинским или научным опытам и экспериментам.

Статья 19

Каждому человеку гарантируется неприкосновенность жилища. Запрещается без законных оснований входить в жилище, производить обыск и осмотр против воли проживающих в нем лиц или каким-либо другим способом нарушать неприкосновенность жилища.

Статья 20

Каждому гарантируется тайна переписки, телефонных разговоров, телеграфной и иной личной корреспонденции.

Статья 21

Гражданам Республики Крым в пределах ее территории гарантируется свобода передвижения и выбора места жительства в соответствии с законодательством Украины и Республики Крым.

Статья 22

1. Никто не может подвергаться произвольному вмешательству в его частную жизнь.

2. Не допускаются сбор, хранение, использование и распространение информации частного характера без согласия соответствующего лица и при условии, что такие действия могут причинить вред нравственному состоянию общества.

Статья 23

Гражданам республики гарантируются свобода слова, беспрепятственное распространение в устной, письменной или иной форме своих взглядов и убеждений. Никто не может преследоваться за свои убеждения.

Статья 24

Республиканские органы, объединения граждан и должностные лица обязаны обеспечить каждому гражданину возможность ознакомления с документацией, решениями, а также иными материалами, затрагивающими его права и законные интересы.

Статья 25

Республика признает и гарантирует свободу совести, вероисповедания и религиозной деятельности как неотъемлемые права человека и гражданина.

Статья 26

Каждому гарантируются свобода добровольно и без какого-либо принуждения определять и указывать свою национальную принадлежность, право сообщать о своей национальности или воздерживаться от такого сообщения.

ГЛАВА 6. Политические права и свободы

Статья 27

Граждане Республики Крым имеют право на участие в управлении делами общества и государства как непосредственно, так и через избранных ими представителей. Такое право обеспечивается выборностью органов государственной власти, территориального и местного самоуправления, референдумами, иными институтами и формами демократии.

Статья 28

1. Республика признает и гарантирует право граждан на объединения в политические партии и общественные организации.

2. Никто не может быть принужден ко вступлению в какое-либо объединение, равно как ограничен в правах за принадлежность либо непринадлежность к политической партии или иной организации.

Статья 29

1. Республика признает и обеспечивает право граждан собираться мирно и без оружия, проводить собрания, митинги, уличные шествия и демонстрации.

2. Запрет на осуществление этого права допускается только в случаях, предусмотренных законом. Такой запрет может быть оспорен в судебном порядке.

Статья 30

Граждане имеют право направлять личные или коллективные обращения в

государственные органы и должностным лицам и в установленный законом срок получать на них мотивированные ответы.

Статья 31

1. Признается и гарантируется право граждан на получение от республиканских органов, объединений граждан и должностных лиц достоверной информации по вопросам, затрагивающим права, законные интересы и обязанности граждан, других лиц, а также на свободное ее распространение.

2. Гражданам гарантируются судебная защита чести и достоинства, их восстановление, право на опровержение обнародованной неправдивой информации, причиняющей вред их интересам, а также на компенсацию морального и материального ущерба, нанесенного такой информацией.

Статья 32

Граждане имеют равное право на занятие любой должности в республиканских органах, объединениях граждан, а также на предприятиях, в учреждениях и организациях.

ГЛАВА 7. Экономические, социальные и культурные права граждан

Статья 33

1. Каждому гражданину гарантируется экономическая свобода, обеспечиваются право собственности, право свободного предпринимательства и право на свободный труд.

2. Признается и гарантируется право частной собственности, включая возможность по своему усмотрению владеть, пользоваться и распоряжаться своим имуществом, а также иными объектами собственности как единолично, так и совместно с другими лицами.

3. Неприкосновенность собственности, приобретенной на законных основаниях, и право наследования гарантируются законом.

Статья 34

1. Каждый гражданин имеет право на труд, то есть на свободное распоряжение своими способностями к труду, свободный выбор профессии, рода занятий и места работы в соответствии со своим призванием, способностями и профессиональной подготовкой.

2. В случаях временной незанятости по не зависящим от гражданина причинам ему обеспечивается право на материальную поддержку, пособие по безработице.

3. Каждый человек без какой-либо дискриминации имеет право на равную плату за равный труд.

Статья 35

Каждый, кто работает, имеет право на вознаграждение, которое не может быть ниже официально установленного минимального уровня заработной платы, определяемого законодательством Украины.

Статья 36

Граждане имеют право на условия труда, отвечающие требованиям безопасности и гигиены. Обеспечивается охрана труда женщин в период беременности и после родов, труда несовершеннолетних, лиц с ограниченной трудоспособностью, а также лиц, занятых на особо тяжелых работах или работающих на производствах, вредных для здоровья либо опасных для жизни.

Статья 37

Принудительный труд запрещается. Не признается в качестве принудительного труда несение службы или работа, выполняемая военнослужащими исключительно в военных целях; работа или служба, требуемая от какого-либо лица в соответствии с законом о чрезвычайном положении и в других случаях, прямо предусмотренных законом.

Статья 38

1. Признается право на забастовку, то есть на полное или частичное приостановление работы предприятия, учреждения или организации, как средство разрешения коллективного трудового спора, защиты экономических и социальных интересов трудящихся.

2. Забастовка не допускается, если она может создавать угрозу жизни и здоровью людей

или дестабилизировать функционирование служб, обеспечивающих нормальную жизнедеятельность общества.

Статья 39

Каждому гражданину гарантируется отдых в свободное от работы время. Максимальная продолжительность рабочего времени, минимальный еженедельный отдых, минимальный оплачиваемый периодический отпуск, а также иные социально значимые условия реализации права на отдых и гарантии труда по найму определяются законом.

Статья 40

В Республике Крым каждый гражданин имеет право на охрану здоровья, обеспечиваемое квалифицированным медицинским обслуживанием, экономическими и социальными гарантиями общества и государства.

Статья 41

1. Граждане Республики Крым имеют право на экологически безопасные для их жизни и здоровья окружающую природную среду, продукты питания и предметы повседневного спроса.

2. Это право обеспечивается экологическим контролем в соответствии с установленными требованиями и стандартами.

3. Граждане имеют право на возмещение убытков и вреда, причиненных их здоровью или имуществу нарушениями природоохранного законодательства и стандартов.

Статья 42

1. Граждане имеют право на жилище. Они могут приобретать в собственность или постоянно пользоваться благоустроенным жилищем в домах государственного, общественного либо индивидуального жилищного фонда.

2. Республика гарантирует лицам, нуждающимся в особой социальной и правовой защите общества, предоставление благоустроенного жилья бесплатно или на льготных условиях.

3. Никто не может быть лишен жилья без законных оснований.

Статья 43

Граждане республики имеют право на образование. Обязательное образование обеспечивается государством и является бесплатным. Среднее, техническое, профессиональное, высшее образование является общедоступным в соответствии со способностями каждого гражданина.

Статья 44

Граждане имеют право свободно участвовать в культурной жизни общества. Свобода литературного, художественного, научного и технического творчества, право на интеллектуальную собственность, а также авторские права, моральные и материальные интересы граждан охраняются законами Украины и Республики Крым.

Статья 45

В республике гарантируется свободное развитие и взаимообогащение культур всех национальностей, обеспечиваются равные возможности и благоприятные условия для сохранения и развития духовности, языков, традиций и обычаев всех народов и национальных меньшинств. Государство оказывает поддержку деятельности национальных обществ, включая национально-культурные центры и другие не противоречащие настоящей Конституции и законам национальные объединения граждан.

Статья 46

1. Граждане Республики Крым имеют право на материальное обеспечение в старости, в связи с болезнью, полной или частичной потерей трудоспособности, потерей кормильца, а также в случаях отсутствия, потери или уменьшения средств к существованию по не зависящим от гражданина причинам. Пенсии и иные виды социальной помощи государства и общества должны обеспечивать достойный человека уровень жизни.

2. Республика обязана защищать престарелых граждан и инвалидов, оказывать им материальную, финансовую и иную помощь, обеспечивать преодоление социальной

изоляции, предоставлять им возможности для посильного участия в общественно полезной деятельности.

ГЛАВА 8. Гарантии прав и свобод человека и гражданина

Статья 47

1. Права и свободы граждан, установленные настоящей Конституцией, не могут быть отменены. Республика, ее органы и должностные лица обязаны обеспечить всем гражданам равные возможности для реализации этих прав, также равную охрану и защиту их законом.

2. Реализация прав и свобод граждан может быть ограничена исключительно в интересах обеспечения общественной безопасности, конституционной законности, жизни и здоровья людей, их прав и свобод.

3. Временное ограничение прав и свобод граждан допускается только в случаях введения карантина, военного или чрезвычайного положения в порядке и пределах, предусмотренных законом. При этом не могут быть нарушены достоинство граждан, их право на жизнь и личную неприкосновенность.

Статья 48

1. В республике обеспечивается судебная защита всех прав и свобод человека и гражданина.

2. Признается право граждан на обжалование в суд решений и действий республиканских органов и общественных объединений, органов самоуправления и должностных лиц. Жалобы должны быть рассмотрены в порядке и в сроки, установленные законом.

3. Гражданам гарантируется право на возмещение материального и морального ущерба, причиненного незаконными действиями республиканских органов, общественных объединений, органов самоуправления и должностными лицами при исполнении ими служебных обязанностей.

Статья 49

1. Действие принципа презумпции невиновности при рассмотрении в суде каких бы то ни было обвинений граждан в соответствии с общепризнанными нормами международного права гарантируется законами Украины.

2. Обвинение является незаконным, если оно основано на доказательствах, полученных противоправными путем и средствами.

3. Никто не должен отвечать за одно и то же правонарушение дважды.

4. Осужденный обладает всеми закрепленными настоящей Конституцией правами человека, кроме тех, в которых он ограничен законом или обвинительным приговором суда.

Статья 50

Закон Республики Крым, ухудшающий правовое положение гражданина, обратной силы не имеет. Никто не может нести ответственность за действие или бездействие, которые на время их совершения не признавались правонарушениями. Если после совершения правонарушения ответственность за него устранена или смягчена, применяется новый закон.

Статья 51

1. Гражданам гарантируется право на получение квалифицированной юридической помощи и пользование ею.

2. Признается право граждан самостоятельно законными средствами защищать свою жизнь, права и свободы от каких бы то ни было противоправных посягательств других лиц.

Статья 52

Никто не обязан свидетельствовать против самого себя, супруга (супруги), других членов семьи, а также близких родственников. Духовные руководители религиозных общин не обязаны свидетельствовать против единоверцев, оказывающих им доверие.

Статья 53

Никто не обязан выполнять заведомо или явно преступный приказ либо распоряжение. Их выполнение на территории Республики Крым не освобождает от юридической

ответственности за наступившие последствия.

Статья 54

Граждане республики не могут быть привлечены к ответственности за неисполнение законов, иных правовых актов, если они не опубликованы в установленном порядке либо не обнародованы иными предусмотренными способами для ознакомления с ними.

Статья 55

На территории Республики Крым государственный контроль за соблюдением условий реализации прав и свобод человека и гражданина, установленных настоящей Конституцией, возлагается на Уполномоченного Верховным Советом Крыма по правам человека - Народного Правозащитника.

Статус и порядок деятельности Народного Правозащитника определяются законом.

ГЛАВА 9. Обязанности человека и гражданина

Статья 56

Граждане обязаны соблюдать Конституцию и законы Украины и Конституцию и законы Республики Крым, уважать права, свободы и достоинство других лиц и народов.

Статья 57

Граждане в Республике Крым обязаны беречь природу, охранять ее богатства, заботиться о сохранении духовного, исторического и культурного достояния всех народов и национальных меньшинств.

Статья 58

Граждане республики обязаны платить государственные налоги в порядке и размерах, установленных законом.

Статья 59

Защита конституционного строя, единства и территориальной целостности республики является обязанностью каждого гражданина Республики Крым.

Статья 60

Обязанности, предусмотренные статьями 56, 57, 58, 59 настоящей Конституции, в установленных законами пределах распространяются на всех лиц, находящихся на территории Республики Крым.

РАЗДЕЛ IV. ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО

ГЛАВА 10. Семья

Статья 61

1. Семья является естественной и основной ячейкой общества, охраняется Конституцией и законами республики.

2. Республика и общество обязаны оказывать всемерное содействие, материальную и материальную поддержку семье, охранять материнство и детство.

Статья 62

1. Женщины и мужчины независимо от расы, национальности, религиозной принадлежности, социального и имущественного положения имеют равное право вступать в брак и создавать семью.

2. Брак может быть заключен только при свободном, равноправном и полном согласии вступающих в него женщины и мужчины.

Статья 63

1. Все дети имеют одинаковые права и равны перед законом вне зависимости от происхождения и гражданского состояния их родителей.

2. Никто не может использовать детей в политических целях, для решения социальных, национальных и иных конфликтов либо манипулировать жизнью, здоровьем, сознанием детей для достижения корыстных и иных целей.

3. Дети представляют собой общечеловеческую ценность, будущее всего народа.

Статья 64

1. Родители обязаны содержать детей, рожденных как в браке, так и вне брака, до их совершеннолетия. В соответствии с законом они несут ответственность перед обществом и государством за здоровье, воспитание и материальное обеспечение своих несовершеннолетних детей.

2. Все заботы о содержании, образовании и воспитании детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки, берут на себя государство и общество. Государство поощряет благотворительную деятельность организаций и частных лиц по отношению к этим детям.

Статья 65

Признается право родителей несовершеннолетних детей или их законных опекунов избирать в соответствии со своими убеждениями формы и характер воспитания, а также образования при условии, что реализация такого права не противоречит нравственности и требованиям закона.

Статья 66

Совершеннолетние дети обязаны заботиться о своих родителях. Условия и порядок выполнения этой обязанности определяются законом.

ГЛАВА 11. Собственность

Статья 67

1. Собственность есть принадлежащее лицам на основании права и закона имущество, а также результаты интеллектуального труда граждан и их объединений.

2. Социальная ориентация собственности обязывает каждого, кто ее имеет, использовать ее для экономического и культурного прогресса общества. Использование собственности не должно ухудшать жизненный уровень народа, ущемлять права, свободы и достоинство человека, законные интересы граждан республики.

Статья 68

1. Конституциями и законами Украины и Республики Крым признаются и гарантируются частная, коллективная, коммунальная, государственная и иные формы собственности.

2. Все собственники юридически равноправны и пользуются равной защитой закона. Каждый из них вправе по своему усмотрению владеть, пользоваться и распоряжаться принадлежащей ему собственностью.

3. Право собственности приобретается всеми, кто может его иметь, на равных основаниях. Содержание, пределы осуществления и наследование права собственности определяются законом.

Статья 69

1. Неприкосновенность собственности гарантируется и охраняется настоящей Конституцией и законами Украины и Республики Крым.

2. Принудительное отчуждение имущества по мотивам общественной пользы или необходимости допускается в исключительных случаях и лишь при соблюдении установленных законом условий и порядка с вознаграждением собственника за понимание такой меры и причиненные ею неудобства, а также с полной компенсацией выгоды, не полученной от использования принадлежащего ему имущества.

Статья 70

Все формы собственности на землю, их правовой режим, основания приобретения и способы реализации права собственности определяются законами Украины и Республики Крым.

Статья 71

1. Недра, воды, леса, растительный и животный мир, воздушное пространство, рекреационные и другие природные ресурсы, находящиеся в пределах территории и континентального шельфа республики, являются достоянием народа Крыма.

2. В соответствии с законами граждане республики для удовлетворения своих потребностей имеют право пользоваться природными объектами.

Статья 72

Объектами права собственности граждан республики и их объединений может быть любое имущество производственного и потребительского назначения, а также объекты интеллектуальной собственности, за исключениями, предусмотренными законом.

Статья 73

На территории республики признается и гарантируется собственность других государств, юридических лиц, иностранных граждан, международных организаций, лиц без гражданства.

ГЛАВА 12. Предпринимательство

Статья 74

1. Республика признает и гарантирует свободу предпринимательства и поддерживает его социально полезную ориентацию.

2. Право на предпринимательство имеют отдельные граждане и их объединения, республиканские предприятия и предприятия органов местного самоуправления, другие лица, кроме тех, кому занятие предпринимательской деятельностью запрещено законом.

3. На территории республики признается и гарантируется предпринимательская деятельность иностранных организаций и граждан на условиях, определяемых законом и договорами.

Статья 75

Запрещается монопольная деятельность, направленная на недопущение, ограничение или устранение свободной и честной конкуренции, что является злоупотреблением доминирующим положением на рынке.

Статья 76

1. Лица, занимающиеся предпринимательской деятельностью на территории республики, в установленном законом порядке вносят плату за использование земли, природных и трудовых ресурсов, производят отчисления на социальное страхование, уплачивают налоги.

2. Какое-либо вмешательство государственных органов и должностных лиц в хозяйственную деятельность предпринимателей, за исключением случаев, предусмотренных законом, не допускается.

Статья 77

Республика и общество гарантируют права и защищают законные интересы потребителей.

ГЛАВА 13. Экологическая безопасность

Статья 78

Республика, ее органы, учреждения и должностные лица обязаны обеспечивать и постоянно заботиться об экологической безопасности граждан, осуществлять при этом экологическую политику, направленную на сохранение и оздоровление окружающей природной среды, охрану и рациональное использование природных ресурсов, восстановление и сохранение генетического фонда всей живой природы на территории республики.

Статья 79

1. В Республике Крым осуществляется государственная, общественная и другие виды экологической экспертизы.

2. Проведение экологической экспертизы является обязательным в процессе законодательной, инвестиционной, хозяйственной и другой деятельности, влияющей на состояние окружающей природной среды.

3. Порядок проведения экологической экспертизы определяется законом.

Статья 80

В республике особой правовой защите подлежат уникальные природные комплексы, включая природно-заповедный фонд, курортные, рекреационные, лечебно-оздоровительные,

водозащитные и иные типы территорий и объектов, статус которых определяется законом.

Статья 81

Отдельные регионы республики в случаях, предусмотренных законом, могут быть объявлены зонами экологического бедствия, повышенной экологической опасности либо отнесены к иным категориям зон, где сложилась чрезвычайная экологическая ситуация.

ГЛАВА 14. Охрана здоровья

Статья 82

Охрана здоровья граждан является обязанностью республики. С этой целью ею обеспечиваются все необходимые условия для эффективного и равно доступного гражданам медицинского обслуживания, для справедливого сочетания платного и бесплатного видов медицинской помощи населению, профессиональной и народной медицины.

Статья 83

1. В республике охрана здоровья обеспечивается системой законодательных, социально-экономических и медико-санитарных мер, включающих проведение оздоровительных и профилактических мероприятий, развитие государственных и частных учреждений, организаций и предприятий медицинской науки и промышленности, подготовку высококвалифицированных специалистов в сфере охраны здоровья.

2. Охрана здоровья граждан является обязанностью республиканских органов и органов местного самоуправления, предприятий, учреждений и организаций независимо от форм собственности, профсоюзов и других общественных объединений граждан.

ГЛАВА 15. Культура, образование, наука

Статья 84

Республика обеспечивает условия культурного и духовного развития граждан, гарантирует всем национальностям и национальным группам, проживающим на территории Республики Крым, право свободного национально-культурного развития.

Статья 85

1. В Республике Крым образование и наука признаются приоритетной сферой жизнедеятельности общества и его развития.

2. Каждому гарантируется равенство условий и возможностей для полной реализации своих способностей и таланта, доступность всех форм образования и связанных с ним услуг.

Статья 86

Республиканская система образования независима от политических партий, иных объединений граждан и религиозных организаций, носит светский характер.

Статья 87

1. Признается право на учреждение частных (негосударственных) учебных и воспитательных заведений. Цели, организация и деятельность таких заведений не должны противоречить нравственности и требованиям закона.

2. Республика создает благоприятные условия и возможности, обеспечивающие нормальное существование и прогресс в развитии всех форм и видов образования, а также своевременно оказывает им необходимую материальную, техническую и финансовую помощь.

Статья 88

Утверждение отношений взаимоуважения, сотрудничества и взаимопонимания между гражданами разных национальностей, социальных групп и религиозных общин является обязанностью всех учреждений, организаций и лиц, осуществляющих воспитательную деятельность в Республике Крым.

ГЛАВА 16. Объединения граждан

Статья 89

Объединения граждан, политические партии, массовые движения, профессиональные

союзы, добровольные общества, фонды и другие объединения граждан, не ставящие целью извлечение прибыли, создаются для совместной реализации прав, свобод и законных интересов.

Статья 90

1. Объединения граждан содействуют формированию политической воли народа, участвуют в выборах Верховного Совета Крыма и органов местного самоуправления, оказывают влияние на проводимую государством политику.

2. Граждане каждой национальности, национальные общины, малочисленные народы для реализации и защиты национальных прав могут создавать свои объединения, которые представляют их законные интересы.

3. Условия образования, правила финансирования и отчетности, а также порядок ограничения, прекращения и запрета деятельности объединений граждан определяются законами Республики Крым.

Статья 91

1. Республика создает равные возможности для деятельности объединений граждан и гарантирует условия для выполнения ими своих уставных задач.

2. Республика не вмешивается в деятельность объединений граждан.

3. Республика предоставляет материальную и финансовую помощь молодежным и детским организациям, организациям инвалидов и ветеранов, а также обеспечивает проведение в отношении их льготной налоговой политики.

Статья 92

1. Профессиональные союзы в предусмотренном законом и их уставами порядке представляют и защищают социально-экономические права и интересы трудящихся во взаимоотношениях с государством, его хозяйственными и иными органами управления, а также с собственниками предприятий и их объединений.

2. Профессиональный союз не может обладать монополией на представительство всех работников.

3. Запрещается какое-либо вмешательство в правомерную деятельность профсоюзов. Должностные лица, препятствующие законной деятельности профессиональных союзов, несут ответственность согласно закону.

ГЛАВА 17. Религия и религиозные объединения

Статья 93

1. Религия и религиозные объединения отделены от государства.

2. Все религии, вероисповедания и религиозные объединения равны перед законом. Установление каких-либо преимуществ либо ограничений для одной религии, вероисповедания или религиозного объединения по отношению к другим не допускается.

3. Деятельность и статус религиозных объединений определяются законом.

Статья 94

Религиозные объединения для осуществления религиозного образования детей и взрослых создают соответствующие учебные заведения, используя в этих целях свои помещения или те, которые предоставляются им в пользование другими лицами.

ГЛАВА 18. Средства массовой информации

Статья 95

1. В республике гарантируется свобода печати, иных средств массовой информации.

2. Цензура средств массовой информации не допускается.

Статья 96

1. Право на учреждение средств массовой информации принадлежит республиканским органам, объединениям граждан, национально-культурным обществам, профсоюзам, гражданам Республики Крым, достигшим восемнадцати лет.

2. Порядок учреждения и правовой статус средств массовой информации определяется

законом Украины.

3. Какая-либо монополизация средств массовой информации не допускается.

Статья 97

Запрещается использование средств массовой информации для разглашения сведений, составляющих государственную или иную тайну, которая специально охраняется законом, ослабления нравственного здоровья общества, а также призывов к насильственному свержению или изменению существующего конституционного строя, к нарушению территориальной целостности Крыма, для пропаганды войны, насилия и жестокости, разжигания межнациональной розни, религиозной нетерпимости, социальной и классовой вражды.

РАЗДЕЛ V. ПРЕДМЕТЫ ВЕДЕНИЯ И РАЗГРАНИЧЕНИЕ ПОЛНОМОЧИЙ МЕЖДУ ОРГАНАМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ УКРАИНЫ И РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

ГЛАВА 19. Предметы ведения Республики Крым

Статья 98

1. Республика Крым входит в состав Украины. Отношения между органами государственной власти Украины и Республики Крым определяются на основе Конституции Украины, Конституции Республики Крым, договоров и соглашений между органами государственной исполнительной власти Украины и Республики Крым.

2. Ведению Республики Крым в лице ее высших органов власти подлежат:

1) принятие, изменение, толкование Конституции (Основного Закона) Республики Крым и ее законов, контроль за их соблюдением-

2) участие в формировании и осуществлении внутривластной, внешнеполитической и внешнеэкономической деятельности Украины по вопросам, касающимся интересов Республики Крым;

3) решение вопросов территориального устройства Республики Крым, установление и изменение границ районов, населенных пунктов, отнесение населенных пунктов к категории городов, наименование и переименование городов, районов, районов в городах, поселков, сел;

4) определение порядка организации и деятельности республиканских (Республики Крым) и местных органов власти, местного самоуправления и объединений граждан;

5) назначение выборов депутатов Верховного Совета Крыма и утверждение состава Центральной избирательной комиссии по выборам Верховного Совета Крыма, назначение выборов депутатов местных Советов Республики Крым;

6) проведение референдумов по вопросам, относящимся к ее ведению;

7) образование и формирование органов судебной власти в соответствии с системой судебной власти Украины;

8) осуществление неотъемлемого права собственности на землю, недра, водные и другие природные ресурсы, находящиеся на территории Республики Крым;

9) осуществление законодательного регулирования отношений собственности в пределах своих полномочий, обеспечение равноправия различных форм собственности;

10) определение структуры и приоритетных направлений развития экономики Республики Крым, обеспечение научно-технического прогресса, создание и функционирование свободных экономических зон; лицензирование и квотирование экспорта продукции;

11) разработка и утверждение программ экономического, социального и национально-культурного развития, охраны окружающей природной среды Республики Крым и их реализация;

12) установление доходов, поступающих на образование бюджета Республики Крым;

13) самостоятельное составление и утверждение бюджета Республики Крым, формируемого на основе зачисления в него всех видов государственных доходов, взимаемых на территории Крыма, установление бюджетных взаимоотношений между правительствами Украины и Республики Крым на договорных началах;

14) определение статуса местностей в качестве курортов, установление зон санитарной охраны курортов и их правового режима;

15) решение вопросов экологической безопасности, рационального использования, охраны, воспроизводства природных ресурсов, объявление карантина и зон стихийного бедствия;

16) определение и осуществление политики в сфере образования, культуры, здравоохранения, физической культуры и спорта, социального обеспечения, охраны и использования памятников истории и культуры;

17) обеспечение прав и свобод граждан в пределах ведения Республики Крым, национального и гражданского согласия, содействие охране правопорядка и общественной безопасности;

18) инициатива введения чрезвычайного положения на территории Республики Крым;

19) регулирование внутренних миграционных процессов в Республике Крым, разработка и проведение научно обоснованной демографической политики, регулирование и развитие урбанистики и жилищного хозяйства;

20) обеспечение функционирования и развития национальных языков и культур на территории Республики Крым;

21) участие в разработке и реализации государственных программ возвращения депортированных из Крыма граждан;

22) установление почетных званий Республики Крым и учреждение других наград;

23) решение иных вопросов, не отнесенных статьей 99 к исключительному ведению государственных органов Украины.

3. Части и подразделения Национальной гвардии Украины, дислоцируемые на территории Крыма, формируются преимущественно из граждан, проживающих в Крыму.

4. Республика Крым в пределах своих полномочий самостоятельно вступает в отношения с другими государствами и международными организациями в области экономики, охраны окружающей среды, социально-культурной сфере.

Статья 99

Республикой Крым не могут решаться вопросы, относящиеся к исключительному ведению государственных органов Украины, а именно: обороны, Вооруженных сил; внешней политики; режима и охраны государственной границы, таможенного дела и безопасности; всеукраинского референдума; единой денежной единицы и денежной эмиссии; системы мер и весов, стандартизации; чрезвычайного положения; гражданского, гражданско-процессуального, уголовного, уголовно-процессуального, уголовно-исполнительного, трудового законодательства; подготовки и реализации общегосударственных программ; организации и управления единой системой связи и информатики, космической деятельностью.

Статья 100

Законы Украины по вопросам, отнесенным к ведению Республики Крым, применяются на территории Республики Крым до принятия соответствующих актов законодательства республики.

Статья 101

1. Законы Украины являются обязательными для исполнения на территории Республики Крым.

2. Верховный Совет Украины может приостановить действие нормативных актов Верховного Совета Крыма в случае несоответствия их Конституции и законам Украины до принятия Конституционным Судом Украины окончательного решения.

Статья 102

1. Верховный Совет Крыма может обратиться в Конституционный Суд Украины с вопросом о признании недействительными нормативных актов Президента Украины и Верховного Совета Украины в случае нарушения ими полномочий Республики Крым. До принятия Конституционным Судом решения эти акты на территории Республики Крым не

применяются.

2. В случае признания Конституционным Судом Украины нормативных актов Украины на территории Республики Крым недействительными, Верховный Совет Украины или соответственно Президент Украины регулируют правовые отношения, возникшие вследствие действия этих актов.

3. Верховный Совет Крыма может приостановить действие нормативных актов органов исполнительной власти Украины на территории Крыма в случае нарушения ими полномочий Республики Крым до принятия Конституционным Судом Украины окончательного решения.

Статья 103

1. Объем полномочий Республики Крым, установленный настоящей Конституцией, не может быть изменен без согласия на то Верховного Совета Украины и Верховного Совета Крыма.

2. Украина выступает гарантом правового статуса Республики Крым.

РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ВЛАСТИ И МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КРЫМ

ГЛАВА 20. Общие положения

Статья 104

1. В соответствии с Конституцией Украины и настоящей Конституцией система органов государственной власти в республике строится на принципе разделения власти на законодательную, исполнительную и судебную ветви.

2. Делегирование полномочий или функций одной государственной власти другой, равно как и принятие ими совместных решений не допускается.

ГЛАВА 21. Законодательная власть

Статья 105

Высшим органом государственной законодательной власти в Республике Крым является Верховный Совет Крыма.

Статья 106

1. Законодательная власть в Республике Крым осуществляется Верховным Советом Крыма, на который настоящей Конституцией возлагаются принятие законодательных актов и осуществление парламентского контроля за исполнением Конституции и законов Республики Крым.

2. В случаях, предусмотренных данной Конституцией и законами республики, законодательная власть может быть осуществлена в порядке общекрымского референдума.

3. Верховный Совет Крыма имеет право законодательной инициативы в Верховном Совете Украины.

Статья 107

1. Верховный Совет Крыма является однопалатным и состоит из 100 депутатов, избираемых гражданами Республики Крым на основе всеобщего, прямого и равного избирательного права при тайном голосовании, определяемом законом о выборах депутатов.

2. Депутатом Верховного Совета Крыма может быть гражданин Республики Крым не моложе двадцати одного года на день выборов.

3. Выборы в Верховный Совет Крыма проводятся по общекрымскому (включая город Севастополь) многомандатному избирательному округу пропорционально количеству голосов, поданных за общекрымский список кандидатов в депутаты, выдвинутых избирательными объединениями.

4. Порядок выборов в Верховный Совет Крыма определяется законом Республики Крым.

Статья 108

1. Верховный Совет является постоянно действующим органом и собирается на свое первое заседание не позднее, чем на тридцатый день после выборов.

2. Полномочия Верховного Совета и его депутатов прекращаются со дня первого

заседания вновь избранного состава Верховного Совета.

Статья 109

1. Депутаты Верховного Совета представляют избирателей и ответственны перед ними.

2. Свои функции в Верховном Совете часть депутатов осуществляет на профессиональной основе. На время осуществления своих полномочий они освобождаются от выполнения каких-либо служебных или производственных обязанностей, связанных с их предыдущей работой. Депутаты Верховного Совета не могут заниматься предпринимательской деятельностью.

3. Время работы депутата на профессиональной основе в Верховном Совете включается в стаж его профессиональной деятельности в должности, с которой он был избран депутатом.

Статья 110

Депутаты Верховного Совета Крыма имеют право законодательной инициативы, запроса к подконтрольным и подотчетным Верховному Совету организациям и должностным лицам, а также имеют право требовать от соответствующих государственных органов и должностных лиц, действующих на территории Республики Крым, официальную информацию, необходимую для выполнения депутатских полномочий. Депутаты имеют также иные права, предусмотренные Законом "О статусе депутата Верховного Совета Крыма".

Статья 111

1. Депутаты Верховного Совета пользуются правом депутатской неприкосновенности. Они не могут быть привлечены к уголовной ответственности или ограничены в свободе и правах, а также подвергнуты мерам административного взыскания, налагаемым в судебном порядке, без предварительного согласия Верховного Совета.

2. Депутаты Верховного Совета не несут юридической ответственности за результаты голосования или выступление в Верховном Совете и его органах, если в таком выступлении не содержится клевета или оскорбление других лиц.

3. Полномочия депутатов Верховного Совета, их права и свободы не могут быть ограничены при введении военного или чрезвычайного положения.

4. Представление о лишении депутата Верховного Совета депутатской неприкосновенности вносит в Верховный Совет Прокурор Республики Крым. Уголовное дело в отношении депутата Верховного Совета может быть возбуждено Прокурором Республики Крым или Генеральным прокурором Украины.

Статья 112

1. Полномочия депутата Верховного Совета прекращаются досрочно по решению Верховного Совета в случаях:

1) избрания или назначения его на должность, занятие которой по закону несовместимо с выполнением полномочий депутата Верховного Совета;

2) подачи личного заявления о сложении полномочий;

3) вступления в законную силу обвинительного приговора суда в отношении депутата Верховного Совета;

4) признания судом депутата Верховного Совета недееспособным или без вести отсутствующим;

5) прекращения гражданства Украины и Республики Крым;

6) в других случаях, предусмотренных законом.

2. Решение Верховного Совета о досрочном лишении депутата Верховного Совета его мандата может быть обжаловано в суде.

Верховный Совет Крыма

Статья 113

1. Верховный Совет в пределах ведения Республики Крым рассматривает и решает все вопросы, за исключением тех, по которым решения могут быть приняты только общекрымским референдумом, органами республиканской судебной или исполнительной

власти.

2. К исключительной компетенции Верховного Совета Крыма относятся:

1) принятие Конституции и законов Республики Крым, их толкование, внесение в них изменений и дополнений;

2) определение административного и территориального устройства, принципов местного самоуправления;

3) определение внешнеэкономической политики;

4) бюджетная, финансово-кредитная, налоговая и инвестиционная политика;

5) организация и порядок проведения выборов и референдумов;

6) организация и деятельность Верховного Совета Крыма, определение правового статуса депутатов Верховного Совета;

7) определение порядка организации и деятельности органов исполнительной власти республики;

8) определение порядка использования государственных символов Республики Крым;

9) избрание Председателя Верховного Совета и его заместителей;

10) образование Президиума Верховного Совета, постоянных комиссий, других рабочих органов Верховного Совета;

11) назначение по представлению Председателя Верховного Совета Крыма Премьер-министра Правительства Крыма; образование и ликвидация по предложению Премьер-министра Правительства Крыма министерств и центральных ведомств республики;

12) дача согласия на назначение Премьер-министром высших должностных лиц органов государственной исполнительной власти;

13) дача согласия Генеральному прокурору Украины на назначение Прокурора республики; дача согласия командующему Национальной гвардии Украины на назначение командира части Национальной гвардии Украины в Крыму; согласование назначения Председателя Верховного суда Крыма и Председателя Арбитражного суда Крыма;

14) освобождение от должности по основаниям и в порядке, предусмотренном Конституцией и законами, Премьер-министра Правительства Крыма;

15) установление почетных званий и наград Республики Крым;

16) дача согласия на расположение воинских баз и других военных объектов, формирование новых воинских частей, частей Национальной гвардии Украины на территории Крыма;

17) дача согласия на назначение заместителя Министра внутренних дел Украины - начальника Главного управления Министерства внутренних дел Украины в Крыму;

18) дача согласия на назначение Министра юстиции Крыма;

19) наложение вето на постановления и распоряжения Правительства Крыма в случаях, если они противоречат Конституции и законам Республики Крым;

20) координация деятельности правоохранительных органов Республики Крым по вопросам законности, правопорядка и общественной безопасности.

Статья 114

1. Верховный Совет Крыма осуществляет свою деятельность сессионно.

2. Сессии состоят из пленарных заседаний Верховного Совета, а также заседаний его постоянных и других комиссий.

3. Верховный Совет по представлению избранной им мандатной комиссии принимает решение о признании полномочий избранных депутатов Верховного Совета, а в случаях нарушения законодательства о выборах - о признании выборов депутатов недействительными.

Председатель Верховного Совета Крыма

Статья 115

1. Для осуществления своих полномочий Верховный Совет Крыма избирает Председателя и его заместителей.

2. Председатель Верховного Совета и его заместители избираются из числа депутатов Верховного Совета тайным голосованием сроком на четыре года и не более чем на два срока подряд.

3. В случае ненадлежащего выполнения ими своих обязанностей или нарушения Конституции и законов республики они могут быть досрочно освобождены Верховным Советом от занимаемых должностей.

Статья 116

1. Председатель Верховного Совета Крыма является высшим должностным лицом республики.

2. Председатель Верховного Совета Крыма:

1) осуществляет общее руководство подготовкой вопросов, подлежащих рассмотрению Верховным Советом;

2) подписывает и обнародует законы республики в течение 14 дней со дня их принятия Верховным Советом Крыма; подписывает постановления, принятые Верховным Советом и его Президиумом;

3) представляет Верховному Совету кандидатуры для избрания на должность своих заместителей, председателей постоянных комиссий Верховного Совета, кандидатуру для избрания на должность Премьер-министра и другие государственные должности, предусмотренные Конституцией республики;

4) представляет Республику Крым в органах государственной власти Украины, в межгосударственных и международных отношениях;

5) ведет переговоры и подписывает договоры и соглашения с другими государствами, которые вступают в действие после их ратификации Верховным Советом Крыма; назначает и отзывает полномочных представителей Республики Крым в других государствах, а также в межгосударственных и международных организациях;

6) имеет право беспрепятственного доступа на любые объекты, расположенные на территории республики;

7) дает согласие на дислокацию и передислокацию воинских частей, частей Национальной гвардии Украины и их подразделений, проведение военных учений на территории Крыма;

8) дает согласие на освобождение от должности Начальника Главного управления Службы безопасности Украины в Крыму.

3. Председатель Верховного Совета Крыма издает распоряжения.

4. Председатель Верховного Совета уполномочивает своих заместителей выполнять отдельные функции и поручения, замещать его в случае отсутствия или невозможности осуществления им своих обязанностей.

Президиум Верховного Совета Крыма

Статья 117

1. Президиум Верховного Совета Крыма обеспечивает организацию работы Верховного Совета, его постоянных и других комиссий.

2. В состав Президиума входят Председатель Верховного Совета, его заместители, председатели постоянных комиссий Верховного Совета. Возглавляет Президиум Председатель Верховного Совета Крыма.

Статья 118 1. Президиум Верховного Совета Крыма:

1) созывает сессии Верховного Совета и организует их подготовку;

2) координирует деятельность постоянных комиссий Верховного Совета;

3) оказывает содействие депутатам Верховного Совета в осуществлении ими своих полномочий;

4) организует проведение общекрымского референдума, народных обсуждений проектов законов и других важных вопросов государственной и общественной жизни республики;

5) обеспечивает обнародование законов республики, иных актов, принятых ее

Верховным Советом;

6) присваивает почетные звания Республики Крым, награждает государственными наградами республики;

7) принимает меры по обеспечению государственной и общественной безопасности республики; по согласованию с Президентом Украины и Верховным Советом Крыма инициирует объявление чрезвычайного положения в отдельных местностях Республики Крым;

8) дает согласие на назначение Начальника Главного управления Службы безопасности Украины в Крыму, осуществляет парламентский контроль за деятельностью Главного управления Службы безопасности Украины в Крыму.

2. По рассматриваемым вопросам Президиум Верховного Совета Крыма принимает постановления.

Статья 119

1. Для осуществления законопроектной работы, подготовки и предварительного рассмотрения решений по вопросам, отнесенным Конституцией республики к ведению Верховного Совета, из числа его депутатов образуются постоянные комиссии Верховного Совета.

2. Верховный Совет образует, когда сочтет необходимым, следственные, ревизионные и другие комиссии.

Народный Правозащитник

Статья 120

1. Верховный Совет назначает сроком на четыре года Уполномоченного по правам человека - Народного Правозащитника, который осуществляет предоставленные ему полномочия от имени Верховного Совета Крыма на основании специального закона.

2. При установлении нарушений прав человека в республике Народный Правозащитник требует от соответствующих государственных органов и должностных лиц безотлагательного их устранения. Он может ставить перед Верховным Советом либо правительством республики вопрос об отмене неправомерных юридических актов или принятии новых законов либо иных государственных решений для защиты прав человека.

3. Не менее двух раз в год Народный Правозащитник представляет Верховному Совету доклад о соблюдении прав человека в Республике Крым.

Законодательный процесс

Статья 121

1. Право законодательной инициативы в Верховном Совете Крыма принадлежит депутатам Верховного Совета Крыма, постоянным комиссиям Верховного Совета Крыма и правительству республики.

2. Право законодательной инициативы принадлежит также Верховному суду, Арбитражному суду, Прокурору Республики Крым, Народному Правозащитнику только по вопросам, отнесенным Конституцией и законами Республики Крым к их ведению.

3. Право законодательной инициативы граждан Республики Крым реализуется в порядке, установленном Законом Республики Крым о референдуме.

Статья 122

1. Проекты законов и другие вопросы, включенные в повестку дня Верховного Совета, рассматриваются в его постоянных комиссиях и обсуждаются на пленарных заседаниях Верховного Совета.

2. Закон Республики Крым и постановление Верховного Совета считаются принятыми, если за них проголосовало большинство депутатов Верховного Совета.

3. По решению Верховного Совета проекты законов могут быть вынесены на всенародное обсуждение или общекрымский референдум.

4. Подготовка проектов и процедура принятия законов определяются Регламентом Верховного Совета Крыма.

ГЛАВА 22. Исполнительная власть Республики

Правительство Крыма

Статья 123

1. Правительство Крыма является высшим органом исполнительной власти в республике, возглавляется Премьер-министром и ответственно перед Верховным Советом Крыма.

2. Премьер-министр является главой правительства и назначается на должность Верховным Советом Крыма по представлению Председателя Верховного Совета Крыма.

3. Правительство республики не реже одного раза в год или по требованию не менее одной трети депутатов Верховного Совета представляет отчет о своей деятельности.

4. Верховный Совет может выразить вотум недоверия правительству. Статья 124

1. Правительство Крыма правомочно решать все вопросы, связанные с исполнением законов республики, а также проведением в жизнь иных решений, не входящих в компетенцию Верховного Совета.

2. Правительство Крыма в пределах своей компетенции вправе отменять акты министерств и центральных ведомств республики, других подведомственных ему органов, юридические акты местных органов исполнительной власти, если они приняты с нарушением Конституции и законов республики.

3. Правительство Крыма в пределах своей компетенции издает постановления и распоряжения, обязательные для исполнения на всей территории республики.

4. Руководители территориальных (в Республике Крым) органов исполнительной власти Украины, общегосударственных средств массовой информации в Крыму назначаются на должность по согласованию с Верховным Советом Крыма и Правительством Крыма.

5. Полномочия, структура и порядок деятельности Правительства Крыма определяются законом республики.

6. Правительство Крыма имеет Постоянное представительство в столице Украины - городе Киеве.

ГЛАВА 23. Местная власть и местное самоуправление

Статья 125

1. Органами местной власти и местного самоуправления на территории республики являются сельские, поселковые, районные, районные в городах, городские Советы и их исполнительные органы, избираемые в соответствии с законами Республики Крым.

Местное самоуправление включает в себя референдумы, общие собрания (сходы), а также иные формы прямой демократии и территориальной самоорганизации граждан.

2. Органы местного самоуправления наделяются собственными полномочиями, которые не могут быть изменены иначе как законом или до- • говором. В пределах этих полномочий органы местного самоуправления осуществляют свои права и несут ответственность.

Статья 126

1. Органы местной власти и местного самоуправления в соответствии с Конституцией и законодательством республики решают все вопросы местного значения, исходя из интересов граждан, с учетом экономических, социальных, экологических и национально-культурных особенностей территории, а также общегосударственных интересов.

2. Полномочия органов местной власти и местного самоуправления определяются законом Республики Крым.

ГЛАВА 24. Судебная власть

Статья 127

1. Судебная власть в Республике Крым осуществляется в порядке, определяемом Конституцией и законами Украины. По вопросам, отнесенным к ведению Республики Крым, применяются Конституция и законы Республики Крым.

2. Правосудие в Республике Крым в соответствии с Конституцией и законами Украины вверяется только судам и осуществляется в порядке и формах гражданского, административного, арбитражного и уголовного судопроизводства.

3. Судебная власть обеспечивает защиту достоинства, прав, свобод и законных интересов граждан, иных лиц и участников правоотношений, является гарантом демократии, гражданского мира и справедливости в республике.

Статья 128

1. Судьи независимы и подчиняются только закону. Неприкосновенность судей и народных заседателей гарантируется законом. Им обеспечиваются все необходимые условия для беспрепятственного и справедливого исполнения своего дела.

2. Какое бы то ни было вмешательство в осуществление правосудия, равно как воздействие в какой бы то ни было форме на судей или народных заседателей с целью воспрепятствовать всестороннему, полному и объективному рассмотрению дела либо добиться вынесения заведомо незаконного и несправедливого судебного решения запрещается.

3. Судьи районных (городских), межрайонных (окружных) судов республики избираются Верховным Советом Крыма на десять лет. Судьи, впервые прошедшие конкурсный отбор, избираются на пять лет.

4. Судьи Верховного суда и Арбитражного суда республики избираются в порядке, определяемом законодательством Украины.

5. Председатель Верховного суда Крыма и Председатель Арбитражного суда Крыма назначаются на должности с согласия Верховного Совета Крыма.

Статья 129

1. В республике судебную власть осуществляют Верховный суд республики, районные (городские), межрайонные (окружные) суды, Арбитражный суд.

2. Создание в какой бы то ни было форме чрезвычайных судов не допускается.

3. Граждане республики участвуют в отправлении правосудия, осуществляя в нем права и обязанности народных заседателей Верховного суда республики, избираемых Верховным Советом Крыма на пять лет.

Статья 130

1. Судопроизводство в республике осуществляется в порядке, определяемом законодательством Украины, и на основании принципов равенства всех граждан перед законом и судом, состязательности и равноправия сторон.

2. Рассмотрение дел во всех судах открытое, кроме случаев, когда суд признает, что такое разбирательство может привести к разглашению государственной, профессиональной и коммерческой тайны, либо существует необходимость защитить от огласки частную жизнь граждан.

3. Лицам, участвующим в судопроизводстве, на любой его стадии обеспечивается защита достоинства, прав и законных интересов, в том числе посредством оказания профессиональной юридической помощи.

4. Решения судов обязательны для исполнения всеми государственными органами, объединениями граждан, должностными лицами и гражданами.

ГЛАВА 25. Прокуратура

Статья 131

1. Высший надзор за соблюдением законности на территории республики в соответствии с законодательством Украины осуществляется Генеральным прокурором Украины, Прокурором Республики Крым и подчиненными ему прокурорами.

2. На прокуратуру возлагается обязанность осуществлять уголовное преследование лиц в случаях посягательства ими на права и законные интересы граждан, общества и государства, поддерживать государственное обвинение в суде,

3. Прокурор Республики Крым назначается на должность Генеральным прокурором Украины по согласованию с Верховным Советом Крыма. Заместители Прокурора Республики Крым, прокуроры городов и районов Республики Крым назначаются Генеральным прокурором Украины по представлению Прокурора Республики Крым.

Статья 132

1. Прокуроры осуществляют свои полномочия независимо и подчиняются только закону. Неприкосновенность прокуроров гарантируется законом. Им обеспечиваются все необходимые условия для беспрепятственного и эффективного исполнения своего долга перед народом и государством.

2. Прокуроры не могут занимать какую-либо другую оплачиваемую должность, кроме научно-педагогической, а также состоять членами политических партий. Они не могут быть депутатами.

3. Организация и деятельность прокуратуры в Республике Крым определяются законом Украины.

РАЗДЕЛ VII. ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СТРОЯ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

Статья 133

1. Конституционный строй республики обеспечивается демократическими институтами общества, обязанностью государства, его органов, учреждений и должностных лиц всемерно охранять жизнь, права, свободы и достоинство граждан, национальных меньшинств и этнических групп.

2. Защита Основного Закона Республики Крым возлагается на республиканские органы и должностных лиц, которые в соответствии с настоящей Конституцией и законами призваны обеспечивать конституционный строй республики.

РАЗДЕЛ VIII. ПРИНЯТИЕ И ВВЕДЕНИЕ В ДЕЙСТВИЕ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ, ПОРЯДОК ВНЕСЕНИЯ ИЗМЕНЕНИЙ И ДОПОЛНЕНИЙ В КОНСТИТУЦИЮ

Статья 134

Конституция Республики Крым принимается Верховным Советом большинством не менее двух третей голосов депутатов и вступает в действие после принятия закона Украины об утверждении Конституции Республики Крым.

Статья 135

1. Внесение изменений и дополнений в Конституцию осуществляется решением об этом не менее одной трети состава депутатов Верховного Совета либо в порядке народной инициативы - требованием, поддержанным подписями не менее одной десятой граждан Республики Крым, имеющих избирательные права.

2. Закон о внесении изменений и дополнений в Конституцию республики принимается большинством не менее двух третей состава депутатов Верховного Совета и вступает в действие после утверждения Верховным Советом Украины.

Статья 136

1. Изменения и дополнения в Конституцию республики вносятся в форме поправок, которые включаются в ее текст.

2. Не могут быть внесены изменения и дополнения в Конституцию республики, если они направлены на ограничение неотъемлемых прав и свобод человека, против национального равенства и государственного единства республики.

3. Конституционные законы принимаются большинством не менее двух третей голосов депутатов Верховного Совета Крыма.

КОНСТИТУЦІЯ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ Прийнята на другій сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим 21 жовтня 1998 року

Верховна Рада Автономної Республіки Крим відповідно до Конституції України, Закону України від 10 лютого 1998 року "Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим» і керуючись інтересами кримчан ПРИЙМАЄ цю КОНСТИТУЦІЮ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

ГЛАВА 1. Конституційні основи статусу та повноважень Автономної Республіки Крим, принципи і гарантії Автономної Республіки Крим

Стаття 1. Статус Автономної Республіки Крим, Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим

1. Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України і в межах повноважень, визначених Конституцією України, вирішує питання, віднесені до її відання.

Автономна Республіка Крим здійснює також повноваження, делеговані законами України відповідно до Конституції України.

2. Повноваження, порядок формування і діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим визначаються Конституцією України і законами України, Конституцією Автономної Республіки Крим і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим з питань, віднесених до її компетенції.

3. Верховна Рада Автономної Республіки Крим є представницьким органом Автономної Республіки Крим і здійснює представницькі, нормо-творчі, контрольні функції та повноваження в межах своєї компетенції.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим є виконавчим органом Автономної Республіки Крим і здійснює виконавчі функції та повноваження в межах своєї компетенції.

4. Організація і діяльність Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим ґрунтуються на поділі повноважень між ними; підконтрольності, підзвітності і відповідальності перед Верховною Радою Автономної Республіки Крим як представницьким органом, що обирається безпосередньо громадянами, органів, що утворюються або формуються нею, посадових осіб, які обираються, призначаються або затверджуються Верховною Радою Автономної Республіки Крим.

Стаття 2. Правові основи і гарантії статусу і повноважень Автономної Республіки Крим, Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим

1. Правовою основою статусу і повноважень Автономної Республіки Крим, Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим є Конституція України, закони України, Конституція Автономної Республіки Крим.

2. У разі протиріччя положень нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим Конституції України, законам України діють положення Конституції України, законів України.

Стаття 3. Основні принципи і гарантії Автономної Республіки Крим

1. Основними принципами Автономної Республіки Крим є:

народовладдя;

верховенство права;

конституційність;

дотримання та забезпечення прав і свобод людини та громадянина;

законність;
виборність;
колегіальність;
гласність;
поєднання інтересів Автономної Республіки Крим і загальнодержавних інтересів України.

2. Основними гарантіями Автономної Республіки Крим є:
правова, організаційна, фінансова, майнова, ресурсна самостійність у межах, встановлених Конституцією України, що забезпечує здійснення повноважень Автономної Республіки Крим;

врахування особливостей Автономної Республіки Крим, передбачених Конституцією України, органами державної влади України при прийнятті рішень, які стосуються Автономної Республіки Крим;

державні гарантії статусу і повноважень, права власності Автономної Республіки Крим;
судовий захист статусу і повноважень Автономної Республіки Крим.

Стаття 4. Конституція Автономної Республіки Крим, нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим та акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

1. Конституція Автономної Республіки Крим приймається на основі і відповідно до Конституції України.

2. Конституція Автономної Республіки Крим, нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим публікуються державною мовою, а також російською і кримськотатарською мовами.

3. Норми Конституції Автономної Республіки Крим мають пряму дію.

4. Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим або їх положення, які суперечать Конституції Автономної Республіки Крим, не мають юридичної сили.

Такі акти можуть бути оскаржені в суд особами, права та інтереси яких порушено, та визнані судом недійсними, якщо інше не встановлено законом України.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим мають право скасувати свої акти цілком або частково.

5. Нормативно-правові акти, що стосуються прав та свобод людини і громадянина, встановлюють їх обов'язки, набирають чинності після обнародування їх в установленому порядку.

6. Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим є обов'язковими для виконання на території Автономної Республіки Крим.

Стаття 5. Контроль держави за відповідністю Конституції Автономної Республіки Крим і нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим і актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим Конституції України і законам України

1. Вирішення питань про відповідність Конституції Автономної Республіки Крим, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України здійснюється відповідно до Конституції України Конституційним Судом України.

2. З мотивів невідповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України Президент України може зупинити дію цих нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності.

3. Акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим скасовуються Президентом України.

4. В Автономній Республіці Крим діє Представництво Президента України.

5. Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, інші органи державної влади здійснюють свої повноваження щодо Автономної Республіки Крим,

Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, республіканських органів Автономної Республіки Крим на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами України.

Стаття 6. **Форми участі громадян у вирішенні питань, віднесених до компетенції Автономної Республіки Крим**

1. Громадяни України, які постійно проживають в Автономній Республіці Крим, вільно беруть участь у вирішенні питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим, як безпосередньо шляхом виборів і референдумів, так і через органи влади Автономної Республіки Крим.

2. В Автономній Республіці Крим може проводитися незалежна наукова, творча і громадська експертиза, яка здійснюється фахівцями відповідних галузей знань під час підготовки і прийняття рішень з питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим.

3. Громадяни вільно реалізують право надсилати особисті або колективні (включаючи об'єднання громадян) звернення до органів влади Автономної Республіки Крим, установ, організацій і посадових осіб з питань, віднесених до їх компетенції, і в установленому законом порядку одержують від них відповіді, а також достовірну інформацію з питань, які зачіпають їхні права і законні інтереси.

4. Громадяни безперешкодно реалізують право оскарження в суді актів і дій чи бездіяльності органів влади Автономної Республіки Крим, установ, організацій, посадових осіб, які порушують їхні права.

5. Ніхто не має права набувати або використовувати владні повноваження на порушення Конституції України, законів України, Конституції Автономної Республіки Крим, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

6. Кожен громадянин, іноземці і особи без громадянства, які проживають в Автономній Республіці Крим, несуть відповідальність за порушення Конституції України, законів України, Конституції Автономної Республіки Крим, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим у порядку, встановленому законами України.

ГЛАВА 2. Територія, символи і столиця Автономної Республіки Крим

Стаття 7. **Територія Автономної Республіки Крим**

1. Територія Автономної Республіки Крим визначається межами, які існували на 20 січня 1991 року — день проведення референдуму та на день набуття чинності Законом України про відновлення автономної республіки. При Верховній Раді Автономної Республіки Крим може бути створено і функціонувати Представництво міста Севастополя.

2. Територію Автономної Республіки Крим може бути змінено з урахуванням рішення республіканського (місцевого) референдуму та рішення Верховної Ради Автономної Республіки Крим відповідно до Конституції України.

3. Адміністративно-територіальними одиницями в Автономній Республіці Крим є район, місто, район у місті, селище, село та інші одиниці відповідно до Конституції України та законів України.

Питання утворення, зміни меж зазначених адміністративно-територіальних одиниць в Автономній Республіці Крим визначається законами України і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим у межах її компетенції.

Стаття 8. **Символи Автономної Республіки Крим, столиця Автономної Республіки Крим**

1. Автономна Республіка Крим має свої символи: Герб, Прапор і Гімн. Музика і текст Гімну, описи Герба і Прапора Автономної Республіки Крим, а також порядок їх використання встановлюються нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

2. Столицею Автономної Республіки Крим є місто Сімферополь. Особливості міста Сімферополя як столиці Автономної Республіки Крим визначаються Верховною Радою Автономної Республіки Крим на основі законів України.

ГЛАВА 3. Забезпечення прав і свобод громадян України, прав національностей в Автономній Республіці Крим

Стаття 9. Забезпечення прав і свобод громадян України в Автономній Республіці Крим

1. Права і свободи людини і громадянина в Автономній Республіці Крим встановлюються і гарантуються Конституцією України та законами України і відповідно до них - Конституцією Автономної Республіки Крим.

2. Конституція Автономної Республіки Крим і нормативно-правові акти органів влади Автономної Республіки Крим не можуть обмежувати права і свободи громадян, встановлені Конституцією України і законами України.

3. Основним завданням органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб є забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, гідних умов їх життя,

За рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим можуть встановлюватися додаткові форми соціальної допомоги, підтримки і захисту населення.

Стаття 10. Забезпечення функціонування і розвитку державної мови, російської, кримськотатарської та інших національних мов в Автономній Республіці Крим

1. В Автономній Республіці Крим поряд з державною мовою забезпечується функціонування і розвиток, використання і захист російської, кримськотатарської, а також мов інших національностей.

2. В Автономній Республіці Крим російська мова як мова більшості населення і прийнятна для міжнаціонального спілкування використовується в усіх сферах суспільного життя.

3. В Автономній Республіці Крим громадянам гарантується право виховання рідною мовою у дитячих дошкільних закладах, вивчення рідної мови, навчання рідною мовою в учбових закладах державної, республіканської і комунальної форм власності або через національні культурні товариства або в порядку, який визначається законодавством України і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим у межах її компетенції.

Стаття 11. Мова документів, які посвідчують статус громадянина в Автономній Республіці Крим

Відповідно до законодавства України в Автономній Республіці Крим офіційні документи, які посвідчують статус громадянина, - паспорт, трудова книжка, документи про освіту, свідоцтво про народження, про шлюб та інші, — виконуються українською та російською мовами, а за клопотанням громадянина — і кримськотатарською мовою.

Стаття 12. Мова судочинства, нотаріального провадження, провадження у справах про адміністративні правопорушення, юридичної допомоги в Автономній Республіці Крим

Відповідно до чинного законодавства України в Автономній Республіці Крим як мова судочинства, нотаріального провадження, провадження у справах про адміністративні правопорушення, юридичної допомоги використовується українська або за клопотанням учасника відповідного провадження російська мова як мова більшості населення Автономної Республіки Крим.

Інші питання застосування мов у зазначених вище сферах діяльності в Автономній Республіці Крим регулюються законами України.

Стаття 13. Мова роботи пошти і телеграфу, підприємств, установ, організацій сфери обслуговування в Автономній Республіці Крим

1. В Автономній Республіці Крим поштова і телеграфна кореспонденція від громадян, державних, республіканських, громадських та інших органів, підприємств, установ та організацій приймається для пересилки українською або російською мовами.

2. В усіх сферах обслуговування громадян (комунальне обслуговування, громадський транспорт, охорона здоров'я та інші) і підприємствах, установах та організаціях, які до них

відносяться, використовуються українська чи російська мова або інша мова, прийнятна для сторін.

Стаття 14. Реалізація прав та інтересів громадян у сфері національної культури в Автономній Республіці Крим

1. В Автономній Республіці Крим забезпечується збереження багатоманітності культур, що склалися історично на Кримському півострові, створюються умови для їх рівноправного розвитку і взаємозбагачення.

2. Громадяни будь-якої національності, які проживають в Автономній Республіці Крим, для реалізації прав та інтересів у сфері національної культури можуть утворювати об'єднання, які представляють їхні законні інтереси.

3. Питання утворення і діяльності об'єднань громадян в Автономній Республіці Крим визначаються законами України, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим у межах її компетенції.

4. В Автономній Республіці Крим громадянам усіх національностей, національно-культурним та іншим об'єднанням, організаціям і установам гарантується право на розвиток національних культурних традицій, святкування національних свят, сповідання своєї релігії, задоволення своїх потреб у літературі, мистецтві, право на створення національних засобів масової інформації, видавництв, музеїв, театрів, кіностудій, інших національних, культурних і навчальних закладів згідно з Конституцією України і законами України.

5. В Автономній Республіці Крим громадянам будь-якої національності, національно-культурним товариствам і об'єднанням громадян забезпечується право на взаємовідносини у сфері культури.

Стаття 15. Пам'ятки історії і культури в Автономній Республіці Крим

Пам'ятки історії і культури в Автономній Республіці Крим охороняються законами України, їх статус встановлюється нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим в межах її компетенції.

ГЛАВА 4. Забезпечення безпечних і здорових умов життя населення. Охорона навколишнього природного середовища

Стаття 16. Забезпечення безпечних і здорових умов життя населення в Автономній Республіці Крим

Органи влади Автономної Республіки Крим розробляють і здійснюють заходи і програми щодо забезпечення безпечних і здорових умов життя населення в Автономній Республіці Крим.

Органи влади Автономної Республіки Крим забезпечують організацію і розвиток охорони здоров'я, санаторно-курортного лікування і відпочинку.

Стаття 17. Охорона навколишнього природного середовища в Автономній Республіці Крим

1. В Автономній Республіці Крим забезпечується охорона природних комплексів, включаючи природно-заповідний фонд, курортні, рекреаційні, лікувально-оздоровчі, водозахисні та інші типи територій і об'єктів. Верховна Рада Автономної Республіки Крим щодо цих питань приймає рішення у межах повноважень, передбачених законодавством України.

2. Автономна Республіка Крим здійснює право на встановлення заповідного режиму стосовно територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення в Автономній Республіці Крим і здійснення заходів щодо їх збереження.

3. Автономна Республіка Крим розробляє і здійснює заходи і програми щодо забезпечення екологічної безпеки та екологічного балансу при використанні природних ресурсів на її території.

4. Автономна Республіка Крим здійснює комплекс заходів щодо оздоровлення навколишнього природного середовища, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та антропогенного характеру, щодо відновлення і збереження генетичного

фонду рослинного і тваринного світу Автономної Республіки Крим.

5. Органи влади Автономної Республіки Крим і органи місцевого самоврядування реалізують право на здійснення екологічного контролю відповідно на території Автономної Республіки Крим або адміністративно-територіальних одиниць і вирішення в установленому законами України порядку питань зупинення або припинення екологічно небезпечної і шкідливої для здоров'я діяльності.

6. Проведення екологічної експертизи є обов'язковим у процесі нор-мотворчої, інвестиційної, управлінської, господарської та іншої діяльності, що впливає на стан навколишнього природного середовища, а також на вимогу Верховної Ради Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим у порядку, передбаченому законами України.

РОЗДІЛ II. ПОВНОВАЖЕННЯ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

ГЛАВА 5. Основні повноваження Автономної Республіки Крим

Стаття 18. Повноваження Автономної Республіки Крим 1. Віданню Автономної Республіки Крим підлягає:

1) прийняття відповідно до Конституції України Конституції Автономної Республіки Крим, нормативно-правових актів Автономної Республіки Крим, внесення змін і доповнень до них, роз'яснення порядку їх застосування, контроль за їх дотриманням;

2) нормативне регулювання і здійснення організаційно-розпорядчих повноважень з питань сільського господарства і лісів; меліорації і кар'єрів; громадських робіт, ремесел і промислів; благодійної діяльності; містобудування і житлового господарства; курортно-рекреаційної сфери; туризму, готельної справи, ярмарків; музеїв, бібліотек, театрів, інших установ культури, історико-культурних заповідників;

транспорту загального користування, автошляхів, водопроводів; мисливства, рибальства; санітарної і лікувальної служб та з інших питань, передбачених і делегованих законами України;

3) участь у формуванні і здійсненні основних принципів внутрішньополітичної, зовнішньоекономічної та зовнішньополітичної діяльності України з питань, які стосуються Автономної Республіки Крим;

4) вирішення питань адміністративно-територіального устрою Автономної Республіки Крим, віднесених законодавством України до відання Автономної Республіки Крим;

5) визначення порядку організації та діяльності, повноважень органів влади Автономної Республіки Крим у межах повноважень, делегованих законами України;

6) призначення чергових виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затвердження складу виборчої комісії Автономної Республіки Крим і вирішення інших питань організації та проведення виборів згідно з законодавством України;

7) призначення і проведення республіканських (місцевих) референдумів з питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим;

8) участь у формуванні корпусу народних засідателів та присяжних відповідно до законів України;

9) здійснення повноважень, віднесених до відання Автономної Республіки Крим Земельним кодексом України, Кодексом України про надра, Водним кодексом України, Лісовим кодексом України, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», іншими законами України;

10) управління майном, яке належить Автономній Республіці Крим;

11) відповідно до Конституції України, законів України визначення структури і пріоритетних напрямів розвитку економіки Автономної Республіки Крим, визначення напрямів та пріоритетів інвестиційної діяльності, надання пільг інвесторам, включаючи іноземних, вирішення інших питань інвестиційної діяльності; визначення пріоритетних напрямів і забезпечення розвитку науки і техніки; створення і забезпечення функціонування вільних економічних зон, ліцензування і квотування експорту продукції, яка виробляється в

Автономній Республіці Крим; здійснення зовнішньоекономічної діяльності, здійснення господарської діяльності в межах виключної (морської) економічної зони, за погодженням з Кабінетом Міністрів України участь в регулюванні мита та податків на імпортовані товари, які завозяться в Автономну Республіку Крим, з метою захисту власного товаровиробника та власного ринку;

12) розробка і затвердження програм соціально-економічного, культурного розвитку, раціонального природокористування, охорони навколишнього природного середовища в Автономній Республіці Крим відповідно до загальнодержавних програм та їх реалізація;

13) складання, затвердження, виконання бюджету Автономної Республіки Крим; зарахування відповідно до Конституції України і законів України до бюджету Автономної Республіки Крим податків та зборів, які збираються на території Автономної Республіки Крим, за винятком місцевих, з подальшою передачею до Державного бюджету України коштів для загальнодержавних витрат;

14) згідно із законодавством України встановлення доходів, які формують бюджет Автономної Республіки Крим, забезпечення його виконання, проведення експериментів у сфері оподаткування, встановлення місцевих податків та зборів, а також патентування окремих видів діяльності, здійснення інших, передбачених законами України, повноважень у сфері бюджету і оподаткування;

фінансова самостійність Автономної Республіки Крим гарантується закріпленням законами України за доходною частиною бюджету Автономної Республіки Крим на стабільній основі загальнодержавних податків і зборів, які зараховуються в повному обсязі до бюджету Автономної Республіки Крим і є достатніми для здійснення повноважень Автономної Республіки Крим та забезпечення життєвого рівня громадян і населення в цілому не нижче соціальних стандартів і потреб, що визначаються законами України; міжбюджетні відносини Державного бюджету України і бюджету Автономної Республіки Крим, що регулюють розподіл і перерозподіл бюджетних коштів для збалансування бюджету автономної республіки на рівні, необхідному для забезпечення і здійснення повноважень Автономної Республіки Крим, а також життєвого рівня населення не нижче соціальних стандартів і потреб, визначаються відповідно до законів України;

15) визначення статусу місцевостей як курортів, встановлення зон санітарної охорони курортів; визначення напрямів та пріоритетів, а також вирішення питань організації і розвитку туристичної і курортно-рекреаційної галузей; здійснення виключного права Автономної Республіки Крим на надання пільг щодо оподаткування та інших платежів, які встановлюються Автономною Республікою Крим, у даних галузях підприємствам, установам і організаціям будь-якої форми власності, які розташовані або здійснюють діяльність на території Автономної Республіки Крим;

16) вирішення питань екологічної безпеки, раціонального використання, охорони, відновлення землі і природних ресурсів, оголошення карантину і зон стихійного лиха відповідно до законів України;

розробка, затвердження і реалізація програм забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання, охорони, відтворення землі та природних ресурсів;

зарахування до бюджету Автономної Республіки Крим у повному обсязі спеціальних та інших платежів, які стягуються за користування землею та іншими природними ресурсами згідно з законодавством України;

визначення згідно з законодавством України нормативів щодо розподілу зазначених коштів між республіканським і місцевими бюджетами;

здійснення виключного права Автономної Республіки Крим на надання передбачених законодавством України пільг щодо названих вище платежів, які підлягають зарахуванню відповідно до законодавства України до бюджету Автономної Республіки Крим;

17) з урахуванням особливостей Автономної Республіки Крим, визначених Конституцією України, і відповідно до Конституції Автономної Республіки Крим підготовка, затвердження і реалізація програм і вирішення питань забезпечення функціонування і

розвитку української як державної, російської, кримськотатарської та інших національних мов, організації і розвитку освіти, науки і культури, охорони і використання пам'яток історії і культури, організації та здійснення діяльності по забезпеченню безпечних і здорових умов життя населення, організації та розвитку охорони здоров'я, фізичної культури і спорту;

18) участь у забезпеченні прав і свобод громадян, національної і громадянської згоди, сприяння охороні правопорядку і громадської безпеки, здійснення щодо зазначених питань повноважень, передбачених законами України;

19) ініціювання введення надзвичайного стану і встановлення зон надзвичайної екологічної ситуації в Автономній Республіці Крим або окремих її місцевостях;

20) розробка і проведення науково обґрунтованої демографічної політики, регулювання і розвиток містобудування, житлового та комунального господарства;

21) участь у розробці та реалізації державних програм України повернення депортованих з Криму громадян;

22) затвердження символіки, заснування Грамоти і Почесної грамоти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, почесних звань та інших відзнак Автономної Республіки Крим;

23) участь у формуванні інформаційної політики і використанні інформаційного простору на території Автономної Республіки Крим;

24) організація статистики в Автономній Республіці Крим у межах її відання;

25) здійснення інших повноважень, передбачених Конституцією України, Конституцією Автономної Республіки Крим і законами України.

2. Верховна Рада Автономної Республіки Крим як представницький орган автономної республіки здійснює права власника на землю і природні ресурси в межах території Автономної Республіки Крим, за винятком земель і природних ресурсів, віднесених до загальнодержавної власності, власності місцевого самоврядування, фізичних і юридичних осіб.

3. Автономна Республіка Крим у межах своїх повноважень має право вступати у відносини з іншими регіонами України, а також з органами влади, підприємствами, установами, організаціями та об'єднаннями громадян інших держав та їх регіонів, з міжнародними організаціями у галузі економіки, науки, освіти, охорони навколишнього природного середовища і природокористування, у соціально-культурній сфері.

Зазначені повноваження здійснюються у рамках загальнодержавної зовнішньої та внутрішньої політики України.

Стаття 19. Право на звернення до Конституційного Суду України

Верховна Рада Автономної Республіки Крим здійснює право на звернення до Конституційного Суду України щодо питань, передбачених Конституцією та законами України.

Стаття 20. Представництва Автономної Республіки Крим

Автономна Республіка Крим має Постійне представництво в столиці України місті Києві, а також представництва з питань економічного, соціального, культурного та іншого співробітництва в регіонах, для реалізації угод, укладених з ними Автономною Республікою Крим у межах своєї компетенції.

РОЗДІЛ III. ВЕРХОВНА РАДА АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, РАДА МІНІСТРІВ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ. ПРАВОСУДДЯ І ПРОКУРАТУРА В АВТОНОМНІЙ РЕСПУБЛІЦІ КРИМ

ГЛАВА 6. Верховна Рада Автономної Республіки Крим

Стаття 21. Статус Верховної Ради Автономної Республіки Крим Верховна Рада Автономної Республіки Крим є представницьким органом Автономної Республіки Крим, який представляє інтереси громадян, спільні інтереси населення, територіальних громад, місцевого самоврядування, Автономної Республіки Крим у цілому, і здійснює свої повноваження з метою сприяння і забезпечення реалізації їх прав і законних інтересів, а також

вирішення питань збалансованого соціально-економічного, культурного та іншого розвитку Автономної Республіки Крим.

Стаття 22. Склад і термін повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Верховна Рада Автономної Республіки Крим складається з 100 депутатів, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Термін повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим -чотири роки.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим є повноважною за умови обрання не менше двох третин від її загального складу.

Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим попереднього скликання припиняються з моменту відкриття першої сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим нового скликання.

Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим можуть бути припинені Верховною Радою України достроково на підставах та у порядку, визначених Конституцією України.

3. Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, його перший заступник і заступник, голови постійних комісій Верховної Ради Автономної Республіки Крим здійснюють свої повноваження на постійній основі.

Стаття 23. Депутат Верховної Ради Автономної Республіки Крим

Депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим може бути громадянин України, який має право голосу, досяг на день виборів 18 років і проживає в Україні не менше п'яти років.

Не може бути обраним до Верховної Ради Автономної Республіки Крим громадянин, який має судимість за скоєння умисного злочину, якщо цю судимість не погашено і не знято в установленому законом порядку.

Депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, які працюють на постійній основі, не можуть суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, крім викладацької, наукової і творчої в позаробочий час, входити до складу керівного органу або наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку.

Організація і проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим визначаються законами України, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим з питань, віднесених до її компетенції.

Статус депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим визначається відповідним законом України.

Стаття 24. Здійснення повноважень депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим

Депутат Верховної Ради Автономної Республіки Крим має всю повноту прав, які забезпечують його активну участь у діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим та її органів, виконує їх доручення.

Депутат зобов'язаний брати участь у роботі Верховної Ради Автономної Республіки Крим та її органів, дотримувати Конституції України, Конституції Автономної Республіки Крим, законів України і нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

На час проведення засідань Верховної Ради Автономної Республіки Крим, постійних комісій, а також для здійснення інших повноважень, передбачених законами України та Конституцією Автономної Республіки Крим, депутат звільняється від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням йому середньої заробітної плати за основним місцем роботи та інших витрат, пов'язаних з депутатською діяльністю, за рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим.

Повноваження депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим припиняються одночасно з припиненням повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Повноваження депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим припиняються

достроково в порядку і випадках, передбачених законами України.

Стаття 25. Сесія Верховної Ради Автономної Республіки Крим Діяльність Верховної Ради Автономної Республіки Крим здійснюється сесійно і складається з пленарних засідань Верховної Ради Автономної Республіки Крим і засідань її органів. Верховна Рада Автономної Республіки Крим збирається на першу сесію не пізніше ніж на тридцятий день після обрання не менше двох третин від встановленої кількості депутатів.

Першу сесію відкриває і веде до обрання Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим голова виборчої комісії Автономної Республіки Крим.

Порядок діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим, її органів та посадових осіб визначається Конституцією України, Конституцією Автономної Республіки Крим, Регламентом Верховної Ради Автономної Республіки Крим і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим у межах її повноважень.

Стаття 26. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Верховна Рада Автономної Республіки Крим вирішує питання, віднесені Конституцією України, Конституцією Автономної Республіки Крим і законами України до відання Автономної Республіки Крим, за винятком тих, щодо яких рішення приймаються республіканським (місцевим) референдумом або Радою міністрів Автономної Республіки Крим та іншими органами виконавчої влади Автономної Республіки Крим.

2. До компетенції Верховної Ради Автономної Республіки Крим відноситься:

1) прийняття Конституції Автономної Республіки Крим та подання її на затвердження Верховної Ради України, нормативно-правових актів, внесення в установленому порядку змін і доповнень до них, роз'яснення порядку їх застосування; визначення порядку і забезпечення контролю за виконанням Конституції Автономної Республіки Крим і нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим в межах її компетенції;

2) призначення чергових виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затвердження складу виборчої комісії Автономної Республіки Крим;

3) прийняття рішення про проведення республіканського (місцевого) референдуму;

4) визначення порядку управління майном, яке належить Автономній Республіці Крим;

5) визначення порядку управління майном, яке знаходиться на балансі Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

6) визначення переліку майна Автономної Республіки Крим, яке підлягає і яке не підлягає приватизації;

7) затвердження бюджету Автономної Республіки Крим і внесення змін до нього, контроль за його виконанням, прийняття рішення щодо звіту про його виконання; утворення Рахункової палати Верховної Ради Автономної Республіки Крим для здійснення контролю від імені Верховної Ради Автономної Республіки Крим за використанням коштів бюджету Автономної Республіки Крим органами виконавчої влади; призначення на посаду і звільнення з посади голови Рахункової палати Верховної Ради Автономної Республіки Крим за поданням Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

8) встановлення податків і пільг щодо оподаткування згідно з законами України;

9) за пропозицією Ради міністрів Автономної Республіки Крим прийняття рішень про випуск місцевих позик;

10) за пропозицією Ради міністрів Автономної Республіки Крим визначення порядку утворення цільових (у тому числі валютних) фондів; затвердження положень про ці фонди; контроль за використанням коштів зазначених фондів; затвердження звітів про використання зазначених фондів;

11) за поданням Ради міністрів Автономної Республіки Крим затвердження програм Автономної Республіки Крим з питань соціально-економічного і культурного розвитку; раціонального природокористування, охорони навколишнього природного середовища відповідно до загальнодержавних програм, внесення змін до них і контроль за їх виконанням;

12) вирішення питань адміністративно-територіального устрою згідно з законами

України; визнання статусу місцевостей як курортів, встановлення зон санітарної охорони курортів, вирішення питань організації і розвитку курортно-рекреаційної сфери і туризму;

13) у межах компетенції Верховної Ради Автономної Республіки Крим вирішення питань забезпечення прав і свобод громадян, національної згоди, сприяння охороні правопорядку і громадської безпеки;

14) у межах компетенції Верховної Ради Автономної Республіки Крим вирішення питань щодо забезпечення функціонування і розвитку державної, російської, кримськотатарської та інших національних мов і культур в Автономній Республіці Крим, охорони і використання пам'яток історії та культури, визначення мови роботи і діловодства республіканських органів;

15) участь у формуванні основних принципів внутрішньополітичної, зовнішньоекономічної та зовнішньополітичної діяльності України з питань, що стосуються інтересів Автономної Республіки Крим;

16) обрання Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим, його першого заступника і заступника, звільнення їх з посад;

17) утворення Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим, постійних і тимчасових комісій Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обрання голів постійних і тимчасових комісій;

18) затвердження Регламенту Верховної Ради Автономної Республіки Крим, внесення змін і доповнень до нього;

19) утворення апарату Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затвердження його структури, чисельності і кошторису витрат на його утримання; визначення порядку організації та діяльності апарату; призначення на посади і звільнення з посад за поданням Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим керівника Секретаріату і керуючого справами Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

20) призначення на посаду і звільнення з посади за поданням Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим згідно з Конституцією України і законами України;

21) призначення за поданням Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим заступників Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, міністрів, голів республіканських комітетів Автономної Республіки Крим;

22) затвердження за поданням Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим структури і чисельності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, її апарату і кошторису витрат на їх утримання;

23) утворення і ліквідація за пропозицією Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим міністерств і республіканських комітетів Автономної Республіки Крим в межах коштів, передбачених бюджетом Автономної Республіки Крим;

24) звільнення з посад на підставі та у порядку, передбачених Конституцією України і законами України, Конституцією Автономної Республіки Крим, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим, членів Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

25) заслуховування інформації про діяльність, погодження призначення на посади і звільнення з посад начальника Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Криму, начальника Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, генерального директора Державної телерадіокомпанії «Крим»; погодження призначення на посаду Прокурора Автономної Республіки Крим;

26) зупинення дії постанов і розпоряджень Ради міністрів Автономної Республіки Крим з питань виконання державних функцій і повноважень у випадках, якщо вони суперечать Конституції України і законам України, актам Президента України і Кабінету Міністрів України, Конституції Автономної Республіки Крим і нормативно-правовим актам Верховної Ради Автономної Республіки Крим, з одночасним зверненням до Президента України про їх скасування;

скасування постанов і розпоряджень Ради міністрів Автономної Республіки Крим з питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим, у випадку, якщо вони суперечать Конституції України, Конституції Автономної Республіки Крим, законам України і нормативно-правовим актам Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

27) ініціювання введення надзвичайного стану і встановлення зон надзвичайної екологічної ситуації в Автономній Республіці Крим або окремих її місцевостях у випадках, передбачених законодавством України;

28) заслуховування звітів Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим і членів Ради міністрів Автономної Республіки Крим, не більше двох разів на рік;

29) прийняття рішень Верховної Ради Автономної Республіки Крим про звільнення з посади Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, інших членів Ради міністрів Автономної Республіки Крим у зв'язку з висловленням недовіри;

у разі прийняття рішення про звільнення з посади Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим у зв'язку з висловленням недовіри простою більшістю голосів депутатів від загального складу Верховної Ради Автономної Республіки Крим звільнення Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим з посади відбувається у порядку, передбаченому Конституцією України;

відповідно до Закону України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим» у разі прийняття рішення про звільнення з посади Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим у зв'язку з висловленням недовіри двома третинами голосів депутатів від загального складу Верховної Ради Автономної Республіки Крим Президент України дає згоду на звільнення з посади Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

30) заснування республіканських засобів масової інформації;

31) вирішення у межах повноважень, наданих Верховній Раді Автономної Республіки Крим Конституцією України і законами України, питань, що стосуються земельних відносин, використання природних ресурсів, розмірів плати за використання природних ресурсів, розмірів плати за користування ними та інших;

32) затвердження символіки, заснування Грамоти і Почесної грамоти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, почесних звань та інших відзнак Автономної Республіки Крим згідно з законодавством України;

33) заслуховування звітів комісій, керівників органів, які утворює, обирає і формує Верховна Рада Автономної Республіки Крим, та посадових осіб, яких вона призначає, обирає або затверджує;

34) згідно з Законом України про статус депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим розгляд запитів депутатів, прийняття рішень щодо запитів;

35) прийняття відповідно до законів України рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду Автономної Республіки Крим та інших територій, які підлягають особливій охороні, про оголошення природних та інших об'єктів, що мають історичну, культурну, екологічну або наукову цінність, пам'ятками історії або культури, які охороняються законом;

36) визначення порядку укладення і затвердження договорів і угод від імені Автономної Республіки Крим з питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим, затвердження договорів і угод.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим здійснює інші повноваження, віднесені до її відання Конституцією України і законами України, а також ті, що віднесені до її відання Конституцією Автономної Республіки Крим і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим в межах її компетенції.

Стаття 27. Порядок прийняття Конституції Автономної Республіки Крим, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Верховна Рада Автономної Республіки Крим більшістю голосів депутатів від їх загального складу приймає Конституцію Автономної Республіки Крим, зміни і доповнення

до неї, які набирають чинності після затвердження їх Верховною Радою України та опублікування.

2. Верховна Рада Автономної Республіки Крим щодо питань, які мають нормативно-правовий характер, приймає постанови.

3. Питань організаційно-розпорядчого характеру Верховна Рада Автономної Республіки Крим приймає рішення.

3. Постанови і рішення Верховної Ради Автономної Республіки Крим приймаються на її засіданні відкритим або таємним голосуванням більшістю голосів депутатів від загального складу Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

4. Право внесення проектів нормативно-правових актів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим належить депутатам Верховної Ради Автономної Республіки Крим, які реалізують його індивідуально або колективно, а також Раді міністрів Автономної Республіки Крим.

5. Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим підписуються Головою Верховної Ради Автономної Республіки Крим протягом 14 днів після їх прийняття і набирають чинності у порядку, встановленому Конституцією Автономної Республіки Крим і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Стаття 28. Відповідність нормативно-правових актів Автономної Республіки Крим Конституції України і законам України

Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим з питань відання Автономної Республіки Крим повинні відповідати Конституції України, законам України.

Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим з питань виконання делегованих відповідно до Конституції України державних виконавчих функцій і повноважень на території Автономної Республіки Крим приймаються згідно з Конституцією України і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України та на їх виконання.

Стаття 29. Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. На першій сесії Верховна Рада Автономної Республіки Крим шляхом таємного голосування з використанням бюлетенів обирає з числа депутатів Голову Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

2. Голова Верховної Ради представляє Верховну Раду Автономної Республіки Крим у відносинах з Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, центральними та місцевими органами державної влади України, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, громадянами, їх об'єднаннями; посадовими особами та органами інших держав, їх регіонів, об'єднань громадян, установ, організацій; з міжнародними організаціями; організує діяльність Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

3. Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим:

1) веде засідання Верховної Ради Автономної Республіки Крим та її Президії, забезпечує підготовку засідань і організує контроль за виконанням рішень і постанов Верховної Ради Автономної Республіки Крим та рішень її Президії;

2) пропонує кандидатури на посади першого заступника і заступника Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим, голів постійних комісій Верховної Ради Автономної Республіки Крим та на інші посади, передбачені чинним законодавством;

3) затверджує за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим штатний розпис апарату в межах кошторису витрат Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

4) здійснює загальне керівництво підготовкою питань, які підлягають розгляду Верховною Радою Автономної Республіки Крим;

5) підписує нормативно-правові та інші акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, договори та угоди з питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим, у порядку, який визначається Верховною Радою Автономної Республіки Крим відповідно до

законів України;

6) представляє Верховній Раді Автономної Республіки Крим кандидатуру для призначення на посаду Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

7) вручає Грамоту і Почесну грамоту Верховної Ради Автономної Республіки Крим та її Президії, інші відзнаки Автономної Республіки Крим;

8) скликає позачергову сесію Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

9) представляє кандидатури на посади керівника Секретаріату і керуючого справами Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

10) погоджує призначення на посади і звільнення з посад заступників начальника Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Криму, начальників міських і районних відділів внутрішніх справ Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Криму; заступників начальника Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим; голови і заступників голови Державної податкової адміністрації в Автономній Республіці Крим і керівників районних і міських державних податкових інспекцій в Автономній Республіці Крим; начальника і заступників начальника управління податкової міліції в Автономній Республіці Крим; начальника і заступників начальника Контрольно-ревізійного управління в Автономній Республіці Крим; начальника і заступників начальника Кримської регіональної митниці; директора Радіотелевізійного передавального центру; голови Фонду майна Автономної Республіки Крим.

Інші повноваження і порядок діяльності Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим, а також його першого заступника і заступника визначаються відповідно до Конституції України, законів

України, Конституції Автономної Республіки Крим, Регламенту Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

4. Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим підзвітний Верховній Раді Автономної Республіки Крим і відповідальний перед нею. Його може бути звільнено з посади Верховною Радою Автономної Республіки Крим, якщо за це проголосувало більше половини депутатів від загального складу Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Порядок дострокового звільнення з посади Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим визначається законами України, Конституцією Автономної Республіки Крим і Регламентом Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

5. Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим виконує свої обов'язки до відкриття першої сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим нового скликання, крім випадків дострокового припинення повноважень Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

6. Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим у межах своїх повноважень видає розпорядження.

Стаття 30. Президія Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Для координації роботи органів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, сприяння депутатам у виконанні ними своїх обов'язків, підготовки сесій і реалізації інших повноважень утворюється Президія Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

2. До Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим входять за посадою Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, його перший заступник і заступник, голови постійних комісій Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

3. Очолює Президію Верховної Ради Автономної Республіки Крим Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

4. Порядок діяльності Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим визначається згідно з Конституцією України, законами України, Конституцією Автономної Республіки Крим, Регламентом Верховної Ради Автономної Республіки Крим та іншими нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Стаття 31. Повноваження Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Президія Верховної Ради Автономної Республіки Крим:

- 1) скликає сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим і організує їх підготовку;
- 2) формує проект порядку денного і вносить його на затвердження сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- 3) координує роботу органів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- 4) забезпечує реєстрацію і офіційне оприлюднення нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- 5) засновує Почесну грамоту Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

2. Президія Верховної Ради Автономної Республіки Крим здійснює інші організаційні повноваження, передані їй нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

3. Не рідше одного разу на рік Президія Верховної Ради Автономної Республіки Крим звітує перед Верховною Радою Автономної Республіки Крим про виконану роботу.

Стаття 32. Постійні, тимчасові комісії та інші органи Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Постійні та тимчасові комісії Верховної Ради Автономної Республіки Крим є органами Верховної Ради Автономної Республіки Крим, які обираються з числа її депутатів для вивчення, попереднього розгляду і підготовки питань, які відносяться до її відання, здійснення контролю за виконанням постанов і рішень Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

2. Повноваження і порядок діяльності постійних і тимчасових комісій визначаються Регламентом Верховної Ради Автономної Республіки Крим і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

3. З метою забезпечення контролю за дотриманням законодавства України про приватизацію Верховна Рада Автономної Республіки Крим утворює Контрольну комісію Верховної Ради Автономної Республіки Крим з питань приватизації.

4. З питань, віднесених до її компетенції, Верховна Рада Автономної Республіки Крим утворює інші органи, визначає організацію, повноваження і порядок їх діяльності.

Стаття 33. Статус виборних посадових осіб Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Виборні посади Верховної Ради Автономної Республіки Крим відносяться до відповідних категорій посад державних службовців у порядку, встановленому Законом України «Про державну службу».

2. Оплата праці виборних посадових осіб Верховної Ради Автономної Республіки Крим здійснюється за рахунок коштів республіканського бюджету Автономної Республіки Крим.

Стаття 34. Фінансування і кошторис витрат Верховної Ради Автономної Республіки Крим

1. Фінансування витрат на забезпечення діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим передбачається окремим рядком у бюджеті Автономної Республіки Крим.

2. Кошторис витрат, пов'язаних з діяльністю Верховної Ради Автономної Республіки Крим та її органів, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затверджується Верховною Радою Автономної Республіки Крим.

ГЛАВА 7. Рада міністрів Автономної Республіки Крим

Стаття 35. Загальні положення

1. Рада міністрів Автономної Республіки Крим як орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим самостійно здійснює виконавчі функції і повноваження з питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим Конституцією України, Конституцією Автономної Республіки Крим і законами України.

2. Рада міністрів Автономної Республіки Крим формується Верховною Радою Автономної Республіки Крим на термін її повноважень, відповідальна перед нею і очолюється Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

4. Рада міністрів Автономної Республіки Крим виконує також державні виконавчі

функції і повноваження, делеговані законами України відповідно до Конституції України.

З метою забезпечення виконання делегованих державних виконавчих функцій і повноважень Автономній Республіці Крим передаються фінансові, матеріальні кошти й об'єкти державної власності, необхідні для виконання зазначених повноважень.

Організація, порядок виконання зазначених функцій і повноважень республіканськими органами Автономної Республіки Крим визначаються нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

4. Законами України та прийнятими на їх основі та на їх виконання нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України та Верховної Ради Автономної Республіки Крим можуть визначатися окремі умови виконання делегованих державних виконавчих функцій і повноважень, реалізації загальнодержавних і регіональних програм; координуватися діяльність у боротьбі з катастрофами, стихійними лихами, епідеміями та епізоотіями, щодо ліквідації їх наслідків, природокористування, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, безпечних і здорових умов життя населення, охорони пам'яток історії та культури, організації та розвитку освіти, науки і культури, фізичної культури та спорту, забезпечення правопорядку і громадської безпеки, здійснення спільних проектів у регіоні, а також вирішення інших питань, віднесених до компетенції виконавчих органів.

5. З питань виконання державних функцій і повноважень Рада міністрів Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, його заступники, керівники відповідних міністерств і республіканських комітетів Автономної Республіки Крим підзвітні і підконтрольні Кабінету Міністрів України, а керівники місцевих державних адміністрацій - Раді міністрів Автономної Республіки Крим.

Стаття 36. Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим

1. Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим представляє Раду міністрів Автономної Республіки Крим у відносинах з Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, центральними та місцевими органами виконавчої влади України, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями, громадянами, їх об'єднаннями, посадовими особами; органами інших держав, їх регіонів, об'єднань громадян, установ, організацій; з міжнародними організаціями; організовує діяльність Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

2. Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим:

1) веде засідання Ради міністрів Автономної Республіки Крим, забезпечує підготовку засідань і організує контроль за виконанням актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

2) подає Верховній Раді Автономної Республіки Крим кандидатури для призначення на посади заступників Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, міністрів, голів республіканських комітетів;

3) затверджує штатний розпис міністерств, республіканських комітетів, апарату Ради міністрів у межах чисельності і кошторису витрат, затверджених Верховною Радою Автономної Республіки Крим;

4) здійснює загальне керівництво підготовкою питань, які підлягають розгляду на засіданнях Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

5) підписує постанови, рішення і розпорядження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, договори, угоди в межах своїх повноважень;

6) вручає Почесну грамоту Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

7) погоджує призначення на посади і звільнення з посад заступників начальника Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Криму, начальників міських і районних відділів внутрішніх справ Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Криму; заступників начальника Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим;

голови і заступників голови Державної податкової адміністрації в Автономній

Республіці Крим і керівників районних і міських державних податкових інспекцій в Автономній Республіці Крим; начальника і заступників начальника управління податкової міліції в Автономній Республіці Крим; начальника і заступників начальника Контрольно-ревізійного управління в Автономній Республіці Крим; начальника і заступників начальника Кримської регіональної митниці; директора Радіотелевізійного передавального центру.

Інші повноваження і порядок діяльності Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, а також його заступників визначаються відповідно до Конституції України, законів України, Конституції Автономної Республіки Крим.

Стаття 37. Призначення на посади і звільнення з посад Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, його заступників, міністрів, голів республіканських комітетів Автономної Республіки Крим, їх звіти

1. Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим призначається на посаду і звільняється з посади Верховною Радою Автономної Республіки Крим за поданням Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим і за погодженням з Президентом України.

2. Заступники Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим міністри і голови республіканських комітетів Автономної Республіки Крим призначаються на посади Верховною Радою Автономної Республіки Крим за поданням Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

3. Керівники місцевих державних адміністрацій в Автономній Республіці Крим призначаються на посади і звільняються з посад Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України, погодженим з Головою Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим, Постійним представником Президента України в Автономній Республіці Крим.

4. Рада міністрів Автономної Республіки Крим не більше двох разів на рік подає Верховній Раді Автономної Республіки Крим звіт про свою діяльність у цілому (комплексний), а також щокварталу подає письмову інформацію про стан справ у соціально-економічній, культурній та інших сферах Автономної Республіки Крим.

5. Верховна Рада Автономної Республіки Крим за пропозицією Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим, або не менше п'яти постійних комісій, або однієї третини депутатів від загального складу Верховної Ради Автономної Республіки Крим має право не більше двох разів на рік заслуховувати звіт з окремого напрямку діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, звіти окремих міністерств, республіканських комітетів Автономної Республіки Крим про свою діяльність.

6. Зі звітом про діяльність Ради міністрів Автономної Республіки Крим у цілому виступає Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим або особа, що виконує його обов'язки.

Зі звітом про діяльність Ради міністрів Автономної Республіки Крим з окремих напрямів виступає заступник Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, який курирує відповідні питання. Зі звітом про діяльність міністерства або республіканського комітету Автономної Республіки Крим виступає міністр або голова республіканського комітету Автономної Республіки Крим, або особи, які виконують їх обов'язки.

7. Якщо за результатами звіту діяльність Ради міністрів Автономної Республіки Крим у цілому буде визнана Верховною Радою Автономної Республіки Крим незадовільною, Верховна Рада Автономної Республіки Крим має право в порядку, передбаченому Конституцією України, прийняти рішення:

про відставку (припинення повноважень) Ради міністрів Автономної Республіки Крим у зв'язку з висловленням недовіри;

про звільнення з посади Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим у зв'язку з висловленням недовіри.

Якщо за результатами звіту робота з окремих напрямів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим або окремих міністерств і республіканських комітетів Автономної Республіки Крим буде визнана Верховною Радою Автономної Республіки Крим

незадовільною, Верховна Рада Автономної Республіки Крим має право в порядку, передбаченому Конституцією України, прийняти рішення про звільнення заступника Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, міністра або голови республіканського комітету Автономної Республіки Крим у зв'язку з висловленням недовіри.

8. Верховна Рада Автономної Республіки Крим може висловити недовіру Голові Ради міністрів Автономної Республіки Крим або окремим членам Ради міністрів Автономної Республіки Крим у зв'язку з неналежним виконанням ними своїх обов'язків, порушенням Конституції України, Конституції Автономної Республіки Крим, законів України, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Стаття 38. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим

1. Рада міністрів Автономної Республіки Крим здійснює виконавчі функції та повноваження з питань, віднесених до самостійного відання Автономної Республіки Крим, а також здійснює державні виконавчі функції, делеговані відповідно до Конституції України.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим виконує інші функції та повноваження, передбачені Конституцією України, Конституцією Автономної Республіки Крим, законами України, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим у межах її компетенції.

2. Рада міністрів Автономної Республіки Крим здійснює виконавчі функції і повноваження, віднесені до самостійного відання Автономної Республіки Крим, з питань:

- розвитку економіки;
- планування економічного і соціального розвитку;
- фінансової, кредитної та цінової політики;
- промисловості;
- паливно-енергетичного комплексу;
- сільського господарства;
- землеустрою;
- лісового господарства;
- водогосподарського будівництва і зрошувального землеробства;
- організації і розвитку курортно-рекреаційної сфери і туризму;
- управління санаторно-курортними і туристичними комплексами Автономної Республіки Крим;
- зовнішньоекономічної діяльності та зовнішніх зв'язків;
- транспорту, зв'язку і дорожнього будівництва;
- житлово-комунального господарства і благоустрою, архітектури і містобудування;
- торговельного і побутового обслуговування населення;
- організації та розвитку освіти, науки, культури, мистецтва, охорони пам'яток історії та культури;
- поліграфії та видавничої справи;
- охорони навколишнього природного середовища;
- організації та забезпечення безпечних і здорових умов життя населення, організації та розвитку охорони здоров'я, фізичної культури і спорту;
- праці, її оплати, умов і охорони праці, соціальних питань та зайнятості населення, соціального захисту населення;
- забезпечення законності, охорони громадського порядку і прав громадян; міжнаціональних відносин;
- молодіжної політики, охорони материнства і дитинства;
- управління майном Автономної Республіки Крим у порядку, визначеному Верховною Радою Автономної Республіки Крим.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим здійснює управління майном, яке знаходиться на балансі Ради міністрів Автономної Республіки Крим, засновує друкований орган Ради міністрів Автономної Республіки Крим, здійснює інші повноваження, передбачені Конституцією Автономної Республіки Крим, законами України, нормативно-

правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим, прийнятими в межах її компетенції.

3. Відносини органів влади Автономної Республіки Крим з підприємствами, установами та організаціями, які перебувають у власності Автономної Республіки Крим, будуються на основі їх підзвітності і підконтрольності органам влади Автономної Республіки Крим у межах і формах, передбачених законами України і відповідно до них Конституцією Автономної Республіки Крим, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим, прийнятими в межах її компетенції.

4. Відносини органів влади Автономної Республіки Крим з підприємствами, установами і організаціями інших форм власності, а також з тими, які не перебувають в її управлінні, будуються на договірній і податковій основі та здійснюються в межах і формах, передбачених законодавством України.

З питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим, підприємства, установи і організації, які не належать Автономній Республіці Крим, зобов'язані надавати відповідну інформацію на вимогу органів влади Автономної Республіки Крим.

5. Рада міністрів Автономної Республіки Крим забезпечує взаємодію органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим з правоохоронними органами з питань громадської безпеки, охорони правопорядку і дотримання законності.

6. Рада міністрів Автономної Республіки Крим у межах своєї компетенції має право скасовувати акти міністерств і республіканських комітетів Автономної Республіки Крим, інших підвідомчих їй органів, а з питань виконання державних функцій і повноважень - також акти місцевих державних адміністрацій, якщо вони прийняті з порушенням Конституції України, законів України, актів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України.

7. Повноваження, порядок організації та діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим визначаються Конституцією України, Конституцією Автономної Республіки Крим, законами України і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

8. Рада міністрів Автономної Республіки Крим у межах своєї компетенції видає постанови, рішення і розпорядження, обов'язкові до виконання на всій території республіки.

У порядку, який визначається Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим укладає договори та угоди з питань, віднесених до відання Автономної Республіки Крим.

ГЛАВА 8. Правосуддя та органи прокуратури в Автономній Республіці Крим

Стаття 39. Правосуддя в Автономній Республіці Крим

Правосуддя в Автономній Республіці Крим здійснюється на основі та згідно з Конституцією України і законами України.

Судами України застосовуються Конституція Автономної Республіки Крим, нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим у випадках, передбачених законами України.

Стаття 40. Суди в Автономній Республіці Крим

Суди, які діють на території Автономної Республіки Крим, входять до єдиної системи органів судової влади України.

Автономна Республіка Крим бере участь в забезпеченні діяльності судів, які діють на території Автономної Республіки Крим, здійснює інші повноваження у випадках, передбачених законами України.

Стаття 41. Організація і діяльність органів прокуратури в Автономній Республіці Крим

1. Організація і діяльність органів прокуратури в Автономній Республіці Крим визначаються Конституцією України і законами України.

2. Верховна Рада Автономної Республіки Крим має право заслуховувати інформацію Прокурора Автономної Республіки Крим і порушувати питання про його звільнення з посади

перед Генеральним прокурором України.

РОЗДІЛ IV. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В АВТОНОМНІЙ РЕСПУБЛІЦІ КРИМ

ГЛАВА 9. Здійснення місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим

Стаття 42. Правові основи місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим

1. Місцеве самоврядування в Автономній Республіці Крим здійснюється згідно з Конституцією України і законами України.

2. Відповідно до Конституції України законами України Автономній Республіці Крим можуть делегуватися повноваження щодо забезпечення збалансованого соціально-економічного і культурного розвитку Автономної Республіки Крим, реалізації програм соціально-економічного, культурного та іншого розвитку автономної республіки.

Стаття 43. Забезпечення дотримання прав і свобод громадян в Автономній Республіці Крим

1. Згідно з Конституцією України Верховна Рада Автономної Республіки Крим у межах своїх повноважень бере участь у забезпеченні прав і свобод громадян на території Автономної Республіки Крим.

2. У разі порушення органами місцевого самоврядування, сільськими, селищними, міськими головами, головами місцевих державних адміністрацій прав і свобод громадян, передбачених Конституцією України і законами України, і не приведення на вимогу Верховної Ради Автономної Республіки Крим своїх актів у відповідність з Конституцією України і законами України Верховна Рада Автономної Республіки Крим має право звернутися:

до Президента України — про звільнення з посад голів місцевих державних адміністрацій у порядку, передбаченому Конституцією України;

до Верховної Ради України — про призначення позачергових виборів місцевої ради, сільського, селищного, міського голови згідно з законодавством України.

Стаття 44. Делегування функцій і повноважень

1. Згідно з Конституцією України, законами України, Європейською Хартією про місцеве самоврядування. Конституцією Автономної Республіки Крим, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим органам місцевого самоврядування може делегуватися виконання окремих повноважень з передачею фінансів і майна для забезпечення виконання зазначених повноважень.

На основі погоджених рішень або угод між Верховною Радою Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування можуть визначатися порядок і умови виконання делегованих повноважень.

2. Згідно з Конституцією України Рада міністрів Автономної Республіки Крим контролює виконання органами місцевого самоврядування повноважень, делегованих їм законом України, а також повноважень, делегованих нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Дія актів органів місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим з питань виконання делегованих їм повноважень у випадку, якщо вони суперечать Конституції України і законам України, актам Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правовим актам Автономної Республіки Крим, може зупинятися відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим (акти представницьких органів). Радою міністрів Автономної Республіки Крим (акти виконавчих органів) з одночасним зверненням до суду.

Стаття 45. Взаємодія органів влади Автономної Республіки Крим з органами місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим

1. Відповідно до Конституції України з метою забезпечення збалансованого соціально-економічного, культурного та іншого розвитку регіону на основі погоджених рішень або угод між Верховною Радою Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим можуть визначатися порядок і умови

реалізації спільних програм і проектів, спільного вирішення інших питань, віднесених до компетенції Автономної Республіки Крим і місцевого самоврядування.

2. Спільні програми соціально-економічного, культурного та іншого розвитку, а також спільні проекти фінансуються за рахунок коштів, які залучаються з бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів.

Залучення коштів з бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів, передача майна для реалізації названих вище спільних програм та проектів здійснюються на основі рішень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, а також відповідної місцевої ради або на основі угод між ними.

3. Спільні програми і проекти можуть фінансуватися також за рахунок коштів цільового фонду по забезпеченню збалансованого соціально-економічного та іншого розвитку Автономної Республіки Крим, який формується з коштів, переданих з Державного бюджету України, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим, коштів місцевих бюджетів та інших коштів у порядку, який визначається законами України і нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим у межах її компетенції.

4. З метою збалансованого соціально-економічного і культурного розвитку регіону Верховна Рада Автономної Республіки Крим взаємодіє з асоціаціями органів місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим та іншими добровільними об'єднаннями органів місцевого самоврядування.

Асоціації органів місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим можуть вносити на розгляд Верховної Ради Автономної Республіки Крим рекомендації та пропозиції у встановленому законом порядку.

Порядок взаємодії Верховної Ради Автономної Республіки Крим з асоціаціями органів місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим та іншими добровільними об'єднаннями органів місцевого самоврядування визначається на взаємопогодженій основі.

Стаття 46. Питання взаємодії органів влади Автономної Республіки Крим з органами місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим

Відповідно до Конституції України з метою забезпечення збалансованого соціально-економічного, культурного та іншого розвитку регіону Верховна Рада Автономної Республіки Крим і органи місцевого самоврядування на взаємопогодженій основі та у порядку, який визначається Конституцією Автономної Республіки Крим та законодавством України, можуть об'єднувати фінансові та матеріальні кошти, майно, координувати діяльність органів та служб, установ і організацій для підготовки та реалізації спільних програм і проектів, спільного вирішення інших питань, віднесених до їх компетенції, в тому числі у сфері:

освіти, охорони здоров'я, землеустрою, архітектури і містобудування, охорони навколишнього природного середовища, організації і координації зовнішньоекономічної діяльності, використання природних копалин, транспорту, будівництва і ремонту доріг, водопостачання, зв'язку, забезпечення паливними та іншими енергоресурсами, будівництва і реконструкції промислових об'єктів, об'єктів комунального та соціально-культурного призначення, організації контролю за якістю і безпекою будівельних і ремонтних робіт, організації санітарно-епідемічного контролю, охорони і використання пам'яток історії та культури, природних заповідників, організації туристичної та курортно-рекреаційної діяльності, архівної справи, організації та забезпечення діяльності бібліотек, музеїв, театрів та інших питань;

здійснення програм підготовки кадрів, підготовки і реалізації програм зайнятості населення і використання трудових ресурсів, програм допомоги і сприяння малозабезпеченим сім'ям і громадянам, пенсіонерам та інвалідам, багатодітним сім'ям, здійснення молодіжних програм, у тому числі з питань бездоглядності неповнолітніх, програм у сфері науки і культури, а також фізкультури і спорту, програм запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій, а також підготовки і реалізації інших програм та проектів.

Стаття 47. Порядок взаємодії органів влади, установ, організацій Автономної Республіки

Крим та органів місцевого самоврядування

Порядок взаємодії органів влади, установ та організацій Автономної Республіки Крим і органів місцевого самоврядування визначається угодами або погодженими рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим і місцевих рад.

У сфері спільної діяльності може здійснюватися погоджена кадрова політика.

РОЗДІЛ V. ГАРАНТІЇ СТАТУСУ І ПОВНОВАЖЕНЬ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

Стаття 48. Гарантії та забезпечення статусу і повноважень Автономної Республіки Крим

1. Встановлені Конституцією України, Конституцією Автономної Республіки Крим, законами України статус і повноваження Автономної Республіки Крим, Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим гарантуються державою Україна і забезпечуються демократичними інститутами суспільства, діяльністю органів державної влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, громадян та їх об'єднань.

2. Верховна Рада Автономної Республіки Крим на підставі рішення консультативного республіканського (місцевого) референдуму може вносити пропозиції про зміни, які стосуються обмежень статусу і повноважень Автономної Республіки Крим, Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, визначених Конституцією України, законами України.

Конституція Автономної Республіки Крим може бути змінена виключно Верховною Радою Автономної Республіки Крим.

Копиленко О.Л. Конституція Автономної Республіки Крим: Проблеми прийняття затвердження, реалізації. – К.: Таксон, 2001. – С. 323-361.

ЗАКОН УКРАЇНИ "Про затвердження Конституції АР Крим"

Верховна Рада України постановляє:

1. Затвердити Конституцію Автономної Республіки Крим, прийняту на другій сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим 21 жовтня 1998 року.

2. Конституція Автономної Республіки Крим набирає чинності одночасно з набранням чинності цим Законом.

3. Встановити, що зміни до Конституції Автономної Республіки Крим приймаються Верховною Радою Автономної Республіки Крим і затверджуються Законом України.

4. Вважати таким, що втратив чинність з дня набрання чинності цим Законом, Закон України "Про Конституцію Автономної Республіки Крим" від 4 квітня 1996 року.

5. Цей закон підлягає опублікуванню в офіційних виданнях Верховної Ради України разом з текстом затвердженої Верховною Радою України Конституції Автономної Республіки Крим і набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України
м. Київ, 23 грудня 1998 року

Л.КУЧМА

Копиленко О.Л. Конституція Автономної Республіки Крим: Проблеми прийняття затвердження, реалізації. – К.: Таксон, 2001. – С. 322.